

Daha ayrıntılı bilgi için:
Tel: 0800 261 55 09
Email: bilgi@isamesih.org

DAVINCI ŞİFRESİ – YANITLARI ARAYIŞ

Teşekkürler

Bu yapıt için paha biçilmez yardımlarından ötürü şu kişilere teşekkür etmek istiyorum:

Bill Wilson'a araştırma alanındaki uzmanlığı ve birinci taslağı bitirdiği için;

Bob Hostetler'e yazarlık konusundaki hoş yeteneği ve araştırmayı başından sonuna kadar oluşturan bir hikâye yarattığı için;

Bu projeyi tamamlamak için rehberlik eden yirmi beş senelik kaynak geliştirme koordinatörüm Dave Bellis'e;

Mike Duggins ve Mike Sorgius'e bu kitabın bir parçası olduğu ulusal projeyi yönlendirirken gösterdikleri vizyon ve önderlikleri için;

Brandon Hester'e bu kitabın araştırmalarındaki önemli katkıları için ve en sonunda Green Key Kitapları ve Krissi Castor'u redaksiyon konusundaki becerileri ve bu yapıtı yayımlama vizyonları için.

Josh McDowell

Uyarı

Bu kitap, başlığı ve kapağı dâhil, resmi veya gayri resmi yollardan *Da Vinci Şifresi* kitabının yazarı veya yayıncısıyla bağlantılı değildir ve desteklenmemektedir. Ayrıca *Da Vinci Şifresi* filminin yapımcıları veya distribütörü ile de bağlantısı yoktur.

İçindekiler

Bir Keşif Yolculuğu

- 1- "Bütün Bunları Hiç Bilmiyordum"
- 2- "İtiraf Etmeliyim ki, Kitabın Bağımlısı Oldum"
- 3- "Bu Epey İkna Edici"
- 4- "Bunlar Size Neleri Bildiriyor?"
- 5- "Ne Fark Eder?"
- 6- Başarıyla Sonuçlanan Araştırma

Bibliyografi

Önsöz

Bir Keşif Yolculuğu

Bu Olağanüstü Bir Olaydır

Dünya çapında en çok satılan *Da Vinci Şifresi* kitabının başarılı yazarı bile bu kitabın başarısını şaşkınlıkla karşılamıştır. Zaten, *Dijital Kale*, *Melekler ve Şeytanlar* ve *İhanet Noktası* kitaplarının da yazarı olan başarılı Dan Brown, "Bu kitabı bu kadar çok insanın sevebileceğini hiç düşünmemiştim" diyerek itirafta bulunmuştur.¹

Brown'ın kitabı, 2003 yılında ilk yayımlandığından beri otuz altı milyondan fazla satmış ve kırk dört değişik dile tercüme edilmiştir ve hâlâ devam etmektedir.² Yazıların arasına 160 resim serpiştirilen özel resimli baskısı da dâhil, değişik şekillerde kendi endüstrisini meydana getirmiştir. Kitabın nasıl okunacağına dair rehberler, retler, komediler ve bir ABC televizyon belgeseli yapılmıştır.³ Sony'nin Columbia Pictures firması, film hakları için 2003 yılında altı milyon dolar ödeyip hemen Ron Howard, Brian Grazer ve (*A Beautiful Mind* filminden sorumlu Oscar ödülü kazanmış olan yönetmen/yapımcı/yazar) Akiva Goldsman üçlüsünü tutmuştur. 2004 yılının sonlarında süper star Tom Hanks'e başrol olarak Robert Langdon kahramanının rolü verilmiştir. Onunla birlikte Audrey Tatou (*Amelie*) da, şifre uzmanı Sophie Neveu rolünü almıştır.

Hikâye Paris'teki Louvre Müzesi'nin yaşlı müdürünün bir cinayete kurban gitmesi hakkındadır. Kurban, kafa karıştırıcı ipuçları ve şifrelerle çevrili olduğu için, Harvard'lı simge bilim uzmanı Robert Langdon bilmeceyi çözmek için çağrılır. Langdon'un soruşturmaları onu Fransız şifre uzmanı Sophie Neveu ile tanışır ve beraber, öldürülen müze müdürünün, Leonardo Da Vinci'nin de bir parçası olduğu, gizli bir toplulukla ilgisini açığa çıkarırlar. Bu cinayetin sorgulanması kısa sürede yüzyıllardır bastırılmış eski bir komployu ortaya çıkarma macerasına ve şok edici ve paha biçilmez kutsal bir emanetin keşfine döner.

Da Vinci Şifresi, patlayıcı satışlarının yanı sıra, özel olarak Leonardo Da Vinci ve genel olarak Rönesans sanat eserlerine, tarihsel konuları keşfeden kitaplara ve komplo teorilerine duyulan ilginin yanı sıra, genel olarak, İsa, Mecdelli Meryem ve Hıristiyanlığın ilk dönemleriyle ilgili teoriler konusunda da tekrar canlanan ilgiyi ateşlemiştir.

Dünya çapında *Da Vinci Şifresi*'yle büyülenmiş olanlar, ister kitaptan, ister filmde, isterse her ikisinden olsun, sanatsal, tarihsel ve ruhsal gizemleri derinlemesine taramakla ilgilenirler. Dan Brown'un ilgi çekici kahramanları ve komploları birçok insan için yeni kapılar açmış, yeni sorular oluşturmuş ve onları cevapları bulmaya yönelten heyecanlandırıcı araştırmalara sokmuştur. Milyonlarca insan *Da Vinci Şifresi*'nde söz edilen gizli topluluklar hakkında daha çok bilgi edinmek istemektedir. Hıristiyanlık tarihindeki esrarengiz dinler ve "kutsal dişi" hakkındaki ipuçlarına merakları daha da artmıştır. İsa, Mecdelli Meryem,

⁴ ikisinin arasındaki ilişki ve İsa'nın kâsesiyle (Kutsal Kâse) ilgili daha çok ayrıntıyı öğrenmeyi arzularlar. Gerçeğin, İsa'nın zamanından, İmparator Constantine zamanındaki heyetlere kadar aldığı bütün şekillerle ilgilenirler. Ve Dan Brown'un kitabındaki Robert Langdon, Sophie Neveu ve Sir Leigh Teabing'in keşfettiklerinin ötesindeki entrikaları ve komploları bulmayı çok isterler.

İşte, elinizdeki bu kitap bunlar hakkındadır. Alt başlıkta ima edildiği gibi, elinizdeki bu kitap öne sürülen konuların daha fazla bir araştırılmasıdır. Romanda olduğu gibi, bu kitap önümüzdeki sayfalarda ele alacağımız ve hayat boyu sürebilecek keşifleri başlatabilecek konular için sadece ufak bir başlangıçtır.

Bundan sonraki kısa bölümler, konuşma serileri şeklinde biçimlendirilmiştir. Kahramanlar kurgusaldır, ama müzakereleri gerçek konuşmalara dayalıdır ve yaptıkları bilgi alışverişi, elinizde tuttuğunuz kitap kadar gerçektir. Bu nedenden ötürü, öne sürülen her iddia ve kaynak elimizden geldiğince dikkatli bir şekilde ele alınacaktır. Burada aktarılan her eserin kapsamlı yayınlama bilgileri kitabın arkasındaki kaynakçada listelenmiştir. Sadece sayfa numaralarıyla işaretlenmiş olan *Da Vinci Şifresi*'nin referansları bu formata bir istisna oluşturmaktadır.

Bu kitap aslında çoğunlukla *Da Vinci Şifresi* kitabını okuyanlar ya da filmi seyredenler için hazırlandığı hâlde, bu kısa cildin tadını çıkartmak ve bir şeyler öğrenebilmek için romanın bilinmesi şart değildir. Önümüzdeki sayfalarda kitabın konusunu önceden bildirerek tadını kaçıran birkaç yazı olabilir, ama bu kitabın amacı kimse için kitabın tadını kaçırmak değildir. Bunun yerine hikâyedeki iddiaları ve komploları derinlemesine araştırmaktır. Bu konuda İngilizce olarak daha çok araştırma yapmak isteyenler için www.davinciquest.org sitesinde bu kitap için ücretsiz ve bilgisayara indirilebilir bir çalışma kılavuzu oluşturduk.

Onun için sizleri bu keşif yolculuğu ve cevaplar konusundaki soruşturmada bana katılmaya davet ediyorum. Bu diyaloga katılıp birçok insan için zaten büyüleyici olan gizemlerin derinliklerine dalalım.

Notlar

¹ Dan Brown'un web sitesinden, BBC Haberleri röportajından alıntılar, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/entertainment/arts/3541342.stm> de bulunabilir.

² http://en.wikipedia.org/wiki/Da_Vinci_Code adresine bakınız.

³ "İsa, Meryem ve Da Vinci," ilk önce 3 Kasım, 2003'de yayınlanmıştır.

⁴⁴⁴ Da Vinci Şifresi'nde 'Magdalalı' Meryem, Incil'de ise 'Mecdelli' Meryem olarak biliniyor.

“Bütün Bunları Hiç Bilmiyordum”

Chris kapıyı açıp arkadaşları Matt ve Andrea’yı bekledi. Sinemayı izlemeye gelen kalabalık grup sıra hâlinde kapıdan geçtiler. Chris arkadaşlarını kaybedip kaybetmediğini merak etmeye başladı.

“Oradaymışsın!” dedi. “Seni kaybettiğimi sanmıştım.”

Andrea sıkılmış bir ifadeyle sağa sola bakıp erkek arkadaşına dirsek attı. “Herkesin önümüze geçmesini bekleyip beni orada tuttu.”

Matt gözlerini kısarak gülümseyip, “Sadece kibar davranıyorum” dedi.

Üçlü uygun adımlarla hep beraber gösterimde olan *Da Vinci Şifresi* filmini seyrettikleri sinemayı terk ettiler. Chris, Matt ve Andrea’yı geçen sene üniversitede birinci sınıflar için yapılan tanıtma toplantısından beri tanırdı. Kayıt masasında çalışırken onları birbiriyle tanıştırmıştı. Onlar da o zamandan beri çıkıyorlardı.

Otoparkta arabalarına doğru yürürken Chris, “Peki, ne düşünüyorsun?” dedi.

Matt, “Ne hakkında?” diye sordu.

Andrea ona, “Filmden bahsediyor şekerim” dedi. “Hani biraz önce seyrettiğimiz film var ya?”

Matt, “Ha,” deyip arabanın uzaktan kumandasına basarak kapıların kilidini açtı. Başını eğip Andrea’nın kapısını açtı ve herkes arabaya binince konuştu. “Bilmem ki” dedi. “Tom Hanks’i severim; çok iyi bir oyuncu.”

Andrea yan dönüp, “Bence çok etkileyiciydi. Yani bütün bunları hiç bilmiyordum” dedi.

Chris “Ne gibi?” diye sordu. “Mesela o gizli topluluklar.”

Matt otoparktan çıkarken, “Onları hiç duymuş muydun?” diye sordu.

Chris başını sallayarak, “Pek bilmezdim. En azından kitabı okuyana kadar” diye yanıt verdi.

Andrea, “Bence kitabı benim de okumam lazım” dedi. Chris ona, “Sen okumadın mı?” diye sordu.

Andrea başını hayır derecesine salladı.

Chris, Matt’e, “Peki, ya sen?” diye sordu.

O da başını sallayıp, “Hayır. Ama herkes çok iyi olduğunu söylüyor” dedi.

Chris “Kesinlikle çok sürükleyici bir kitap” dedi. “Okuması kolay ve bırakması zor. O zaman neden üçümüz de onu okumuyoruz? Haftada bir ya da iki kere buluşup kahve içerken kitap hakkında konuşalım. Bu şekilde iki saatlik film yerine konuşacak çok daha fazla şeyimiz olur.”

Andrea, “Evet, çok iyi bir fikir” dedi. “Yani, şimdi gerçekten daha çok şey öğrenmek istiyorum. Bu konu benim için çok yeni.”

Chris, “Benim için de çoğu yeni” dedi. “Sen ne dersin, Matt?”

Matt onaylayarak başını sallayıp, “Doğrusunu isterseniz, bu sömestr ders yüküm epey hafif” diye cevapladı. “Chris, kahveyi sen aldığın sürece ben bu işte varım.”

Andrea erkek arkadaşının omzuna vurup, “Ne kadar cimrisin ya, Matt” dedi.

Heyecan Başlar

Bir hafta sonra Matt ve Andrea, Chris ile şehrin en kalabalık sokaklarından birinde, en sevdikleri kafede, The Daily Grind’de, ellerinde *Da Vinci Şifresi* kitaplarıyla buluştular.

Chris arkadaşlarına, “Şu ana kadarki olan kısım hakkında ne düşünüyorsunuz?” diye sordu. Camın yanında bir masaya oturdular. Bir tarafta, Monet’nin bir tablosunun kopyasının altında oturan bir çift sohbet ediyordu, öbür tarafta iki üniversite öğrencisi satranç oynuyordu.

Matt ona, “Haklısın, bırakması zor” dedi.

Andrea da, “Ayrıca komplo teorileriyle ilgili çok daha fazla detay var” dedi. “Bence bunu görmek hayret verici” deyip kitabın ilk sayfalarını açıp birinci sayfadaki şu sözlere parmağıyla işaret etti:

“*Sion Tarikatı - 1099 yılında kurulmuş olan gizli Avrupa cemiyeti - gerçek bir topluluktur. 1975 yılında Paris’in Milli Kütüphanesi, Sir Isaac Newton, Botticelli, Victor Hugo ve Leonardo Da Vinci de*

---

dâhil olmak üzere, Sion Tarikatı'nın sayısız üyelerinin isimlerini içeren, *Les Dossiers Secrets* (Gizli Dosyalar) diye bilinen parşömenleri ortaya çıkarmıştır.

Opus Dei olarak bilinen Vatikan Piskoposluğu, beyin yıkama, baskı ve “bedensel çile” denen tehlikeli bir ibadet yapıldığına dair tartışmalar yaratan, koyu dindar bir Katolik mezhebidir. *Opus Dei*'nin, New York'ta 243 Lexington Caddesindeki 47 milyon dolara mal olan Dünya Merkez Bürosunun inşaatı henüz tamamlanmıştır.

Bu romanda bahsi geçen tüm sanat eserleri, mimari yapılar, belgeler ve gizli ayinler gerçektir.”⁴

Chris, “Evet” dedi ve kendi kitabında da o sayfayı açtı. “Arabadaki konuşmamızdan beri biraz araştırma yaptım.”

“Peki, ne öğrendin?”

Opus Dei Nedir?

Chris, “Opus Dei ile başlamama ne dersin?” dedi. “Bu, Katolik Kilisesi'nin bünyesinde olan gerçek bir organizasyondur.”

Andrea, “Peki, merkezleri hakkındaki yazı doğru mu?” dedi.

Chris onaylayarak başını salladı: “İnsanlar o grubu uygulamalarında biraz fazla sert olmakla suçladı. Eleştirmenleri onların insanların beyinlerini yıkadığını ve baskı altında tuttuğunu söylerken, başkaları bunun doğru olmadığını söylüyor. Benim anladığım kadarıyla, bu, sadece çok dindar kişileri kendine çeken çok tutucu bir gruptur.”

Andrea alaycı bir şekilde, “Bence, o deli keşiş çok adanmış biri!” dedi.

Chris gülümseyip, “Bence o kahraman, şiirsel serbestliğin sonucudur” dedi.

Matt ona, “Ne demek istiyorsun?” dedi.

“Her heyecanlı romanın kötü bir adama ihtiyacı vardır ve belirsiz olan bir organizasyondan gelen bir albino keşiş herhangi bir kötü adamdan farksızdır. Ama *Da Vinci Şifresi*'nde ondan defalarca keşiş olarak bahsediliyor. Opus Dei'de keşişler yok ki.”

Andrea, “Gerçekten mi?” dedi, “Peki, yazar neden böyle bir şey yapsın ki?”

Chris omuzlarını silkip, “Kim bilir? Ama aslında, Opus Dei'nin üyelerinin hemen hemen hepsi din adamı olmayan kişilerden oluşmaktadır; üçte birinden azı rahiptir.”

Matt ona, “Ama bu çok korkunç bir grup, değil mi?” diye sordu. Chris, “Bilmiyorum” diye itiraf etti. “Kesinlikle tutkulu, ama eğer Katolik Kilisesinden korkuyorsan, Opus Dei'den de çok korkarsın. Ama eğer korkmuyorsan, hayır, romanda olduğu durum hariç, bence korkutucu değildir.”

Sion Tarikatı Nedir?

Matt, vanilyalı kahvesini yudumlayarak, “Evet, peki ya Sion Tarikatı?” dedi. “Kitapta diyor ki, Godefroi -soyadını hatırlayamadım- adlı bir Fransız kralı, Sion Tarikatı'nı 1099 senesinde, tam Kudüs'ü fethettikten sonra kurmuş. Kitapta Andrea'dan çok daha ileriki sayfalardayım.”

Andrea onaylamaz bir ifadeyle, “Dün geceye kadar, belki” dedi. “Ama ben de şimdi oraya kadar okudum. Kral Godefroi öldüğü zaman, İsa'nın Kutsal Kâsesi'nin sırrının sonsuza dek kaybolacağından korkuyordu. Bu nedenden ötürü gizli tarihsel verileri korumak ve nesilden nesle aktarmak için bu tarikatı kurdu. Ve bunun nedenlerinden biri de, Belgeler'i bulmak ve korumak içindi. Neydi o belgelerin adı?”

Matt, “Sangreal Belgeleri” diye ekledi.

Andrea, “Evet, onlar” dedi “ve olayın ilginç yanı, tarikat hâlâ varlığını sürdürmekte.”⁴

Chris doğrularak başını sallayıp şunları ekledi: “Kitabın biraz daha ileriki kısımlarında tarikatın varlığının kanıtının Paris'teki Bibliotheque Nationale'in *Les Dossiers Secrets* denilen kâğıtlarında bulunduğunu söylüyor.”

Andrea, “Ciddi misin? Çok ilginç doğrusu” dedi.

Chris yavaşça başını sallayıp, “İşte” dedi, “Her şey ondan sonra ilginç olmaya başladı.”

Matt ona, “Ne demek istiyorsun?” diye sordu.

Chris, “Yani, sanki bu belgeler gerçekmiş gibi gözüküyor, ama bunların sahte olduğu kanıtlanmış” diye yanıtladı.

Matt, “Ne?” dedi.

Chris omuzlarını silkip, “Evet, Paul Maier adındaki tarihçi, *Les Dossiers Secrets*’in Bibliotheque Nationale’e Pierre Plantard tarafından koyulduğunu söylüyor. Onun dediğine göre, Plantard’ın komplodaki suç ortaklarından biri ona, içinde tarikatın Newton, Botticelli, Leonardo gibi büyük ustaların soyağaçlarıyla ilgili tabloların ve listelerin olduğu, sahte belgeleri yaparken yardım ettiğini itiraf etti” dedi.

Andrea, “Şaka yapıyor olmalısın” dedi.

Chris, “Ben sadece sana okuduklarımı söylüyorum. Ve bunu söyleyen sadece tek bir kişi de değil. Meğerse Plantard’ın oyununu bir Fransız kitap dizisi ve bir BBC belgeseli doksanlı yıllarda ortaya çıkarmış” dedi.⁴ “Bir New York Times gazetesi eleştirmeni, Plantard’ın Yahudi karşıtı olduğunu, dolandırıcılıktan sabıkalı olduğunu ve Sion Tarikatı’nın yarım asır önce çıkan ufak bir muhalif hizip olduğunu ortaya çıkardı.”⁴

Andrea sandalyesinde geriye yaslanıp, “Emin misin? Yani, kitabın daha ilk sayfasında bunun gerçek bir organizasyon olduğu söyleniyor!” dedi.

Chris ona, “Aslında öyle” dedi, “Plantard, 1956 senesinden önce o belgelerin var olduğunu söyleyen tek kitaptaki, ‘1099 senesinde bulunmuştur’ yazısını Fransız hükümetine kayıt ettirdiği zaman, bu kitapların sahte olduğu ortaya çıkmıştır.”⁴

Matt, “Ama bu sadece bir roman, öyle değil mi?” dedi. “Yani, iyi bir hikâye olsun diye biraz uydurmuş. Bu da kitabın bütününe yanlış yapmıyor mu?”

Chris ayağa kalktı, eliyle bardaklara işaret edip, “Kahve almaya gidiyorum, başka isteyen var mı?” diye sordu.

Andrea hayır anlamında başını salladı, ama Matt ikinci bir kahveye hayır diyemedi. .

Tapınak Şövalyeleri nedir?

Chris biraz sonra içeceklerle döndüğü zaman, Andrea konuşmaya başladı.

“Ya, peki o diğer grup, Tapınak Şövalyeleri?” diye sordu. “Onlar da mı yalan?”

Chris hemen, “Hayır” diye cevap verdi. Matt, “Gördün mü?” dedi.

Chris ona, “Şu an kitabın neresine kadar okudun?” diye sordu.

Matt omuzlarını silkip, “Yüz ellinci, yüz altmışıncı sayfalar arasında bir yerdeyim” dedi.

Andrea ayracın olduğu sayfayı açıp, “Yüz altmış iki” dedi.

Chris kendi kitabına bakıp, “O zaman tam oradaymışsın. Yüz altmış sekizinci sayfada Robert Langdon’un Sion Tarikatı’nın askeri bir bölüm kurduğunu söylüyor. ‘Dokuz şövalyeden oluşan bu grup, Süleyman’ın Mabedi Tarikatı ve İsa’nın Fakir Şövalyeleri olarak biliniyordu... daha çok Tapınak Şövalyeleri ismiyle bilinirlerdi.’”⁴

Andrea, “O zaman, bekle bir dakika” dedi, sesi hayal kırıklığıyla doluydu. “Eğer Sion Tarikatı hiç var olmamışsa, Tapınak Şövalyeleri’ni hiç oluşturmuş olamazlar” dedi.

Chris, “Doğru. Bu bir kurgu romanının parçasıdır. Ama aslında Tapınak Şövalyeleri diye bir grup gerçekten vardı” dedi.

Andrea, “Var mıydı?” diye sordu.

Chris başını sallayıp, “Evet!” dedi, “Kitabın dediğine göre, onlar Kudüs’e Kutsal Topraklara giden yollarda Hristiyan hacıları korumak amacıyla gelmişler, ama aslında, Hirodes’in tapınağının altında olduklarına inandıkları Sangreal Belgeleri’ni bulmak için gitmişler. Kitap onları bulup bulmadıklarını hiç söylemiyor, ama okuyucu da bulduklarına dair bir izlenim bırakıyor ve bu belgeleri güya Vatikan’a şantaj yapıp Avrupa’da varlık ve güç sahibi olmak için kullandıklarını ima ediyor.”

Matt, “Evet!” dedi. “Ben kitabın tam orasındayım.” Birkaç sayfa çevirip, “Papa V. Clement’in onlardan kurtulup Vatikan’ın üzerinde tuttıkları sırlarla beraber ‘hazinelerine el koymayı’ planladığını söylüyor. Tapınak Şövalyeleri’ni yok etmek için Kral V. Philippe ile bütün şövalyelerin yakalanıp kazığa bağlanılarak yakılmaları için anlaşma yaptığı, ama birkaçının kaçmayı başardığı yazılı” dedi. Bir saniye durdu; diğerleri onun sayfaları tarayan gözlerini dikkatle izliyordu. “Burada söylendiğine

---

göre, Papa belgeleri istiyordu, ama şövalyeler belgeleri tarikata verdiği için ve güya bugüne kadar hâlen ellerinde olduğu için, hiçbir zaman ele geçiremedi.⁴

Matt, “Bu doğru mu?” diye sordu.

Chris, “Aslında hem evet, hem de hayır” deyip kitabının arkasından bir defter sayfası çıkarıp, “İşte, şu ana kadar bunları buldum. Tapınak Şövalyeleri İS 1118 yılında Hugh des Payens tarafından kurulmuş.⁴ Ama Dan Brown bu kitabı yazana kadar, şövalyelerin bütün tarihçilerin söylediklerinden başka bir misyonu olduğuna dair bir kanıt bulamadım” dedi.

Andrea, “Ne misyonuymuş bu?” diye sordu.

Chris, “Kutsal toprakları korumak” dedi.⁴

Andrea, “Bu o kadar da heyecanlı değilmiş” deyip elindeki *Da Vinci Şifresi* kitabını havaya kaldırarak, “Ben doğrusu bu versiyonu daha çok seviyorum” dedi.

Chris gülümseyip, “Seni anlıyorum” dedi. “Şövalyeler zengin oldular, ama kiliseye şantaj yaparak değil, hacıların onlara verdiği hediyeler sayesinde. Ve daha sonra Avrupa’ya gizemli bir hazine bulduklarından ötürü değil, 1291 senesinde Acre’deki son Haçlı kalesi Müslümanların eline geçtiği zaman Kudüs’teki bütün Hıristiyanlar şehirden kovulduğu için döndüler.”⁴

Matt, “O zaman bu, fazladan etki bırakmak için gerçeklerin abartılması olmalıdır” diye düşündüğünü söyledi. “Bir romanın gerçeklere dayanması zaten gerekmez. Birçok roman zaten kurgulanmıştır, ama en azından bu kitapta gerçeklere dayanan birkaç şey vardır” dedi.

Andrea, “Evet, ama komplolar bana daha ilginç geliyor” dedi. “Ve buradaki komplolar da bana sanki kurguymuş gibi gelmeye başlıyor.”

Matt omuzlarını silkip, “Ama bu güzel bir kurgu, zaten okumaya devam edecek kadar ilgilisin, öyle değil mi?” dedi.

Andrea, “Evet” diye itiraf etti. “Ama sanki hangi kısımlarının doğru, hangi kısımlarının kurgu olduğunu bilmesem daha iyi olur gibi geliyor bana” dedi.

Chris, “Peki, o zaman Tapınak Şövalyeleri’ne yapılan zulüm hakkında öğrendiklerimi duymak istemiyorsundur” dedi.

Matt, “Belki o istemiyordur, ama ben istiyorum” dedi.

Chris, Andrea’ya baktığında, o orada durup omuzlarını silkerek, “Ben kahve alacağım” dedi.

Chris, “Konuşmaya başlamadan senin gelmeni bekleyeyim mi?” dedi.

“Yok, zaten fazla sürmez. Sizi yavaşlatmayayım” diyerek masadan kalktı.

Chris kendi notlarını yazdığı sayfayı çevirip, “Bu paragrafı bulduğum kitapların birinden kopyaladım. İngiltere’nin Oxford kentinden Karen Ralls adındaki bir tarihçi, Reading Üniversitesi Ortaçağ Tarihi profesörü olan Malcolm Barber tarafından yazılmış *Kudüs Hacılarını Koruyan Şövalyelerin Duruşmalarının Yeniden Ziyareti* adlı kitabından şunları yazmıştır: ‘Kral, ‘Papa’nın mektupları yüzünden’⁴ Tapınak Koruyucu Şövalyeleri’nin tutuklanmasına karar vermemiştir.’ Aslında bunun tam tersi olmuştur.

“Bu tarihçiler Kral Phillipe’in, onların paralarına el koymak için, Papa’yı Tapınak Şövalyeleri’ni bastırması için zorladığını söylüyorlar. 1314 yılında kazıkta yakılan Büyük Usta Jacques de Molay’ın da aralarında olduğu şövalyeleri tutuklayıp bazılarını yakan Papa değil de, Kral’dır.⁴ Bulduğum bir kitapta Papa’nın, Kral Phillipe’in yetkisi altında olduğu yazılı.”⁴

Chris notlarını Matt’e okurken, Andrea masaya döndü. Chris, devam etmeden önce kısaca duraklayıp, “Öyle gözüküyor ki, Papa Clement, Tapınak Şövalyeleri’nin sözde şantajlarını sona erdirip onların efsanevi hazinelerine el koymak yerine, onları memnun etmeye çalışıyordu” dedi.

Chris sözünü bitirdiğinde Matt ve Andrea aynı anda bardaklarından birer yudum aldılar. Sonunda Andrea konuştu: “Epey araştırma yapmışsın.”

Chris omuzlarını silkip, “Pek sayılmaz. Bunların hepsini bulmak şaşırtıcı şekilde kolaydı” dedi.

Matt, “Ama bunların hiçbiri gerçek kanıt değil ki! Yani sadece bu kitap -*Da Vinci Şifresi* kitabına hafifçe vurup- bir şey söylüyor, ama senin bu alıntılarını aldığım kitaplar başka bir şey söylüyor” dedi.

Chris tam konuşacakken Andrea söze girdi: “Evet canım, ama Chris’in alıntı yaptığı kitabın yazarları, kontrol edilebilmesi için dipnot koymuş, kaynak belirtmiş.” Kendi elindeki romana vurup, “Bu kitapta böyle şeyler yok!” dedi.

Matt, “Çünkü bu bir roman” diye cevap verdi, “Bazı yazılar doğru, bazıları değil. Senin o çok sevdiğin Anne Rice kitapları gibi. Sence oradaki vampirlerin tanımlamaları, şehirlerin veya sokakların tanımı kadar olaylara dayanıyor mu?”

Bir süre birbirlerinin yüzlerine baktılar. En sonunda Andrea iç çekip arkasına yaslanarak şöyle dedi: “Tamam, iyi bir noktaya değindin. Ama ben neyin ne olduğunu bilmek istiyorum. Neyin doğru olup neyin doğru olmadığını bilmek istiyorum.”

Matt sabrı tükenmiş bir şekilde, “Daha birkaç dakika önce tam tersini söylüyordun!” dedi.

Andrea kaşlarını kaldırıp dudaklarını büzerek, “Fikrimi değiştirdim” dedi.

Matt ona biraz baktı ve takdir ederek gülümsedikten sonra, “Oldukça mantıklı” dedi. Sonra Chris’e bakıp, “Fikrini değiştirdi” dedi.

Chris gülümseyip, “İyi o zaman, kitabı okumaya devam edip perşembe günü yine buluşuruz” dedi.

Notlar

¹ s. 9.

² s. 179.

³ Hank Hanegraaff ve Paul L. Maier, *The Da Vinci Code: Faet or Fiction?*, Wheaton, IL, Tyndale House Publishers, 2004, s. 12.

⁴ Laura Miller, “The Da Vinci Code,” *The New York Times Book Review*, 22 Şubat 2004, s. 23.

⁵ Bkz. http://en.wikipedia.org/wiki/Priory_of_Sion

⁶ s. 179.

⁷ s. 179-182.

⁸ Robert G. Clouse, “Templars,” *The New International Dictionary of The Christian Church*, J.D. Douglas, ed., Grand Rapids, MI, Zondervan, 1974, s. 956.

⁹ Richard Abanes, *The Truth Behind The Da Vinci Code*, Eugene, OR, Harvest House Publishers, 2004, s. 57.

¹⁰ Bkz. William of Tyre, *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*. xii, 7; Addison, *The History of the Knights Templars, the Temple Church, and the Temple*, 3rd ed., 1852, New York, AMS Press, reprint 1978; G.A. Campbell, *The Knights Templar: A New History*, Stroud, UK, Sutton, 2001; ayrıca Frank Sanello, *The Knights Templar: God's Warriors and the Devil's Bankers*. Lanham, MD, Taylor, 2003.

¹¹ Malcolm Barber, “The Trial of the Templars Revisited,” *The Military Orders: Welfare and Warfare*, Helen Nicolson, ed., Aldershot, İngiltere, Ashgate, 1998, s. 49; ayrıca Karen Ralls, *The Templars and the Grail*, Wheaton, IL, Theosophical Publishing House, 2003, s. 78.

¹² Hanegraaff ve Maier, age., s. 23.

¹³ Abanes, age., s. 60-61

“İtiraf Etmeliyim ki, Kitabın Bağımlısı Oldum”

Andrea üniversite kampusundaki ufak dairesindeki koltuğuna oturdu. Kendisini tamamen, gizli topluluklar zinciri ve İsa'nın Kutsal Kâsesi'nin aranmasıyla bağlantısı olan bir cinayete bağlı gizli ipuçları ve garip olayları takip eden Robert Langdon ve Sophie Neveu'nün hikâyesine kaptırmıştı.

Sayfaları ardı ardına çevirirken Robert ve Sophie'yi asırların düzenbazlıklarını ve komplolarını su yüzüne çıkarırken izledi. Polisten bir adım ötede olmaya çalışırken, Katolik Kilisesi ve başkalarının yok etmeye çalıştıkları gizli kodları ve ipuçlarını bulmayı beceriyorlardı.

Eski İngiliz Kraliyet Tarihçisi Sir Leigh Teabing'le buluştuklarında, ondan epeyi bilgi edinmişlerdi. Teabing, iki detektife sabırlı ve otoriter bir şekilde, “İncil cennetten faksla inmedi. İncil insan ürünüdür, Tanrı'nın gönderdiği bir şey değildir. İncil mucizevî bir şekilde göklerden inmedi. İnsanoğlu onu çalkantılı zamanların tarihini tutmak için var etti, sonra sayısız dillere çevrildi, eklemeler ve yenilemeler yapıldı. Gerçek tarih asla tam olarak bu kitapta anlatıldığı gibi değildi” dedi.⁴

Teabing'in sözleri, o akşam The Daily Grind'de en sevdikleri masada buluştuklarında, Matt'i, Andrea ve Chris ile sohbeti başlatmaya teşvik etti: “Andrea ve ben gece geç saatlere kadar kitaptaki Teabing adlı adam hakkında konuştuk. Daha önce bu kadar çok şeyi bilmeyişim çok ilginç” dedi.

Chris kahvesine bir paket şeker karıştırıp, “Ne gibi?” dedi.

Matt, “Evet, örneğin şurası” dedi, “İncil'in, Tanrı'nın değil, insan ürünü olduğu. İnsanların nasıl kargaşalı zamanların tarihsel belgesini yazdığı ve bunun nasıl zamanla evrim geçirdiği...”⁴

Chris yavaşça kahvesini yudumlarken, “Tabii, tabii” dedi. Andrea, “O kısmı ilginçti” dedi.

Chris başını sallayıp bardağını masaya koydu. Matt, “Ne? Ne oldu?” diye sordu.

Chris omuzlarını silkip iç çekti. Birkaç kere konuşmaya hazır gibiydi, ama durdu.

Andrea, “Ne var?” diye sordu.

Bir kere daha iç çekip, “Doğrusu, o kısmı beni rahatsız etti” dedi.

Matt, “Niye?” diye sordu.

“Sizin Kutsal Kitap'ı okuyup okumadığınızı pek bilmiyorum” diye başladı.

Matt, Andrea'ya baktı ve birbirlerine gülümsediler. “Pek değil” dedi. Andrea, “Hiç okumam” dedi. “Hiçbir zaman ilgi alanımda olmadı.”

Chris tekrar başını sallayıp, “Yani Teabing, Kutsal Kitap hakkında bir şeyler söylemeye başladığı zaman hikâyeye fazla ilgilenmem zor oldu” dedi.

Andrea, “Neden?” diye sordu.

“Yani, ben Kutsal Kitap'ı okudum ve Teabing o şeyleri söylemeye başladığı anda, onun uzman olmadığı belli oldu” dedi.

Matt, “Ne demek istiyorsun? O sadece kurgusal bir kişi” dedi. “Evet, ama yine de benim kuşkuvarımı bırakıp hikâyeye kendimi kaptırmama engel oluyor, çünkü bir uzman olarak konuşan bir kahramanın bu kadar bilgisizce konuşması aklımı dağıtıyor” dedi Chris.

Matt ve Andrea'nın içecekleri masada dokunulmamış bir şekilde duruyordu. İkisi de Chris'e öyle bir baktılar ki, sanki o başka bir dilde konuşuyordu.

Chris, “Tamam” dedi, “Ben kitabı kötülemiyorum, çünkü kitabı gerçekten de beğendim. Ama Teabing'in bu konuşmasından hiç hoşlanmadım. Kitaptan yeniden zevk almaya başlayabilmem birkaç sayfa sürdü.”

“Onunla aynı görüşte olmadığın için mi?”

Chris, “Hayır, onun tarih konusundaki bilgisizliği beni endişelendirdi” dedi.

Matt, “Bilgisizliği mi?” dedi, “Onun meşhur bir tarihçi olması gerekiyordu.”

Chris, “Aynen” deyip durakladı. Kitabın iki yüz otuz birinci sayfasını açıp, “Tamam, onun dediğine göre, Kutsal Kitap'ı kargaşalı zamanların tarihsel belgesi olarak insanlar yaratmış.”

Matt, “Evet, ne olmuş yani?” dedi.

İncil tam olarak nedir ki?

Chris, “Yani, ilk önce Kutsal Kitap’ın iki büyük bölümden oluştuğu konusunda bilgisiz olduğu gözüküyor - İbranice Kutsal Yazılar ve Hristiyanların Yeni Antlaşma, yani İncil dediği bölüm” dedi.

Matt ve Andrea arkadaşlarına boş boş baktılar.

“Kutsal Kitap hakkında bilgi sahibi olarak konuşan herhangi bir tarihçi, Kutsal Kitap’ın hiç de anlattığı gibi bir kitap olmadığını bilirdi” deyip elini *Da Vinci Şifresi*’nin üstüne koydu. “Bu kitap sadece bir kişi tarafından çok kısa bir zamanda yazılıp basılmıştır.”

“Ama tarihsel açıdan olaya bakacak olursak, Kutsal Kitap benzersizdir. Bin beş yüz yıldan uzun bir zamanda hayatın her alanından gelen kırk değişik yazar tarafından yazılmıştır. Örneğin Musa, Mısır’ın üniversitelerinde eğitilmiş bir politikacıydı; Davut bir çoban, şair ve kraldı; Yeşu orduda bir generaldi; Nehemya putperest bir kralın saray görevlisiydi; Daniel bir başbakandı; Luka bir hekim ve tarihçiydi; Pavlus bir hahamdı.

“Ayrıca çok değişik yerlerde yazılmıştır; çölde, zindanda, sarayda, hapiste ve başka yerlerde... Kutsal Kitap üç değişik dilde yazılmıştır: İbranice, Grekçe ve birkaç kısa bölümü, İsa’nın dönemindeki “ortak dil” olan Aramice dilinde yazılmıştır.⁴ Üç değişik kıtada, değişik zamanlarda yazılmış olup Teabing’in dediği gibi, sadece “kargaşalı zamanlarda” yazılmamıştır. Örneğin, Davut savaş ve fedakârlık zamanında, Süleyman ise barış ve refah günlerinde yazmıştır” dedi.

Chris, Matt’in kitabına uzandı. Bu kitapta Chris’in söz ettiği sayfa açıktı. Şöyle devam etti: “Ve belki Teabing’in sözlerini, en azından bir tarihçi için en gülünç yapan kısım, Kutsal Kitap’ın sadece ‘tarihsel kayıtlardan’ ibaret olmadığını bilmemesidir. Onun bazı kısımları tarih, ama başka kısımları şiir, atasözleri, kişisel yazışmalar, hatıralar, hiciv, yaşam öyküleri, özyaşam öyküleri, yasalar, peygamberlikler, benzetme ve alegoridir” dedi.

Andrea, “Ben bunların hepsini bilmiyordum” dedi. Matt’e dönüp, “Ya sen?” diye sordu.

Matt başını sallayıp, “Hayır, ama söylemek istediğin ne?” dedi. Chris içeceğinden bir yudum daha alıp, “Söylemek istediğim şey, kendini kanıtlamış bir tarihçi olup da, Kutsal Kitap’ın ne olduğu ve nasıl ortaya çıktığı hakkında o kadar cahil olan bir kahramanı ciddiye alamıyorum” dedi.

Matt kitabını Chris’ten alıp o sayfaya dikkatlice baktıktan sonra, “Ne olmuş yani? ‘Tarihte Kutsal Kitap’ın kesin bir versiyonu yoktur’ dediği zaman yanlış mı yani?” dedi.⁴

Chris ağzını büküp bir saniye düşündü ve, “Bu senin ‘kesin’ derken neden söz ettiğine bağlı. Sence ‘asla’ ne demektir?” dedi.

Kutsal Kitap ne zaman ‘harmanlanmıştır’?

Andrea, “Bu ne anlama geliyor?” diye sordu.

Chris, “Doğrusu, çok titiz olmayı sevmem, ama Teabing’in söylediklerini bir düşün. İlk önce tarihte Kutsal Kitap’ın hiçbir zaman kesin bir versiyonu olmadığını, sonra da Kutsal Kitap’ın ‘şu an bildiğimize göre’ Roma İmparatoru Constantine’in zamanından bu güne kadar aynı olduğunu, yani son bin yedi yüz senedir aynı olduğunu söylüyor. O zaman hangisi doğru? Hiçbir zaman mı? Yoksa güya son bin yedi yüz senedir mi?” dedi.

Andrea, “Yay canna, ne söylediğini anlıyorum” dedi.

Matt, “Ben anlamıyorum” diye tartışma başlattı: “Bence sen, daha önce söylediğin gibi çok titiz davranıyorsun. Onun söylemek istediği şey, o zamana kadar Kutsal Kitap’ın kesin bir versiyonu olmadığıydı” dedi.

Chris omuzlarını silkip, “Ama o da pek doğru değil” dedi. Andrea, “Doğru değil mi?” diye sordu.

Chris başını sallayıp, “Eski Antlaşma’ya gelince, deliller açıkça Kutsal Yazıların -şu an bildiğimiz kadarıyla- Constantine’den çok önce derlenip kabul edildiğini, hatta belki İÖ 4. yüzyıldan önce ve kesinlikle İÖ 150 yılından sonra olmadığı konumunu destekliyor.”

Andrea, “İsa’dan önce mi?” diye sordu.

Chris onaylar gibi başını sallayıp şöyle dedi: “Evet, Yahudilerin otoriter bir şekilde Tanrı’nın gerçek peygamberleri tarafından yazıldığını kabul ettikleri son kitaplar Malaki ve Tarihler kitaplarıdır. Malaki Kitabı İÖ 450 ila 430 yılları arasında ve Tarihler kitabı İÖ 400 yılından önce yazılmıştır.⁴ Bu kitaplar, İÖ 250 ila 150 yılları arasında çevrilmiş olan Eski Antlaşma’nın Grekçe çevirisinde, yani

---

Septuaginta'da bulunmaktadır.⁴ Diğer bir deyişle, Eski Antlaşma'daki kitaplar, Vatikan veya İmparator Constantine tarafından, hatta ilk Hıristiyanlar tarafından bile değil, İsa'nın doğumundan en az yüz yıl önce kuşaktan kuşağa Yahudi hahamların görüş birliğiyle Grekçeye çevrilmiştir. Bunun kesinlikle doğru olduğunu biliyorum.”

Kaç tane İncil yazılmıştır?

Matt, “Ama Teabing Eski Antlaşma'ya odaklanmıyor” dedi. “Onun dediğine göre seksenden fazla özgün İncil varmış ve bunlardan sadece dördü seçilmiş.⁴ Ve bunlar da, insanları İsa'nın tanrısal olduğuna inandırıp, O'nun etkisini kendi güçlerini pekiştirmek için kullanabilsinler diye politik nedenlerden ötürü seçilmiştir” dedi.⁴

Chris başını salladı.

Andrea, “Bunun hakkında herhangi şey biliyor musun?” diye sordu. Chris iç çekip, “Seksan İncil hakkında mı? Hayır” dedi.

Andrea hayal kırıklığına uğramış gibi gözüküyordu.

Chris kendisine ait olan *Da Vinci Şifresi* kitabını açıp içinden bir deste kağıt çıkardı. “Yıllardır, günümüzdeki Kutsal Kitap'ta olmayan sözde İncillerin varlığını biliyordum. Hatta size daha önce birkaçının isimlerini söylemiş bile olabilirim. *Tomas'ın İncili* herhâlde en ünlü olanıdır” dedi.

Matt, “O zaman o gerçek bir kitap mı?” diye sordu.

Chris, “Evet” dedi.

Matt, “O kadarı doğru o zaman” dedi.

Chris onaylar gibi başını sallayıp, “Ama Teabing'in söylediği gibi seksene yakın İncil olduğuna dair bir kayıt yok” deyip sayfaları çevirmeye başladı. İstedikini bulunca kâğıtları kenara koydu. “Size bunu okumadan önce bir soru sorayım” deyip ellerini avuçları açık bir şekilde masanın üstüne koydu. “Eğer ben masaya iki tane İncil koyup size” -(sol elini gösterip)- “biri İsa'nın hayatından sonraki birkaç on yıllık süre içinde yazılmış ve diğeri” -(sağ elini gösterip)- “yüz veya iki yüz sene sonra yazılmıştır desem, hangisini daha önemli, daha güvenilir olarak sayarsınız?”

Andrea onaylayarak başını salladı ve Chris'in sol eline işaret edip, “Onu” dedi.

Chris sol elini hafiften kaldırıp, “Gerçek olaylara en yakın olanı mı?” diye sordu.

Başlarını salladılar.

Chris, “Bunu unutmayın, çünkü bu epey önemli olacak” dedikten sonra sayfaları eline alıp işaretlediği bir alıntıyı göstererek, “Matt, şunu okur musun?” dedi.

Matt, Chris'in işaretledikleri sayfaları alıp okumaya başladı:

Seksenden fazla İncil kitabı yoktu. Örnek olarak, 1977 senesinde yayımlandığına göre, Nag Hammadi Kütüphanesi kırk beş değişik başlıktan ibarettir ve ...

Andrea onun sözünü kesip, “Bir dakika” dedi, “Bu bir yerden tanıdık geliyor.” Kendi kitabının sayfalarını çevirip bir buçuk sayfayı taradıktan sonra, “Burada işte! Teabing, 1945 senesinde Nag Hammadi'deki Kıpti Yazmaları'ndan söz ediyor.⁴ Bir yerden tanıdık geldiğini biliyordum” dedi.

Chris, “Evet, Nag Hammadi Mısır'dadır ve birkaç yıl sonra bulunan Lut Gölü Tomarları'ndan önceki en büyük eski belgeler orada keşfedilmiştir” dedi.

Andrea, sayfaya işaret edip, “O da onlardan bahsediyor!” dedi.

Chris yavaşça başını sallayıp, “Evet ve zaten bu kısmı epey garip” dedi.

Andrea, “Garip mi? Niye?” diye sordu.

Chris, “Çünkü, ilk önce Lut Gölü Tomarları'nın keşfi için hangi tarihi veriyor?” dedi.

Kitaba bakıp, “Lut Gölü Tomarları'nın 1950'lerde Yahuda Çölü'nde Kumran Vadisi yakınlarındaki bir mağarada saklı bulunduğunu söylüyor” dedi.⁴

Chris iç çekip, “İngiliz Kraliyet Tarihçisi olması gereken bir kahraman için epey garip bir durum.⁴ Tarih açıkça bu keşfin 1946 veya 47'nin kışında olduğunu kaydediyor”⁴ dedi.

Matt, “Birkaç yıl fazla söylemiş yani” diye ekledi.

Chris, “Ama en garip kısmı bu değil” diye ekleyip, “O, Lut Gölü Tomarları'nın içinde Constantine'in güya yok etmeye çalıştığı bazı İncillerin olduğunu söylüyor. Ama Lut Gölü

Tomarları'nın içinde İncil'in hiçbir kısmı yok! Bu yazmalar, Esseniler adındaki kendilerini her türlü dünyevi zevkten soyutlamış Yahudilerin bir kütüphanesiydi. Bu Tomarlar, Hristiyanlara ait değildi"⁴ dedi.

Andrea kaşlarını kaldırıp başını eğdi.

Matt sanki rahatsız edilmiş gibi alaycı bir şekilde, "Affedersiniz, evet, ikiniz tam bir şeyi okurken, yine uzun uzun alakasız şeyler hakkında konuşmaya başladınız. Yine en baştan okuyacağım" deyip okumaya başladı:

Seksenden fazla İncil yoktu. Örnek olarak 1977 senesinde yayımlandığına göre, Nag Hammadi Kütüphanesi kırk beş değişik başlıktan ibarettir ve bunların hepsi İncil değildi. Hatta, Gerçek, Tomas, Filipus, Mısırlılar ve Meryem olmak üzere beş ayrı eseri İncil olarak isimlendirmektedir. Bentley Layton'un yazmış olduğu *Gnostik Kutsal Yazılar* adlı kitap kırk taneden biraz daha az eserin derlemesidir. Bunlardan i:ç tanesi, İncil başlığını taşır ve Nag Hammadi listesiyle örtüşür. Aslında bu eserlerin çoğu İnciller değildi. Kutsal Kitap dışındaki belgelerin en cömertçe bulunduğu eser, Harvard Üniversitesi profesörü Helmut Koester'in *Yeni Antlaşma'ya Giriş* anlamına gelen *Introduction to the New Testament* adlı eseridir. Burada Yeni Antlaşma olan İncil'in yirmi yedi kitabı dışında altmış tane eser bulunmaktadır. Ancak, bu eserlerin büyük bir çoğunluğu İncil değildir...⁴

"Tamam" deyip önce okuduklarını tekrar okuyup, "Evet, farz edelim ki, Teabing hatalıydı. Ama yine de en azından beş tane daha İncil var. Benim gördüğüm kadarıyla onun değindiği nokta budur."

Andrea, "Evet," diye katıldı. "Ben o kadarını bile bilmiyordum." Matt, Chris'e, "Onların herhangi birini okudun mu?" diye sordu. Chris onaylayarak başını sallayıp şöyle dedi: "Birkaçını okudum.

Onları bulmak çok zor değil!" Birbirlerine boş boş baktıktan sonra Matt sessizliği bozup, "Ee? Ne yazıyor o kitaplarda?" diye sordu. .

Chris, "Yazılanları duymak istediğine emin misin?" diye sordu.

Andrea, "Neden?" dedi, "Ne demek istiyorsun?"

Chris, "Senin hevesini yok etmek istemiyorum. Bence en iyisi kitabı bitirene kadar bekleyelim" dedi.

Andrea, "Peki, olur" dedi.

Matt, hiç gülümsemeden, "Evet, sanki öyle olacak" dedi, "Bu kitaptan bence biraz fazla hoşlandığınızı düşünmeye başlıyorum. Bir fincan kahve daha almaya gidiyorum."

Matt gittikten sonra Chris Andrea'ya dönüp, "Sinirlendi mi?" diye sordu. Andrea, "Hayır, sadece biraz sabırsızlanmaya başlıyor" dedi.

Chris, "Sence eğer devam edersem, kitabı okumayı bırakır mı?" dedi.

Andrea hemen, "Hayır!" dedi, "Hiç sanmıyorum. Ayrıca, ben senin söylediklerinle çok ilgileniyorum."

Chris, "Belki ben bu kitaba baştan beri yanlış yaklaşıyorum" dedi.

Andrea, "Ne demek istiyorsun?" diye sorduktan sonra, Matt masaya geri döndü.

Matt daha oturmadan, Chris konuşmaya başladı: "Bir fikrim var. Bütün konuşmayı ben yapacağıma, buradaki işimiz bitince benim evime uğramaya ne dersiniz? Size birkaç kitap ödünç veririm, böylece bazı konuları benimle araştırabilirsiniz."

Andrea, "Çok iyi bir fikir" dedi.

Matt, "Evet" diye ona katıldı. "Bu fikirden hoşlandım. Bu fikirden çok hoşlandım. Öyle bir noktaya gelmişti ki, ağzının kıpırdadığını görüyordum, ama tek duyduğum 'dır dır dır'dı' deyip kendini gülümsemekten tutamadı.

Chris, "Peki o zaman, bu epey zevkli olacak" dedi.

Öbür İnciller ne diyor?

Matt, Andrea'yla birlikte Chris'le kafenin kapısında buluştuğlarında ona, "Başım büyük dertte" dedi.

Her zamanki oturdukları yere doğru gitmek için masaların arasından geçerken Chris, "Neden?" diye sordu, "Ben ne yaptım?"

Matt, "Sen bize o kitapları verdiğinden beri ikimiz de uyuyamadık" diye şikâyet etti.

Andrea, "Bizim başka yapacak şeylerimiz de var, biliyor musun" diye şakacıktan onu azarladı, "Örneğin istatistik dersim."

Chris kitapları, *Da Vinci Şifresi*'ndeki Teabing'in iddialarıyla karşılaştırılabilsinler diye arkadaşlarına ödünç vermişti. Matt'e, *Tomas'ın Çocukluk İncili* ve Andrea'ya da başka bir belge olan, *Tomas'ın İncili* kitabını vermişti.

İçeceklerini ismarladıktan sonra masaya döndüler. Matt konuşmaya başladı: "Sana soracak çok sorum var" dedi.

Chris, "Ne gibi?" diye sordu.

Matt kendi *Da Vinci Şifresi* kitabını açıp, "Burada 'Constantine yeni Kutsal Kitap'ın yazılması görevini verdi ve bunun için gerekli parayı sağladı ve Mesih'in insani özelliklerinden bahseden İncilleri atlayıp, Mesih'i tanrısal yapan İncilleri geliştirdi"⁴ diyor.

Chris, onaylayarak başını sallayıp, "Doğru" dedi.

Matt, Chris'in kendisine ödünç verdiği *Tomas'ın Çocukluk İncili* kitabını açıp, "Ama bunu okuduğun zaman bir anlam çıkaramazsın" dedi.

Chris, "Niçin?" diye sordu.

Matt, "Dinle" deyip okumaya başladı:

(2) Çocuk İsa beş yaşındayken bir gün dışarıda yağın yağmur daha yeni dinmişti. İsa öbür İbrani çocuklarla bir derenin yanında oynuyordu; nehir kıyısının üstünde akan sular ufak göletler hâlinde duruyordu;

(3) Ama sular bir anda yine temiz ve yararlı oldu; onlara sadece sözüyle vurdu ve ona itaat ettiler.

(4) Ondan sonra nehir kıyısından biraz yumuşak çamur çıkardı ve çamurdan on iki tane serçe yaptı; orada başka çocuklar da onunla oynuyordu.

(5) Ama bir Yahudi O'nun yaptıklarını, özellikle Şabat gününde çamurdan şekillerden serçe yaptığını görünce gidip babası Yusuf'a şunları söyledi,

(6) İşte! Senin oğlun Şabat gününde nehir kenarında oynayıp, çamur alıp, on iki tane serçe yapıp Şabat gününü hiçe sayıyor.

(7) Sonra Yusuf O'nun olduğu yere gitti ve O'nu gördü ve yanına çağırıp, "Neden Şabat gününde yasalara aykırı olanı yapıyorsun?" dedi.

(8) Sonra İsa avuçlarını birbirine vurup serçelere seslenip, onlara: "Uçup gidin; ve yaşadığınız sürece beni hatırlayın" dedi.

(9) Sonra serçeler bir ses çıkarak kaçtılar."⁴

Matt, "İşte böyle başlıyor" dedi.

Chris gülümseyip, "Evet" dedi, "Yani?"

Matt, "Eğer bütün amaç İsa'nın tanrılığını yaymak ise, bunun neden Yeni Antlaşma'da olmadığını insan biraz merak ediyor!" dedi.

Chris, "İyi bir noktaya değindin" dedi.

Andrea, "Bak" dedi, "En azından senin okuduğunun bir anlamı vardı, kendi okuduğumun yarısını anlamadım. Sadece özdeyişler koleksiyonuydu ve çoğu da hiçbir anlam ifade etmiyor" dedi. Şöyle okudu:

İsa dedi ki: "İnsanın yiyeceği aslana ne mutlu ve o aslan insan olur: aslanın yiyeceği adam lanetlidir ve aslan insan olur."⁴

Arkadaşlarının kafasını karıştıran, birkaç farklı ayet daha okudu ve, "Bu ne hakkında?" dedi.

Chris şöyle açıkladı: "Çok sayıda bilgin *Tomas'ın İncili*'ni Gnostik (ruhsal şeyler hakkında entelektüel bir bilgiye sahip olan) İncil olarak adlandırıyor. Gnostisizm, gizli bilgiler sayesinde kurtuluşu arayan bir düşünce ekolüdür - aslında bir düşünce ekolünden fazladır. Bu yüzden *Tomas'ın İncili* şifreli gözüküyor olabilir. Sizce *Da Vinci Şifresi*'ndeki Teabing'in söylediklerini destekliyor mu?"

Andrea, "Emin değilim" diye cevapladı. "Eğer doğru hatırlıyorsam, Teabing veya Langdon kilisenin gizli gündeminin kadınların değerini düşürmek ve erkekleri yüceltmek olduğunu söylemiyor muydu?"

Matt, “Evet” dedi, “O müzedeki adam Langdon’dur. Hatırladın mı? ‘İnsan dolandırıcılıkta o kadar ustadır ki! Kilise dünyayı, kadının değerini düşürerek kandırdı’ ya da onun gibi bir şey demişti.”⁴

Andrea, “Ben de öyle düşünmüştüm” dedi, “Ve Chris, sen bana bu *Tomas’ın İncili*’nin, Constantine’in söylendiğine göre yok etmeye çalıştığı, Nag Hammadi belgelerinden biri olduğunu söylememiştin” dedi.

Chris onaylayarak başını sallayıp, “Evet, Teabing’e göre” dedi.⁴ “Peki, o zaman... Neyse, ben okumaya devam ediyordum. *Tomas’ın İncili*’nin sonunda geldim. İşte şöyle yazıyor:

Simun Petrus onlara dedi ki: ‘Bırakın Meryem aramızdan çıkıp gitsin, çünkü kadınlar hayata layık değildir.’ İsa dedi ki: ‘İşte! Onu erkek yapabilmek için ona yol göstereceğim ki, o da siz erkekler gibi yaşayan bir ruh hâline gelebilsin. Çünkü kendini erkek yapan her kadın Göklerin Egemenliği’ne girer!’⁴

Andrea, “Ben de Matt’in düşündüğü gibi düşünüyorum” dedi. “Eğer Teabing’in dedikleri doğruysa, Tomas’ın İncili kadın karşıtı bir komplocunun örtbas etmeye çalışacağı en son şey gibi geliyor bana” diyerek konuşmasını noktaladı.

Chris ona katıldı. “Özellikle, Yeni Antlaşma’da yazdıklarına benzer uzaktan yakından hiçbir ayet bulamayacaktır” dedi.

Neden bazı İnciller seçilmiştir de, diğerleri seçilmemiştir?

Matt kahvesinden bir yudum alıp, “Peki, eğer o türden belgeler büyük bir komplocunun bir parçası olmanın dışında tutulmamışsa, neden hariç tutulmuşlardır? Ve öbürleri neden dâhil edilmiştir?” diye sordu.

Chris biraz durup, “Sana hangi belgeye daha çok güvendiğini sorduğum zamanı hatırlıyor musun? Olaylara yakın olanların yazdığına mı, yoksa çok daha sonra yazılana mı diye sormuştum?” diye sordu.

Matt ve Andrea onaylayarak başlarını salladılar.

“İşte şimdi senin o soruya verdiği cevap önemli. Çünkü bu Yeni Antlaşma’da beş, altı veya seksen tane İncil yerine sadece dört Müjde olmasının en büyük nedenidir.”

“Gördüğün gibi, Teabing, Sophie ve Robert’e sanki etrafta birbirleriyle aynı tarihsel değeri olan seksen tane İncil varmış izlenimini verdi. Öyle anlatıyor ki, sanki bu değişik İncillerin en önemli farkı İsa’nın tanrılığını ya da insanlığını vurgulamasıdır.”

Andrea, “Evet ve ben bu iddia hakkında artık o kadar emin değilim” dedi.

Chris, “Ama bir tarihçi olarak Teabing öyle olmadığını bilmeliydi” diye devam etti. “Orada, hangi kitapların kabul edilip hangilerinin kabul edilmeyeceği ne karar verilirken, çok daha önemli konular göz önüne alınmıştı.”

Matt, sanki sınıftaymış gibi, “Yani, sanki o belgeler, olaylar olduktan kısa süre sonra yazılmış gibi” dedi.

Chris, “Evet, aynen öyle” dedi. “Şimdi bunların hepsini açıklamam çok kısa sürecek. Mola verelim mi, yoksa devam mı edeyim?”

Matt Andrea’ya baktı. Andrea, Chris’e dönüp, “Devam et” dedi. Chris, “Peki, o zaman yeni okuduğunuz belgelerden biriyle, *Tomas’ın İncili*’yle başlayalım” dedi.

Andrea, “Tomas, İsa’nın öğrencilerinden biri değil miydi?” diye sordu.

Matt şaşkınlık içinde ona bakıp, “Bunu nereden biliyorsun? Kutsal Kitap’ı hiç okumadığımı söylediyini sanıyordum” dedi.

Andrea omuzlarını silkip, “Çocukken pazar okuluna gitmiştim” dedi.

Chris, “Tomas on iki öğrenciden biriydi, ama hiç kimse onun, *Tomas’ın İncili*’nin gerçek yazarı olduğuna inanmıyor. Araştırmacılar genellikle bu kitabın en azından ikinci yüzyılda ve *Tomas’ın Çocukluk İncili*’nin de ya o zamanda, ya da daha sonra yazıldığını düşünüyorlar. Buna benzer şekilde, Teabing’in alıntı yaptığı, *Filipus’un İncili* ve *Meryem’in İncili* de en erken ikinci yüzyılda, hatta belki üçüncü yüzyılda yazılmıştır” dedi.⁴

Andrea, “Yani İsa’nın yaşamından yüz yıl gibi sonra mı?” diye sordu.

Chris, “En az yüzyıl sonra” diye yanıtladı.

“Bu kitaplar karşılaştırıldıklarında, muhafazakâr ve liberal araştırmacıların fikirlerinde farklılıklar olmasına rağmen, deliller ezici bir şekilde Teabing’in kötilediği dört Müjde’nin de içinde olduğu Yeni Antlaşma kitaplarının -özellikle alıntılar yaptığı o sözde İncillerle karşılaştırılınca- çok erken bir tarihte yazıldığını doğruluyor.”

Matt ve Andrea’nın okuyabilmesi için kâğıt destesini masanın üstüne koyup sayfayı çevirdi. Chris, “Burada, Yeni Antlaşma’daki kitapların, hem muhafazakâr hem de liberal araştırmacıların ne zaman yazıldığını söyledikleri tarihler gösteriliyor” dedi.

MUHAFAZAKÂRLARIN VERDİKLERİ TARİHLER

Pavlus’un Mektupları	İS 50-66	(Hiebert)
Matta	İS 70-80	(Harrison)
Markos	İS 50-60	(Harnak)
	İS 58-65	(T.W. Manson)
Luka	İS 60’lı yılların başları	(Harrtson)

LİBERALLERİN VERDİKLERİ TARİHLER

Pavlus’un Mektupları	İS 50-100	(Kümmel)
Matta	İS 80-100	(Kümmel)
Markos	İS 70	(Kümmel)
Luka	İS 70-90	(Kümmel)
Yuhanna	İS 70	(Baur)
	İS 90-100	(Kümmel)

(Yukarıdaki tablodaki tarihler şu kaynaklardan alınmıştır: Howard Clark Kee tarafından tercüme edilmiş, Werner Georg Kümmel’in *Introduction to the New Testament*, Abington Yayınevi, 1973; Everett Harrison’un *Introduction to the New Testament*, William B. Eerdmans Yayınevi, 1971; D. Edmond Hiebert’in *Introduction to the New Testament*, cm II, Moody Yayınevi, 1977; yazılar ve dersler, T. W. Manson ve F. C. Baur’dandır.)

Matt, tabloyu dikkatle inceleyerek, “Bakalım bunu anlamış mıyım” dedi, “Burada, Yeni Antlaşma’da bulunan İncil’in ilk dört bölümünün, İsa’nın hayatından kırk veya elli yıl sonra yazılmış olabileceği söyleniyor.”⁴

Chris onaylayarak başını salladı: “En erkeni 20 yıl kadar yakın. Hatta o ‘muhafazakâr’ tarihler yeteri kadar muhafazakâr olmayabilir” deyip zımbalı kâğıtlarını geri aldı ve bir sayfa daha çevirdi: “Örneğin Irenaeus adında bir adam vardı. Lyon Piskopos’u ve büyük olasılıkla ikinci yüzyılın en önemli tanrıbilimcisiydi. Ayrıca, gençliğinde on iki havariden biri olan Yuhanna’nın öğrencisi olan Polikarp’ın öğrencisiydi. Yani, Irenaeus elçisel çağ ile birinci yüzyıl kilisesi arasında önemli bir bağlantıydı” dedi.

“Neyse, Irenaeus ‘Sapık Öğretilere Karşı’ adlı belgede şunu yazdı: ‘Petrus ve Pavlus Müjdeyi Roma’da vaaz edip orada kiliseyi kurarken Matta, kendi adıyla anılan müjdesini İbraniler (Yahudiler) arasında kendi dilinde yazdı.’”⁴

“Tarihçiler Pavlus’un İS 60 ila 64 yılları arasında Roma’da olduğunu bildiklerinden, Matta büyük olasılıkla kitabını o dönemde, kendisi İsa’yla birlikte yürüdüğü zamandan beri topladığı not ve bilgilerle bitirmişti. Vergi görevlisi olarak bilgileri doğru bir şekilde belgelemeye alışık olduğu için, muhtemelen bu görev için uygundu” dedi.

“Yani kısaca, dünyanın en önde gelen İncil arkeoloğu, William Foxwell Albright şöyle demiştir: ‘Artık kesinlikle Kutsal Kitap’ı İS 80’den sonraya tarihlendiren hiçbir sağlam kanıt yoktur’ diyebiliriz.⁴ Ve merhum Dr. John A. T. Robinson, Yeni Antlaşma’nın hepsinin Kudüs’ün İS 70 yılındaki düşüşünden önce yazıldığına dair sağlam ve içten inancı olduğunu söylediğinde, tanrıbilimcilerin dünyasını şok etmişti.”⁴ Sayfayı geri çevirip önceki tabloyu Matt ve Andrea’nın önüne koydu.

Yeni Antlaşma nasıl bir araya getirilmiştir?

Andrea, “O zaman sen, Constantine’in” -hemen tabloya baktı- “Matta, Markos, Luka ve Yuhanna’yı seçmesinin nedeninin, onların o yaşanan olaylara çok yakın oldukları için mi olduğunu söylüyorsun?” dedi.

Chris vurgulayarak, “Hayır” diye yanıtladı.

Andrea, “Hayır mı?” diye tekrarladı.

Chris gülümseyip, “Matta, Markos, Luka ve Yuhanna’nın bugünkü Kutsal Kitap’ta bulunmalarının nedenlerinden biri, onların yaşanan olaylarla yakından ilgili olmalarıdır” dedi.

Andrea, “Ben de zaten öyle demedim mi?” diye sordu.

Chris başını sallayıp, “Hayır, sen ‘Constantine onları seçti’ dedin. Onlar seçilmemiştir. Özellikle de Constantine tarafından seçilmemiştir” dedi.

Matt, “Hey, bekle bir dakika” diye itiraz etti. Kollarını kavuşturdu ve sandalyesine iyice yaslanıp, “Kafam karıştı” dedi.

Chris, “Birkaç dakika önce Irenaeus’tan söz etmişim” diye açıkladı.

“*Sapık Öğretilere Karşı* adlı kitabını Constantine’den bir buçuk asır önce yazmıştı ve bu dört Müjde, dünya çapında o kadar tanınmıştı ki, onlardan Hıristiyanlığın dört sütunu diye söz etmekle kalmayıp, ‘Müjdelerin şu anki sayılarından daha fazla ya da daha az olması mümkün değildir’ demiştir.⁴ Birkaç satır sonra, ‘dört Müjde vardır’ demiştir”⁴

Andrea kısık sesle, “Yani, Constantine’den yüz yıl öncesinde o dört Müjde resmi olarak kabul mu ediliyordu?”

Chris tekrar o kâğıt destesini gösterip Matt’i düşünmeye teşvik etti. Sonra hemen şunları söyledi: “Manchester’li saygın bir bilgin olan Dr. F. F. Bruce’un bu konuda ne söylediğini okuyayım: ‘İS 180 yılında dört Müjde fikri, ilk Hıristiyanlar arasında pusulanın dört kutbu kadar doğal kabul ediliyordu.’”⁴

Matt, “Ama ya peki bütün diğer Müjdeler? Onları göz önünde tutmadılar mı?” diye itiraz etti.

Chris, “Bazıları daha hala yazılmamıştı” deyip kâğıt destesine tekrar baktı. “Ama olanlar için Constantine’in imparator olmasından elli yıl önce ölen meşhur Hıristiyan bilgin ve tanrıbilimci, Origen şöyle yazmıştır:

“*Tomas’a Göre İncil*’ denilen belli bir İncili ve *Mattiyas’a Göre İncil*’i biliyorum ve daha nicelerini okuduk - bu yazılarla aşına oldukları için bir türlü bilgi sahibi olduğunu hayal eden insanlar yüzünden, hiçbir şekilde cahil sayılmayalım. Yine de, bunların arasından sadece kilisenin tanıdıklarını onayladık, yani sadece dört Müjde kabul edilmelidir.”⁴

Andrea, “Vay canına, neredeyse sanki *Da Vinci Şifresi*’ni okumuş gibi gözüküyor!” dedi.

Chris gülüp, “Varsayalım ki Sir Leigh Teabing gerçek bir insan ve gerçek bir tarihçidir. O zaman kesinlikle ilk Hıristiyanların, başka bir öğrencinin adı altında orijinallik havası yaratılmaya çalışılarak yazılan *Tomas’ın İncili* veya *Filip’in İncili* gibi yazılara karşı insanları uyaracağını ve on iki öğrencinin yazmış olduğu yazıları kuşaktan kuşağa koruyacaklarını bildirdi. Hatta tarihte, Constantine’den çok önce, ikinci yüzyılın sonlarında yazılmış olan, Teabing’in alıntılarını yaptığı *Meryem’in İncili* gibi çok sayıda yazılar ve belgeler dünya çapında çoğu Hıristiyanların ezici üstünlüğüyle sahte İncil olarak sayılmıştır” dedi.⁴

Yeni Antlaşma gizli bir gündemi desteklemek için mi bir araya getirilmiştir?

Chris, “İşte o eski günlerde, ‘kilise’ bir organizasyon değil, bir organizmaydı. Fildişi kulelerinde ve kocaman katedrallerdeki bilginlerin, rahiplerin yerleşmiş bir hiyerarşisi değildi. ‘Kilise’, Origen’in babası ve onun birçok arkadaşı gibi, Mesih’e olan inançlarından vazgeçmedikleri için şehit olarak idam edilen insanlardan oluşuyordu. Bu yüzden Origen, ‘kilise’den söz ettiğinde bir elçi ya da bir elçinin izniyle yazan kişilerin yazılarını tanıyan ve büyümekte olan imanlı kitlesinden söz ediyor. Zamanla, hangi yazıların güvenilir, hangi yazıların sahte olduğu hakkında genel bir fikir birliği olmuştur” dedi.

Matt, "O zaman konseylerin bununla bir alakası yok mu?" diye sordu.

Chris, "Hayır, konsey üyeleri toplandığı zaman, bunun nedeni kitapları seçmek değildi. Konseyin nedeni, hangi kitapların gerçek ve esinlenmiş olarak kabul edilen kitaplar olduğunun doğruluğunu kanıtlamak içindi ve bu konu İS 325 yılında yapılan ilk İznik Konseyi'nden çok daha önce halledilmişti. Teabing'in dediğinin tam tersine, İznik'teki tartışma, hangi kitabın dâhil edilip edilmeyeceği, hatta Mesih'in tanrısal olup olmadığı bile değil, o kitapların Mesih'in tanrısallığı hakkında ne söylediklerini anlamak içindi" dedi.

Chris, "Deliller gösteriyor ki" diye devam edip cebinden ufak bir Kutsal Kitap çıkarttı ve dirseklerini masanın üstüne koyup şöyle dedi:

"Daha birinci yüzyılda bile Hıristiyanlar bazı güncel belgeleri bile Kutsal Kitap olarak kabul etmişlerdir. Petrus, İS 67'de ölümünden önce Pavlus hakkında şunları yazmıştır: 'Sevgili kardeşimiz Pavlus'un da kendisine verilen bilgelikle size yazdığı gibi, ... bütün mektuplarında bu konulardan böyle söz eder ... bilgisiz ve kararsız kişiler, öbür Kutsal Yazıları olduğu gibi bunları da çarpıtarak kendi yıkımlarını hazırlıyorlar.⁴ Anladın mı? Petrus 'öbür Kutsal Yazıları olduğu gibi' derken Eski Antlaşma'dan bahsediyordu. Yani, İS 70 yılından önce bile, Mesih'i izleyenler belli Yeni Antlaşma kitaplarını Eski Antlaşma ile aynı düzeyde olan Kutsal Yazılar olarak kabul ediyorlardı."

"Ve elçilerden sonra, diğer ilk kilise önderleri de aynısını kabul etmişti.

Örnek olarak, Polikarp (İS 115) ve sonra İskenderiyeli Klement (İS 150) adındaki kilise önderi, hem Eski hem de Yeni Antlaşma'dan söz ederken 'Kutsal Yazılarda söylendiği gibi' ifadesini kullanırlardı."

Matt, "Tamam" dedi, "Ama bana öyle geliyor ki, tüm bunlar Teabing'in söylediği gibi kanıtları artırmak içindi. Biliyorsun ya, sadece belli gündemlerini destekleyen kitapları seçmek gibi. Bazı detayları yanlış yazmış olabilir, ama yine de, bazı sonuçları alabilmek için orada bir komplo yapılmış olabilir" dedi.

Chris birkaç saniye düşünüp, "Bir gündemleri vardı diye tahmin edebilirsin, ama bu, bilgileri çarpıtmışlar demekle aynı şey değil" dedi.

Andrea kaşlarını kaldırıp, "Sahi mi? O zaman gündemleri neydi?" diye sordu.

Chris dirseklerini masadan çekip sandalyesine yaslanarak şöyle dedi: "Kilisenin hangi yazıların gerçekten vahyedilmiş ve hangilerinin sahte olduğunu belirlemesi için elinde çok iyi nedenleri vardı."

"İlk olarak onların ana gündeminin, peygamberlerin ve elçilerin yazılarının gerçekten ve benzersiz bir şekilde Tanrı'nın sözü olduğuna dair olan inançlarından çıkmış diyebiliriz. O zaman eğer bu doğruysa, o zaman o yazılar kesinlikle tanınmalı ve saklanmalıdır.⁴

"İkinci olarak, doğru inanca ters düşen inançlara sahip olan kişilerin çoğalması, ilk Hıristiyan inanlılarını neyin vahyedilmiş olduğunu ortaya çıkarma konusunda harekete geçirmiştir. Yani, sadece vahyedilmiş yazıları ortaya çıkarıp korumaktan başka, yalancı ve sahte kişilerin yazdıklarını da ortaya çıkarıp dışlamak lazımdı. Bunun ilk örneklerinden biri, İS 110 yılı civarında doğan, Marcion adındaki bir adamdır. Bu adam, İS 140 yılından sonraki bir dönemde kendi teolojisini geliştirip, (Eski Antlaşma'daki kitapları yok sayıp sadece kendisinin değiştirdiği Luka'nın Müjdesi versiyonuyla Pavlus'un on bir mektubu) kendisinin kabul ettiği 'Kutsal Yazıların' reklamını yapmaya başladı. Kilisenin onun etkisine karşı koyması için bütün Yeni Antlaşma kitaplarını bir araya getirmesi gerekti. Ayrıca, bazı kiliseler taklit olduğunu bilmedikleri kitapları kullanmaya başlamıştı. Kilise önderleri, standartlaşmış 'liste' veya 'gösterge' anlamına gelen, görüş birliğiyle anlaşılabilir bir kanonun önemini fark etmeye başlıyordu."⁴

Chris boğazını temizleyip yüzünü buruşturarak bir yudum soğuk kahve içti ve şöyle devam etti: "Üçüncü bir motivasyon da misyonlardı. Hıristiyanlık dünyada ve İbranice veya Grekçe bilmeyen kişiler arasında yayılmaya başladıkça, hangi belgelerin tercüme edilip bu yeni insan gruplarına dağıtılacağına ve yayılacağına dair hızlı bir karar vermek kaçınılmaz olmuştu."⁴

"Son olarak, dördüncü etken de Hıristiyanların gördüğü zulümdü. Diocletian'ın, İS 303 yılındaki fermanı, Hıristiyanların kutsal kitaplarının yok edilmesini buyuruyordu; eğer Teabing'in söylediği gibi Kutsal Kitap'ın kesin bir sürümü Constantine'in zamanına kadar -otuz iki sene sonra- olmasaydı bu hiçbir şey ifade etmezdi."⁴

Andrea onun lafını kesip, "Sen şimdi, Constantine'den yirmi yıl önceki bir imparatorun, Hıristiyan Kutsal Yazılarının imha edilmesini emrettiğini mi söylüyorsun?" diye sordu.

Chris onaylayarak başını salladı.

Matt, “Ve herkes bunu biliyor mu?” diye sordu. “Yani, bu ispatlanmış tarihsel bir gerçek mi?”
Chris, “İstersen araştırabilirsin” dedi.⁴

Andrea, “Yani, o zamandaki Hıristiyanların hangi kitapların, hiç olmazsa kendi inançlarına göre kesinlikle Tanrı tarafından vahyedildiğini bilmeleri gerekiyordu, değil mi? Çünkü kim sahte bir inanç için ölmek ister ki? Ya da kim tam olarak gerçek olmayan güzel bir kitap için ölmek ister?” dedi.

Chris gülümsedi ve başını onaylayarak salladı: “Aynen öyle” dedi. Andrea, “O zaman Constantine’den önce İncil’in neredeyse tümü zaten kararlaştırılmıştı” dedi.

Chris, “Evet” diye ona katılıp şöyle devam etti: “Bizim Yeni Antlaşma dediğimiz kitapların çoğu. Constantine’den yüz yıl önce geniş çapta kabul edilmişti.⁴ Constantine’in ölümünden 6 yıl sonra, İS 367 yılına henüz gelinmeden, İskenderiye’de bir piskopos olan ve değişik Roma İmparatorları tarafından beş kez sürgün edilen Athanasius, bize, şu anda elimizde bulunan Yeni Antlaşma’nın aynısını, Yeni Antlaşma kitapları olarak listeledi.”⁴

İS 393 yılında Hippo Kilise Meclisi denilen konsey, kilisede kullanılan yirmi yedi değişik Yeni Antlaşma kitabını listelemişti. Kanon seçmekle alakası yoktu, ama basit bir şekilde herkesçe kilisenin tanıdığı kitapları kaydetti.”⁴

Matt kaşlarını çattı ve kafasını sallayarak *Da Vinci Şifresi*’ni okumaya başladı. Chris ve Andrea da onu izledi ve birkaç saniye kimse konuşmadı.

Andrea, “Bir şeyden rahatsız mı oldun?” diye sordu en sonunda. Matt başını kaldırarak Andrea ve Chris’e baktı. Gözleri kısık olarak, “Bu gerçekten rahatsız edici” dedi.

Andrea, “Rahatsız edici olan nedir?” diye sordu.

“Teabing, bugün bildiğimiz Kutsal Kitap’ın sanki şüphesizmiş gibi putperest Roma İmparatoru Yüce Constantine tarafından harmanlanmış olduğunu söylemektedir.”⁴

Andrea, “Ama sen kendin söyledin ya, Matt” dedi, “Bu sadece bir roman.”

Matt, üzüntüsü belli bir şekilde, “Ama” dedi, “Şiirsel bir serbestlik ve başarısızlıkla saklanmış bir gizli gündem arasında fark var.”

Andrea sessizliği bölene dek sessizce oturdular. “Yani kitabı okumaya devam etmek istemediğini mi söylüyorsun?”

Matt, *Da Vinci Şifresi*’ni iki eliyle kavrayıp sanki ağırlığını tartıyormuş gibi kaldırıp, “Hayır” dedi, “Kahramanlara ne olduğunu öğrenmek istiyorsam, okumaya hâlâ değer. Değil mi?”

Andrea ferahlanmış gibi gözüküyordu. “Ben okumaya devam etmek istiyorum” dedi, “Sadece kahramanlar için değil ama. Sadece Müjde ve Kutsal Kitap’la ilgili şeylerden daha fazlasıyla da ilgileniyorum. Teabing, yanlış şeyler hakkında konuşuyor olabilir, ama belki o, Robert ve Sophie başka alanlarda bir noktaya değinebilirler, biliyor musun?”

Chris gülümseyip, “Tabii” dedi, “Ama size, bir dahaki sefer bulduğumuzda, kampusta buluşabilir miyiz diye sormam lazım.”

Ona duygusuz bir şekilde baktılar ve Andrea, “Tabii” dedi, “Neden olmasın ki?” Matt’e baktı ve o da onaylayarak başını salladı.

Chris, “İyi” dedi, “Sizinle tanıştırmak istediğim birisi var.”

Notlar

¹ s. 258.

² Age.

³ W. F. Albright, *The Archaeology of Palestine*, rev. ed., Baltimore, Penguin Books, 1960, s. 218.

⁵ s.258.

⁶ John F. Walvoord ve Roy B. Zuck, eds., *The Bible Knowledge Commentary: Old Testament*, Wheaton, IL, Victor Books, 1985, s. 1573.

⁷ Norman L. Geisler ve William E. Nix, *A General Introduction to the Bible*, Chicago, Moody Press, 1968, s. 24; David Ewert, *From Ancient Tablets to Modern Translations: A General Introduction to the Bible*, Grand Rapids, Zondervan, 1983, s. 104-108; ayrıca E. Würthwein, *The Text of the Old Testament: An Introduction to the Biblia Hebraica*, çeviren Erroll F. Rhodes, Grand Rapids, MI, Eerdmans, 1979, s. 49-53.

⁸ s.259.

⁹ s.262.

¹⁰ Age.

¹¹ Age.

¹² s. 242.

¹³ Peter Flint ve James Vanderkam, *The Meaning of the Dead Sea Scrolls: Their Significance for Understanding the Bible, Judaism, Jesus, and Christianity*, San Francisco, Harper San Francisco, 2002, s. 4.

Buna karşın yazarlar Baigent ve Leigh'in *Lut Gölü Tomarları* adlı kitaplarındaki iddiaları (ki Brown, Sir Leigh Teabing adıyla son ismi Baigent'in bir anagramıdır) bu kitapta ve daha önceki *Holy Blood, Holy Grail (Kutsal Kan Kutsal Kâse)* adlı kitaplarında (görünen o ki Brown "araştırmasını" buradan alıyor) yazarlar tomarların keşfi ve yayınlanmasıyla ilgili bir çok sayıda komplo kuramı oluşturuyorlar. Fakat Baigent/Leigh Teabing'in ifade ettiği gibi, sözüm ona Constantine'in yok etmeye çalıştığı "İncillerden" herhangi birisinin Lut Gölü 1⁴ Darrell L. Bock, *Breaking the Da Vinci Code*, Nashville, Thomas Nelson Publishers, 2004, s. 61-62.

15s.261-262.

¹⁶ "Infaney Gospel of Thomas, 1:2-9," *The Lost Books of the Bible and the Forgotten Books of Eden*, Dallas, Word Publishing, 1994, s. 60.

¹⁷ Age., s. 7.

¹⁸ s. 141.

¹⁹ s. 262.

²⁰ *The Gospel of Thomas*, s. 114.

²¹ s. 274.

²² Yeni antlaşmanın el yazmalarının tarihi ve bununla ilgili olan konularda daha kapsamlı bilgi için bkz. Josh McDowell, *The New Evidence that Demands a Verdict*, Nashville, Thomas Nelson Publishers, 1999.

²³ Irenaeus, *Against Heresies, The Ante-Nicene Fathers*, vol. I, James Donaldson ve Alexander Roberts, eds., Grand Rapids, MI, Eerdmans, 1993, Chap. 3, Sec. 1.1.

²⁴ W. F. Albright, *Recent Discoveries in Bible Lands*, New York, Funk and Wagnalls, 1955, s. 136.

²⁵ John A.T. Robinson, *Redating the New Testament*, Philadelphia, Westminster, 1976.

²⁶ Irenaeus, *Against Heresies*, Chap. 3, Sec. 11.8.

²⁷ Age.

²⁸ F. F. Bruce, *The Books and the Parchments: How We Got Our English Bible*, Old Tappan, NJ, Fleming H. Revell, 1950, s. 109.

²⁹ Darrell L. Bock, age., s. 119-120.

³⁰ Eusebius, *The History of the Church*, çeviren G. A. Williamson, New York, Penguin Classics, 1989, Chap. 3, Sec. 3-4, 24-25; Chap. 5, Sec. 8; Chap. 6, Sec. 14, 25.

³¹ 2. Petrus 3:15, 16.

³² Profesör Geisler ve Profesör Nix, "Esinlenmiş kitapların toplanıp saklanması sebebi peygambersel olmalarıdır. Bunlar zaten Tanrı'nın bir elçisi veya peygamberi tarafından yazıldığı için değerli olmalı ve eğer değerliyseler saklanmalıydılar. Bu mantıklı düşünme, Pavlus'un mektuplarının toplanışı ve dağıtılışı ile elçisel zamanda görünen bir şeydi. (ayrıca bkz. 2. Petrus 3:15-16; Koloseliler. 4:16)" Norman L. Geisler ve William E Nix, *A General Introduction to the Bible*, Chicago, Moody Press, 1968, s. 277.

³³ Kanon sözcüğü, Kutsal Yazılara uygulandığı biçimiyle "resmi olarak kabul edilmiş kitapların listesi" demektir. Ralph Earle, *How We Got Our Bible*, Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1971, s. 31; ayrıca Bruce, *Books and Parchments*, s. 95.

³⁴ Dr. Norman Geisler'in Genel Giriş'inde, "Hıristiyanlık hızla diğer ülkelere yayıldı, ve Kutsal Kitap'ın o diğer dillere tercüme edilmesi gerekiyordu ... Birinci yüzyılın ilk yarısı kadar erken bir zamanda bile Kutsal Kitap, Süryanice ve Eski Latinceye çevrilmiştir. Ama misyonerler var olmayan bir Kutsal Kitap'ı tercüme edemedikleri için, dikkatler hangi kitapların gerçekten otoriter Hıristiyan kanon yasasına bağlı olduğu sorusuna çekilmişti", s. 278.

³⁵ Everett Ferguson, "Factors Leading to the Selection and Closure of the New Testament Canon," *The Canon Debate*, Lee Martin McDonald ve James A. Sanders, eds., Peabody, MA, Hendrickson Publishers, 2002, s. 317.

³⁶ Eusebius: *The History of the Church*, çeviren G. A. Williamson, New York, Penguin Classics, 1989; *Lactantius: De Mortibus Persecutorum*, 1984, çeviren J. L. Creed.

³⁷ Eski Yale Kilise Tarihi Profesörü William Walker şöyle yazar: "İS 200 civarında, Muratorian parçasının tanıklığına göre, Batı Hıristiyanlığı, Matta, Markos, Luka, Yuhanna, Elçilerin İşleri, 1. ve 2. Korintliler, Efesliler, Filipililer, Koloseliler, Galatyalılar, 1. ve 2. Selanikliler, Romalılar, Filimon, Titus, 1. ve 2. Timoteus, Yahuda, 1. ve 2. Yuhanna, Vahiy ve sözde Petrus'un Vahyi'ni kabul etmişti. İS 200 yılında imparatorluğun batı kısmındaki kilise, genel olarak bizimki gibi olan, Yeni Antlaşma kitapları konusunda yetkili koleksiyonuna sahipti. *Hıristiyan Kilisesinin Tarihi* anlamına gelen *A History of the Christian Church*, New York, Charles Scribner's Sons, 1970, s. 59-60.

³⁸ Athanasius, *Letters*, no. 39 (Easter 367), *A Select Library of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago, The University of Chicago Press, 1952, s. 552.

³⁹ Bruce, *Books and Parchments*, s. 113.

⁴⁰ s.262.

3

“Bu Epey İkna Edici”

Chris, Matt ve Andrea, Dr. Maria Martinez’in üniversitedeki sıkışık ofisine girdiler. Dr. Martinez, üçlüyü sıcak bir şekilde karşıladı. Akıcı İngilizcesinde hafif bir İspanyol aksanı vardı. Onun ikram ettiği çayı reddettiler, o da kendisine porselen bardakta çay hazırlayıp masasının başına geçti.

Chris, Dr. Martinez’e, onlara ayırdığı zaman için teşekkür edip *Da Vinci Şifresi*’ni okuduklarını ve kitap hakkında soruları olduğunu açıkladı. Sonra, Matt ve Andrea’ya dönüp, “Dr. Martinez, ilk kilise ve kilise ataları konularında uzman olan, bilgili bir tarihçidir” dedi.

Andrea, “Kilise ataları mı?” diye sordu.

Dr. Martinez gülümseyip, “Elçilerin zamanından sonraki önderlerin ve yazarların nesline deniyor” dedi. “Kilise ataları, Justin Martyr, Irenaeus, Origen, Tertullian ve daha niceleriydi.” Çayını karıştırıp gözleriyle Andrea ve Matt’i süzüp, “Sizin için ne yapabilirim?” diye sordu.

Hristiyanlık, putperestlikle olan güç mücadelesini kazandı mı?

Matt ve Andrea dönüp sanki başlama işareti verilmiş gibi, Chris’e beklentili bir şekilde baktılar. Chris gülümseyip, “Nereden başlayayım bilemiyorum” dedi. “Ama *Da Vinci Şifresi*’ni ilk okumaya başlarken beni şaşırtan bir şey, ilk kilisenin tarihini hem içten hem de dıştan, bir güç mücadelesinden ibaretmiş gibi anlatması” dedi. Dr. Martinez başını onaylayarak yavaşça salladı ve çayından bir yudum alıp, “Bana bir örnek verebilir misin?” dedi.

Chris tam cevap vereceken, Matt sandalyesinde öne yaslanıp elindeki *Da Vinci Şifresi* kitabını açıp daha önce konuştu: “Burada ‘Hristiyanlar ve putperestler savaşmaya başladı ve bu çatışma o kadar büyüdü ki, bu durum Roma İmparatorluğu’nu ikiye bölmekle tehdit ediyordu’ diyor.”⁴

Dr. Martinez, “Hangi putperestlerden bahsediyoruz?” diye sordu.

Matt tuhaf bir şekilde ona bakıp, “Ne demek istiyorsun?” dedi.

Dr. Martinez, kaşığına bardağın kenarlarına değdirmekten çayını karıştırdı ve müziksel aksanıyla, “Putperestliğin pek çok türü vardır” dedi. “Putperest -en azından İsa’nın hayatından sonraki ilk birkaç yüzyılda- basit olarak Yahudi veya Hristiyan olmayan birisi anlamına gelirdi. Yani orada Romalı tanrılara tapan putperestler, doğaya tapan putperestler ve Pavlus’un Atina’ya ziyaretinde tanıklık edildiği gibi, bilinmeyen tanrılara tapan putperestler vardı.⁴ Ve bunlar sadece birkaç örnektir. Akdeniz dünyasındaki Hristiyanlık dışı dinler çok sayıda ve çeşitliydi ve birleşmiş bir olay sayılamaz.”⁴

Matt, “Şimdi anladım,” diye cevap verdi. Kitabına baktıktan sonra, “Burada şöyle diyor: ‘Hristiyanlık, Roma İmparatorluğu’nun resmi dini olmadan önce...’”

Dr. Martinez, “Efendim?” diye sözünü böldü.

Matt şaşkınlık içinde bir an bakıp, “Diyordum ki, Hristiyanlık, Roma İmparatorluğu’nun resmi dini haline gelmeden önce...”

“Kitabın öyle bir şeyi söylediğini mi demek istiyorsun?”

Onaylayarak başını sallayıp, “Burada, ‘İS 325 yılında, onun Roma’yı tek bir din, yani Hristiyanlığın altında birleştirmeyi seçtiğini’ söylüyor. Ve sonra kitaptaki kahramanlardan biri olan Sophie, ‘Neden bir putperest imparator resmi din olarak Hristiyanlığı seçsin?’ diyor.”⁴

Dr. Martinez ciddi bir şekilde başını öne doğru eğip, “Büyüleyici. Hatta, sanatsal” deyip öne doğru eğildi ve ellerini önünde tutup, “Roma İmparatorluğu’nun, imparatora tapmak dâhil, hiçbir ‘resmi dini’ yoktu. İmparatorluğun politikası karşılıklı hoşgörüydü, yani bütün eski dinler ve mezhepler ve taraftarları, başkalarına hoşgörü gösterdikleri sürece, onlara müsaade ediliyordu.”

Hristiyanlığa müsaade edilmemesinin nedeni, o dine dönenlerin sadece İsa’ya bağlılık göstermesiydi. Constantine kesinlikle Hristiyanlığı, herhangi bir şeyin ‘resmi dini’ yapmamıştır; İS 313 senesindeki Milano fermanı sadece Hristiyanların tapınmasına müsaade edildiğini açıklamıştır⁴ dedi.

Matt, “Ama burada Constantine’in zamanında, Roma’nın resmi dininin güneşe tapmak olduğu yazıyor”⁴ dedi.

Dr. Martinez kısık sesle güldü ve başını sallayıp, “Umarım kurgusu, tarihinden daha iyidir” dedi. Andrea, “o zaman o da mı doğru değil?” diye sordu.

Martinez iç çekip, “Güneşe tapmak, Roma’da uygulanan bir tapınma şekliydi, ama orada resmi din diye bir şey yoktu” dedi.

Chris, konuşmaya katılıp, “Peki kitabın Hıristiyanlık ve putperestlik arasında bir güç mücadelesinin olduğu ve bunu Hıristiyanlığın kazandığı görünümünü vermesine ne dersin?” dedi.

Andrea onaylayarak başını sallayıp, “Evet, bu doğru mu?” dedi.

Dr. Martinez çayından bir yudum daha aldı. Bardağını çay tabağının üstüne koyup, “Hem evet, hem de hayır” dedi. “Hatırlıyorsanız, Hıristiyanlık, düşmanınızı sevin ve ‘Benim egemenliğim bu dünyadan değildir’⁴ diyen bir Öğretmen’in başlattığı bir hareketti. Gerçekten, ilk Hıristiyanlık ve bazı putperestlik şekillerinin arasında büyük gerginlik vardı, çünkü Milano Fermanı’na kadar Hıristiyanlık yasak bir dindi, ama ‘Hıristiyanlar ve putperestler savaşmaya başlamıştı’ demek aşırı derecede yanlış olur. İlk Hıristiyanların birçoğu imanları nedeniyle şehit edilmişti, çünkü onlar inançlarını paylaşmayanlarla savaşmak yerine ölmeyi tercih etmişlerdir. Bu açıkça yanlış bir izlenimdir” dedi.

Chris, “Yani, rekabetle uğraşan insanlar olmak yerine...” diye ekledi.

Dr. Martinez onun dediğini onaylayarak, “Doğrusunu isterseniz, putperestler Hıristiyanlarla uğraşıyorlardı” dedi.

Hıristiyanlık gerçekten hikâyesini putperest dinleri ve efsanelerinden mi almıştır?

Andrea çekingen bir sesle *Da Vinci Şifresi* kitabından gözlerini kaldırıp, “Bir soru sorabilir miyim?” dedi.

Dr. Martinez, “Burada olmamızın sebebi zaten bu” dedi.

Utanarak gülümsedikten sonra, “Hikâyedeki tarihinin adı Sir Leigh Teabing’dir ve şöyle diyor:

Hıristiyanlıktaki hiçbir şey orijinal değildir. Hıristiyanlık öncesi tanrı Mithra -Tanrı’nın Oğlu ve Dünya ışığı diye bilinir- 25 Aralık’ta doğmuştu, sonra bir taş mezara gömüldü ve üç gün sonra yeniden dirildi. Bu arada 25 Aralık aynı zamanda Osiris’in, Adonis’in ve Dionisos’un doğum günüdür. Krişna doğduğunda beraberinde altın, tütsü ve laden reçinesiyle gelmişti. Hıristiyanlığın kutsal günü bile paganlardan çalıntıdır.”⁴

Dr. Martinez, Andrea okumayı bitirmeden önce, “Evet, Mitras (Eski İran aydınlık ve hakikat tanrısı) efsanesi” dedi. Andrea istekli bir şekilde, “O zaman bu gerçek bir şey mi?” diye sordu. Dr. Martinez, “Evet, yani tarikatın kendisinden bahsediyorsan” dedi. “Mitraizm vardı, ama Mitras’a ‘Tanrı’nın Oğlu’ ya da ‘Dünyanın ışığı’ deniyor muydu? Hayır. Çünkü Mitraizm edebiyatında bu türden iddialar yoktur. Ve Mitraizm bilgini Richard Gordon, açık bir şekilde ‘Mitras’ın ölümü, gömülmesi veya dirilişi yoktur’ diyor.⁴ Ancak asıl soru, kimin kimi etkilediğidir. Hıristiyanlığın Roma İmparatorluğu’na hızlıca yayılmasıyla, diğer dinlerin Hıristiyanlıktan bazı öğretileri ve uygulamaları, ayrılan taraftarlarını, hatta belki de Hıristiyanları kendi taraflarına çekmek için benimsedikleri açıktır.”⁴

Anahtar nokta tarihlenemedir. Eldeki kanıtlara göre Mitraizm, İS 100 yılından sonrasına kadar Roma İmparatorluğu’na el atamadı.⁴ Mitras tarikatı uzmanı M. J. Vermaseran, Mitraizm ile ilgili hiçbir anıtın İS birinci yüzyılın sonundan öncesine tarihlenemeyeceğini ve İS 79 yılında Vezüv Dağı’nın küllerinin altına gömülen, Pompei’de yapılan daha kapsamlı araştırmalar bile orada tanrının bir tane bile resmini bulunamadığını doğruluyor?”⁴ dedi.

Sandalyesini çekip alışık hareketlerle raftan bir kitap aldı. “Burada, Dr. Erwin Lutzer tarafından yazılmış iyi bir özet var” dedi:

Mitras kültü sürekli olarak evrim geçiriyor, kendisini belirli bir grup ya da kültürün ihtiyaçlarına göre uyarlıyordu. Anlaşılabilir bir şekilde bu din, değişik şekillerde açıklanabilir ve öğretilerinin anlaşılabilirliği zordu. Mitras’ın mucizevi doğuşu ve ‘kurtarıcı tanrı’ oluşunun en, muhtemel açıklaması, bunların İsa’nın hikâyelerini örnek almaları ve Hıristiyanlığın Roma’ya birinci yüzyılda gelişinden sonra oluşturulmalarıdır.”⁴

Solundaki rafta başka bir kitap aradıktan sonra, “Sizin kitabımızdaki o sözde tarihçi, ‘delilleri boyamak’ dediğimiz suçtan sorumluymuş gibi gözüküyor” dedi. Kitabı tarayıp bulmak istediği şeyi hemen bulup, “İnsanlar sık sık, putperest inançlarını ve uygulamalarını anlatırken Hıristiyan terimlerini kullanıyor sonra da, keşfettiklerini sandıkları huşu verici paralellere hayret ediyorlar”⁴ dedi.

“Ama bu benzerlikler sadece taklitten ibaret değildir. Eğer ben 28 Mart’ta doğsaydım ve sen de yirmi sene sonra aynı günde doğsaydın, bu senin ebeveynlerinin beni taklit ettikleri anlamına gelmez” dedi.

Matt, “Ama buradaki bazı şeyler de, bana tesadüf olamazmış gibi geliyor” diye itiraz etti.

Dr. Martinez, “Evet, elbette” diye kabul etti. “Hıristiyan âdetleri ve putperest geleneklerinin bazılarının kasıtlı bir şekilde ve çoğunun da bilinmeden entegre olduğu kesindir. Fakat bu iki tarafta da olup, günümüzde Hıristiyanların rock müziğini modern ilahilere uyarlayışı dâhil, hâlen günümüzde de devam etmektedir. Ama bu tür şeyleri fesat bir planın parçasıymış gibi göstermek çok saçmadır” dedi.

Chris şevkle onaylayarak başını sallayıp, “Ben de aynı görüşteyim. Hatta Teabing, Constantine’in Hıristiyan Şabat gününü cumartesiden pazar gününe değiştirdiğini söylediği zaman sinirlenmişim” dedi.

Martinez kıs kıs gülüp, “Demin söylediğini tekrarlar mısınız?” dedi. Chris gülümseyerek yanıtladı: “Size okuyayım: Langdon, ‘Başlangıçta, Hıristiyanlık cumartesi günündeki Yahudi Şabat gününü kabul ediyordu, ama Constantine putperestlerin güneş gününe saygı göstermek için bu günü pazar gününe çekti” dedi.⁴

Dr. Martinez elini bağına koyup tekrar güldükten sonra, “Tarihsel olarak, iki yüz elli yıl kadar gecikmiş” dedi.

Andrea, “Ne demek istiyorsun?” diye sordu.

Chris cebindeki Kutsal Kitap’ı çıkarıp şöyle dedi: “Birinci yüzyılın sonlarından çok daha önce, Luka, ‘Haftanın ilk gününde, ekmeği bölmek için beraber toplandığımızda...’⁴ diye kaydetmiştir. [Yazarın notu: İsa’nın, Şabat Günü’nü hala cumartesi günü kutlayan birçok adanmış izleyicisi vardır.]

“Bunun dışında 1. Korintliler 16:2 ayetinde Pavlus, haftanın birinci gününde sunu toplamaktan söz etmiştir⁴ ve -daha yine birinci yüzyılda- Yuhanna, Vahiy Kitabı’nda haftanın ilk gününün Şabat’tan ayrırt edilebilmesi için Hıristiyanların ona Rab’bin Günü adını verdiğini kaydetmiştir.”⁴

Andrea, “İnanmıyorum. Langdon en azından Yeni Antlaşma’yı okumak için zaman ayırabilirdi!” dedi.

Dr. Martinez onaylayarak başını sallayıp, “Yeni Antlaşma’daki bilgilerin üstüne, kilise atalarının tanıklıklarını da ekle. Justin Martyr şöyle yazmıştır: ‘Ve pazar denilen günde, şehirlerde ya da bir ülkede yaşayan herkes beraber toplanır ve elçilerin anıları ya da peygamberlerin yazılarını mümkün olduğu kadar okurlar” dedi.⁴

Kilise ‘kutsal dişi’yi örtbas mı etti?

Matt, “Tamam, ama söz ettikleri şu ya da bu delil yanlış olsa bile, hepsini bir araya koyunca insanı düşündürüyor. Bu epey ikna edici” dedi.

Dr. Martinez, “Neden söz ettiğini bilmiyorum” dedi.

Matt iç çekip, “Yani, belki Teabing’in pazar ibadeti hakkında söylediği yanlış. Ya da belki başka bir detay yanlış. Ama hepsi de yanlış olamaz ya. Yani, beş köşeli yıldız ve kutsal dişi gibi, bütün o değişik şeyleri bir araya koyunca epey inandırıcı oluyor” dedi.

Dr. Martinez, “Bana bir soru mu soruyorsun?” diye sordu.

Matt kaşlarını çatıp, “Tamam. Kitabın başlarında Langdon eski putperestlerin, ‘kendi dünyalarını, erkek ve kadın olarak iki yarımından yapılmış olarak düşünüyorlardı. Tanrı ve tanrıçaları, Ying ve Yang olarak güç dengelemesini sağlamaya çalışıyorlardı.’⁴ İlk önceleri tanrıçaların simgesi beş köşeli yıldızdı; ‘her şeyin dişi yarısını temsil ediyordu. Dindar tarihçiler bu kavrama, “Kutsal Dişi” ya da ‘ilahî tanrıça’ adını verdiler” dedi.⁴

Andrea, “Evet, beş köşeli yıldızın dişi cinsel sevgi ve güzellik tanrıçası olan Venüs’ü simgelediğini söylüyor.⁴ Sonra da olimpiyatların ilk önce sekiz yıllık dönemlerde onun onuruna yapıldığını, hatta olimpiyatların simgesi olarak beş köşeli yıldızın seçilmek üzere olduğunu, ama bunun son anda beş halkayla değiştirildiğini söylüyor” dedi.

Dr. Martinez hafiften gülümseyerek, “Bütün bunları o mu söylüyor?” diye sordu.

Andrea, “Evet. Hatta eski Yahudilerin bir erkek ve kadın tanrıya inandıklarını söylüyor. Bakın işte burada:

Eski Yahudiler, Süleyman’ın Tapınağı’ndaki En Kutsal Yer’in sadece Tanrı’nın değil, ama onun güçlü dişi eşiti olan Şekina’nın da evi olduğuna inanıyordu. İbranice Yehova’dan alınmış olan Tanrı’nın kutsal adı olan dört harfli YHWH adının erkeksi Yah ve Havva için kullanılan İbranice öncesi bir isim olan Havah’ın çifte cinsiyetli fiziksel birliğinden oluştuğunu söylüyor.”⁴

Hem Dr. Martinez, hem de Chris tam konuşacakken Andrea onlara konuşma fırsatı vermeden devam etti: “Ve bu, tüm hikâye için önemli” dedi, “Çünkü kitabın daha sonraki kısımlarında kilisenin onların hepsini nasıl değiştirdiğini ve ‘kutsal dişiyi’ Hıristiyanlıktan sildiklerini öğreniyoruz” dedi.

Andrea’nın söyledikleri bitince Dr. Martinez gözlerini kırıştırıp şoke olmuş gibi bakıp en sonunda, “Daha neler, neler var” dedi. Masasından bir kalem alıp not almaya başladı.

Sonunda, “Peki” deyip, “İlk önce, beş köşeli yıldız hakkında bir uzman olmadığım hâlde, güvenilir kaynaklardan beş köşeli yıldız veya onun nereden geldiğiyle ilgili tek bir yorum veya açıklama olmadığını biliyoruz. Wicca, tılsım olarak kullanılan beş köşeli yıldızın dünya çapında kabul edilmiş bir anlamı olmadığını söylüyor. Wicca sözcüsü Kurt Cuhulian şöyle demiştir: ‘Bunun anlamı ve kullanılışı hakkında tek bir gelenek yoktur ve birçok durumda sadece dekoratif olarak kullanıldığı görülmüştür.’⁴ Başka bir Wicca’cı olan Doreen Valiente de, ‘Sihirli beş uçlu yıldızın kökeni, zamanın sisinde kaybolmuştur’ der.⁴ Yunan matematikçi Pitagor (İÖ 570-495), bunun ‘sağlığı’ simgeleyen bir işaret olarak yorumlamıştır.⁴ Empedokles (İÖ 490-430) bunu, ruh, toprak, hava, ateş ve suyu simgelemek için kullanmıştır.⁴ Hatta yeni putperestler bunu ruhsallığın materyalizmden üstün olduğunu belirten bir işaret olarak kullanırlar.⁴ Ama ben hiçbir bilimsel kaynağın beş köşeli yıldızın kutsal dişiyi temsil ettiğini söylediğini duymadım.”

“Olimpiyatlara gelince” diye devam etti, “Benim bildiğim tarihsel kaynaklar, Olimpiyat Oyunları’nın Venüs’ün değil de Zeus’un onuruna yapıldığını açıkça belirtir.⁴ Bu o kadar tartışılmaz bir gerçektir ki, bu konuda ciddi olarak herhangi başka bir şey iddia eden bir tarihçi namına utanırım.”

Karaladığı notları çıkartıp arkasındaki raftan bir kitap çıkartmak için döndü. “Olimpik halkaların tılsım olarak kullanılan beş köşeli yıldızla bağlantılı olduğuna dair iddialara gelince, bunu tamamen şaşırarak karşıyorum. Halkalar, Baron Pierre de Coubertin tarafından 1913 yılında tasarlanan ve 1920’de benimsenmiş, modern bir simgedir.”

Kitabı açıp Matt, Andrea ve Chris’in sayfayı görebileceği şekilde masaya koydu. “Kuzey ve Güney Amerika’yı bir bütün olarak düşünerek beş kıtayı temsil etmek amacıyla oluşturulmuştur.”⁴

“Ve eski Yahudilerin tanrıçalara tapmasına gelince - Yahudi tarihinde tapınakta fahişelik ve belli dişi tanrılara tapınması sürekli olarak yinelenen bir sorun olduğu hâlde bu, Musa’nın Yasası, peygamberler ve Yahudi geleneklerine tamamen aykırı olan bir şeydi.⁴ Yahudi teolojisi ve geleneği tek Tanrı olan Yahve’ye sadakat ve tapınmayı açık bir şekilde desteklemiştir.”

“Şekina’nın Yahve’nin dişi eşiti olduğu fikrine gelince, bu sadece komik bir düşüncedir.”

Chris, kendi *Da Vinci Şifresi* kitabından bir yaprak çekip, “Bende, Dallas Teoloji Semineri, Yeni Antlaşma Araştırma profesörü olan Darrell Bock’dan bir alıntı var” dedi. Martinez, sanki Chris’in ne okuyacağını biliyormuş gibi, onaylayarak başını salladı. “O Şekina’yı Tanrı’nın yüceliğinden söz eden bir terim olarak tanımlıyor. Bu terimin Tanrı’nın Yahve adıyla eşit olması, erkek (Yahve) ve dişi eşitinin (Şekina) Tanrı ile birlikte var olması basit bir uydurmadır?”⁴ dedi.

Dr. Martinez, “Yahve’nin Yehova’dan geldiği sözleri de aynı şekilde uydurmadır. Durum bunun tam tersidir. Gördüğünüz gibi, eski İbranicede sesli harfler yoktur. Yani, Tanrı’nın ‘özgün’ antlaşma ismi, *yod, hey, vav* ve *hey* (YHVH) şeklindeki dört harfle yazılmıştır. Ama Yahudi yazıcıları, İbranicede ‘Rab’ anlamına gelen ‘Adonay’ kelimesindeki sesli harfleri, o dört harfin arasına yerleştirip Tanrı’nın ismini telaffuz edilebilir bir isim olan *Yehova* yapmışlardır. İS 1270 civarında o kelime Latinleştirilince, Y harfi J’yle ve W harfi V’yle değiştirilmiştir. Böylece, İngilizcede Jehovah olarak kullanıma girmiştir... ama bu senin bana okuduğunun tam aksi sıralamadır.”⁴

Dr. Martinez sanki onlar onun zamanını alıyor değil de, kendisi onların zamanını alıyormuş gibi, “Bir şey daha söyleyeceğim” dedi, “Yehova isminin güya erkek Jah ve Havva için ‘İbraniceden önceki bir dilin ismi’ -Havah- arasındaki bir birlik olduğu hakkındaki teori, sanki birisi şaka yapıyor izlenimini veriyor bana.”⁴

Matt, “Şaka mı?” diye sordu.

“Havah gerçekte, Âdem’in eşine verilen gerçek İbranice bir isimdir; bunun ‘İbraniceden önce olan’ bir yanı yoktur.⁴ Bu arada bu sözcük, ‘bütün yaşayanların anası’ anlamını taşıdığı için ‘hayat’ anlamına da geliyor.⁴ Ama şunu bir düşünün; eğer Eski Antlaşma belgeleri İbranice olarak yazıldıysa, kitabınızdaki uzman bildiğini sandığı bilgileri elde edebilmek için hangi ‘İbranice öncesi’ belgelere başvurmuş olabilir ki?”

Matt çaresizce omuzlarını silkip, “Bilmiyorum” dedi.

Dr. Martinez, “Tabii ki bilmiyorsun, hiç kimse bilemez!” dedi.

İlk kilise dışı karşıtı mıydı?

Matt, “o zaman bütün bunların hepsi yalan mı?” diye sorup ayağa kalktı: “Bu kitaptaki her şey tamamen yanlışsa, o zaman nasıl oluyor da bu kadar satılıyor? Nasıl oldu da filmi yapıldı? Nasıl oluyor da o kadar çok insan buna inanıyor?”

Andrea, gözlerini dört açarak Matt’e baktı.

“Kimin yalancı olduğunu nasıl öğrenebilirim? Teabing’in mi, yoksa senin mi saçmaladığını nereden bilebilirim?” dedi.

Dr. Martinez, Matt’in bu ani parlamasından ötürü alınmış gözüküyordu. “Bazı insanlar kendi araştırmalarını yapana kadar, kaynakları karşılaştırıp delilleri tartana kadar bilemez. Başkalarının ise, en azından benim gördüğüm kadarıyla, gerçeği anlayan bir kulağı var” deyip Andrea’ya baktı.

Andrea kızardı, tereddüt ederek, “Kitapta, Constantine ve kilisenin, erkekleri yetki sahibi yapmak için kutsal dışının istenilerek çıkartıldığını ve buna göre Kutsal Kitap’ın yeniden düzenlendiği yazılıyor. Bunun doğru olup olmadığını bilmek isterim; hiç olmazsa bir kısmını” dedi.

Dr. Martinez, Matt’e sanki sessizce, gidecek mi kalacak mı diye sorarmış gibi göz attı. En sonunda sandalyesine döndü, çenesindeki kaslar gerilmişti.

Andrea kitabından okumak için sayfalara baktı: “Burada ‘Constantine ve onun erkek varislerinin dünyayı anaerkil putperestlikten ataerkil Hıristiyanlığa başarılı bir şekilde çevirdiği’⁴ yazılı. Ayrıca, ‘İlk Hıristiyan kilisesindeki güçlü erkekler, dışının değerini düşüren yalanlar üretip dengeleri erkeğin lehine çevirerek, dünyayı kandırmıştır’⁴ deniyor.”

Martinez cevap vermeden önce dönüp soldaki raftan başka bir kitap daha çekti. Kitabı açtı ve sonra sakince Matt’e sundu. Nazik bir ses tonuyla, “Matt, çok rica etsem şu paragrafı okuyabilir misin?” deyip parmağıyla bir paragraf gösterdi.

Matt dik oturup kitabı eline aldı. Kitaptan şu sözleri okudu: “Eski putperestlik ne anaerkil, ne de ataerkildi. Hatta birleşmiş bir inanç sistemi sahibi olmaya yakın bile değildi... Sırf bir tane ‘anaerkil putperestlik’ yerine, aslında eskiden birçok değişik putperestlik türü vardı. Bazılarında tanrıça yoktu bile.”⁴

Matt, “Tamam” deyip kitabı Dr. Martinez’e verdi. “Ama ben yine de onun günümüzde neden hiçbir kadın Ortodoks Yahudi haham, Katolik papaz ya da Müslüman din kadını olmadığına değindiği zaman haklı olduğunu düşünüyorum.⁴ Yani her ne yapmışlarsa, işe yaramış olmalı.”

“Sen, bu kitaba göre Constantine ve dördüncü yüzyıl kilisesinin ‘kutsal dışıyı’ bastırmakla, Hıristiyanlıktan yüzyıllarca daha eski olan Ortodoks Yahudiliği ve Hıristiyanlıktan en az üç yüz yıl sonra doğan İslamı etkileyecek kadar başarılı olduğunu mu söylüyorsun? Bu olağanüstü bir iddia!”

“Ayrıca, her nasılsa, ne Kutsal Kitap’ın ne de ilk Hıristiyanların kadın karşıtı olmadığından, gerçeğin bundan çok uzak olduğundan söz etmek gerekir. Örnek olarak Kutsal Kitap, özgün günah konusunda Havva’yı suçlamaz. Bu arada özgün günah öğretisinin Orta Çağ’da ya da Constantine’in zamanından sonra ortaya çıktığını ima etmek gülünçtür, çünkü Yaratılış kitabındaki hikâye ikisinden de çok daha eskidir. Bunun tam tersine, Romalılar 5:12, günah dünyaya tek bir adam yoluyla gelmiştir der. O adamın Âdem olduğunu söyler ve günahı ‘Âdem’in suçu’ olarak tanımlar.”⁴

“Bunun da ötesinde, eğer Constantine döneminin öncesinden beri bilindiği şekliyle Kutsal Kitap kadın karşıtı olsaydı içinde, Debora’nın önderliği, Yael’in cesareti, Rut’un sadakati, Avigayil’in diplomasisi, Ester’in kahramanlığı ya da Fibi’nin hizmeti hakkında hiçbir yazı olmazdı.

Eğer Kutsal Kitap kadın karşıtı olsaydı, biz asla Filipus’un peygamberlik yapan kızları, Akvila’nın karısı Priskilla ya da Pavlus’un iş arkadaşı Yunya hakkında bir şey duymuş olamazdık.

Eğer bugün elimizde olan şekliyle Kutsal Kitap kadın karşıtı olsaydı, kesinlikle İsa'nın öğrenci grubunun içinde Mecdelli Meryem'in de dâhil olduğu kadınların olduğunu bilmezdik. Kutsal Kitap'ta kaydedilmiş ilk müjdecilerden biri, Samiriye köyüne koşup bütün halka haberi yayan bir kadındı.⁴ İsa dirildikten sonra kendini ilk önce Mecdelli Meryem'e göstermiştir ve Müjde yazarları ona sadece dirilmiş İsa'yı gören ilk kişi olduğu için değil, iyi haberi yaymak için görevlendirilen ilk kişi olduğu için hürmet ederler.⁴

“Ve kilise hayatının ilk yıllarında, Elçi Pavlus tamamen ataerkil geleneklerle büyüyüp eğitildiği hâlde, her şeye rağmen, kiliseye şu evrensel ilkeyi açıkça belirtmiştir: ‘Artık ne Yahudi ne Grek, ne köle ne özgür, ne erkek ne dişi ayrımı var. Hepiniz Mesih İsa’da birsiniz.’⁴ İS 49 yılı civarında, büyük olasılıkla yazdığı en eski mektupta, o gün ve çağ için devrimci olarak sayılan bildirisinde, Hıristiyan birliğinde hem kadını, hem de erkeği eşit bir şekilde yüceltir.”

Constantine'in kilise tarihinde ne etkisi olmuştur?

Andrea, “Vay canına, ben bunları hiç bilmiyordum” dedi.

Matt, “Ama” diye ekledi, “Bu yine de Constantine'in kutsal dişiyi baltalamaya çalışmadığı anlamına gelmiyor. Ve Constantine'in, İsa'yı ilk izleyicilerinden çalıp onların gücünü büyötmek için O'nu tanrısal yaptığı fikri inandırıcı geliyor.”⁴

Dr. Martinez yine gülümsedi. Matt'in *Da Vinci Şifresi* kitabına işaret edip, “Bunun nerede yazıldığını bana gösterir misin?” dedi.

Matt sayfaları karıştırmaya başladı. “Aslında kitabın her yerinde söyleniyor” dedi. En sonunda durdu, bir sayfayı gözden geçirdi ve sonra kitabı Dr. Martinez'e verdi.

“Ben Constantine'in Hıristiyan olduğunu sanıyordum” dedi.

Teabing, “Hemen hemen” diye alay etti. “Karşı koyamayacağı ölüm döşeginde vaftiz edilene kadar bir pagan olarak yaşadı.”⁴

Dr. Martinez daha önce tartışmış oldukları konuları ve ifadeleri göz önüne alarak birkaç paragraf atladı.

Sophie şaşırmişti. “Pagan bir imparator resmi din olarak neden Hıristiyanlığı seçsin?”

Teabing kıkırdadı. “Constantine çok iyi bir işadamıydı. Hıristiyanlığın yükselişe geçtiğini görebiliyordu, bu yüzden kazanacak ata oynadı. Tarihçiler hâlâ Constantine'in güneşe tapan paganları Hıristiyanlığa nasıl döndürdüğüne hayret ederler. Pagan' sembollerini, tarihlerini ve ayinlerini büyüyen Hıristiyan geleneğine yerleştirerek, her iki tarafın da kabul edebileceği karma bir din yaratmıştı.”⁴

Dr. Martinez bunları okuduktan sonra başını kitaptan kaldırdı, hayretler içinde başını sallayıp, “Ben, ben söyleyecek söz bulamıyorum” dedi. Sonra, “Kendi üniversite öğrencilerimden böyle bir eser kabul etmezdim” deyip okumaya devam etti:

“Dinlerin harmanlandığı bu dönemde, Constantine'in yeni Hıristiyan geleneğini sağlamaştırması gerekiyordu, bu yüzden İznik Konseyi diye bilinen ünlü bir ekümenik toplantı düzenledi.

Sophie bunu sadece İznik Amentüsü'nün doğduğu yer olarak biliyordu.

Teabing, “Bu toplantıda” dedi, “Hıristiyanlık pek çok açıdan ele alınıp oylama yapıldı... Paskalya tarihi, piskoposların rolleri, kutsal tören yönetimi ve elbette İsa'nın tanrısallığı.”

“Tam anlayamadım, tanrısallığı mı?”

Teabing, “Hayatım” dedi, “Tarihin o anına kadar Mesih, müritleri tarafından ölümlü bir peygamber olarak kabul ediliyordu... büyük ve güçlü bir adam, ama sonuçta bir insandı. Bir ölümlü.”

“Tanrı'nın Oğlu değil yani?”

Teabing, “Doğru” dedi. “Mesih'in Tanrı'nın Oğlu olduğu İznik Konseyinde teklif edilmiş ve oylanmıştı.”

“Durun biraz. İsa'nın tanrısallığının oylama sonucu ortaya çıktığını mı söylüyorsunuz?”

Teabing, “Oybirliğiyle de denilebilir” diye ilave etti.⁴

Martinez kitabı kapayıp masanın üstüne koydu, gözlerini kapattı; başparmağı ve işaret parmağıyla burnunun kemerini çimdikledi. En sonunda yutkunup yukarı baktı. Gülmemek için kendini zor tuttuğu belli oldu. “Özür dilerim, bu hiç profesyonelce değil” deyip derin bir nefes aldıktan sonra kendine gelebildi.

“Peki, gerçekler hakkında konuşalım” dedi ve daha önce raftan alıp da masasına koyduğu kitaplardan birine uzandı. Kitabı açtı, bu sefer onu Andrea’ya uzattı ve üçüncü sayfada bir yere işaret ederek, “Bu üç paragrafı okur musun?” dedi.

Andrea kitabı aldı ve yüksek sesle okumaya başladı:

“Kilise tarihçileri, Yeni Antlaşma’daki olaylardan sonra kilise tarihindeki en önemli olayın, Constantine’in İS 312’de Hıristiyan olması olduğu konusunda görüş birliğindedirler. Hikâye kısaca şöyledir: Constantine’in askerleri, Roma İmparatoru Maksentiyus’u devirmek için Roma’nın tam dışındaki Milvian Köprüsü’nde bekliyorlardı. Galibiyet, Constantine’i bütün imparatorluğun tek yöneticisi yapacaktı. Ama savaştan önceki gece Constantine, kendi hayatını ve kilise tarihini değiştiren bir görüm gördü.

“Hem tarihçi, hem de Constantine’in sırdaşı olan, Sezariyeli Eusebius’un sözleriyle, imparator bir puta dua ederken, ‘kendi gözleriyle göklerde, güneşin üstünde, üzerinde ‘Bununla Fethet’ yazan bir çarmıh kupası gördü. Sonra uykusunda, Tanrı’nın Mesih’i, onun göklerde gördüğu sembolle kendisine göründü ve göklerde gördüğu sembolün bir benzerini yapıp onu düşmanlarıyla girdiği çarpışmalarda koruyucu olarak kullanmasını emretti.”⁴

“Uz atmamız, Constantine köprüyü geçip Hıristiyan haçlı bayrağı altında savaşarak savaşı kazandı. Sonra da, Hıristiyanlara bundan sonra zulüm yapılmaması için resmi buyruk verdiği, Milano Fermanı’nı yayımladı.”⁴

Martinez, Andrea’ya teşekkür edip kitabını geri aldı. Sonra, “Genel olarak konuşursak, güvenilir tarihçiler Constantine’in din değiştirmesindeki içtenlikten kuşku duymazlar, ama birisinin yüksek derecede hırs ve dolap çevirmeden imparator olamayacağı ya da imparator kalamayacağı gerçeğini kabul ediyorlar” dedi. Sandalyesinden sıçradı ve masasının etrafından, kitaplıkların kenarlarına, sonra da en yakın kapıya doğru uzun adımlarla yürüdü. Sonra raftan bir tane daha kitap çekip sandalyesine döndü. “Westem Michigan üniversitesi Eski Tarih Profesörü Paul L. Maier neredeyse bütün tarihçilerin Constantine ile ilgili düşündüklerini özetler: ‘Constantine’in kusurlu bir şahıs olduğu tartışılmaz olduğu halde, tarihçiler onun kesinlikle putperestlikten tövbe edip gerçek bir Hıristiyan olduğu konusunda anlaşıyorlar.’”⁴

Kitabı kapatıp şöyle devam etti: “Bence Constantine’in kilise konusundaki görüşlerinin en kötü kısmı, siyasi değerlerini zulümle temizlenmiş olan bir kiliseye getirmesidir. Böylece Hıristiyanlığı Roma İmparatorluğu’nda kabul edilebilir bir din yapmak, büyük olasılıkla kiliseye yapılabilecek en kötü şeylerden biriydi. Çünkü bu durum, aslında kurtuluş için sadece Mesih’e güvenmeyen, eski dinlerini uygulayan ve bu uygulamaların bazılarını kiliseye getiren çok sayıda Hıristiyan olduğunu söyleyen kişiyi, kiliseye katılmaları için çağırıyordu. Bazıları, zulmün kilisedeki en kötü şeyleri arındırıp en iyi şeyleri öne çıkardığını söyler, ki ben de buna katılıyorum.”

Sanki son sözleri ona bir şey hatırlatmış gibi bir saniye durup, “Ama adil olalım, Constantine’in sorunu bu değildi. Onun sorunu, her imparator gibi, imparatorluğun bütünlüğünü sağlamaktı.

“Yani, Arius adındaki güçlü bir konuşmacı, Mesih’in sonsuz Tanrı’dan daha küçük bir Tanrı olduğuna inanan büyük bir izleyici kitlesini kendisine çekip seferber edince, Constantine bu ihtilafı sona erdirmek için hem dinsel, hem de politik bir arzu duydu. Böylece imparatorluğun her tarafından üç yüzden fazla piskoposu çağırdı.”

Elindeki kitabı bırakıp Andrea’dan geri aldığı kitabı açtıktan sonra şu sözleri okudu:

[Constantine], açılış konuşmasını kendisi yaptı ve temsilcilere, öğretisel ayrılığın savaştan beter olduğunu söyledi.

Bir politikacının kilise öğreti ve geleneklerine izinsiz bir şekilde dalmasına bazı temsilciler içerledi, bazıları ise bunu hoş karşıladı. Acı bir zulüm döneminden geçmiş olanlar için imparatorluk bayrağının altında yönetilen bu toplantı, sanki yeryüzünde bir cennet gibiydi.⁴

Matt, “O zaman bu doğru” dedi. “Constantine, İsa’nın tanrısallığı hakkında bir oylama ayarlamış.”

İznik Konseyi Neydi?

Martinez, “Konseyi Constantine topladı” diye düzeltti. “Ve piskoposlar, yüzyıllar önce yazılmış Kutsal Yazılarda yazılanların tam olarak ne demek istediği konusunda tartıştılar.

“Ama kitapta söylendiği gibi, İsa’nın ‘Tanrı’nın Oğlu’ olduğu konusunun belirlenmesi, İznik Konseyi’nde resmen önerilip oylama yapılarak kabul edilmemiştir.”

Gözleri şiddetle alevlenmişti ve o hafif aksanı birdenbire hafif olmaktan çıkmıştı. “Bunlar cahilce sözler. Nitekim bunun için benim sözüme inanmak zorunda değilsiniz. İznik Konseyi’nden en az iki yüz yıl önce yazılmış olan Matta kitabında kaydedilen Petrus’un sözlerini dinleyin.

‘Büyük İtiraf’ diye anılan bu sözler, Petrus’un İsa’ya, “Sen Yaşayan Tanrı’nın Oğlu, Mesih’sin” demesidir.”⁴

“Aynı şekilde İznik Konseyi’nden en az iki yüz yıl önce yazılan Markos kitabı, İsa’nın çarmıha gerildiği zaman Romalı yüzbaşının sözlerini aktarır: ‘Bu adam gerçekten Tanrı’nın Oğlu’ydu!’⁴

“İznik Konseyi’nden en az iki yüz yıl önce yazılan -söylemem gerekiyor mu?- Luka kitabı, İsa’nın insanlardan kovduğu cinlerin, ‘Sen Tanrı’nın Oğlu’sun!’ diye bağırduklarından söz eder.⁴

“Ve ‘sevilen öğrenci’ diye anılan Yuhanna, İznik Konseyi’nden en az iki yüz yıl önce yazmış olduğu kitabına başladığında, İsa’ya ilişkin şunları yazmıştır:

Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı’yla birlikteydi ve Söz Tanrı’ydı. Başlangıçta O, Tanrı’yla birlikteydi. Her şey O’nun aracılığıyla var oldu, var olan hiçbir şey O’nsuz olmadı... Söz insan olup aramızda yaşadı. O’nun yüceliğini -Baba’dan gelen, lütuf ve gerçekle dolu biricik Oğul’un yüceliğini- gördük.⁴

“İsa’nın, ‘Tanrı’nın Oğlu’ olduğunun belirlenmesinin ilk olarak İznik Konseyi’nde teklif edilip üstünde oylama yapıldığını öne sürmek, İsa’ya ya da O’nun izleyicilerine değil, tam tersine, bütün deliller tam tersini kanıtlarken böyle bir şeyi iddia eden herhangi bir ciddi tarihçiye utanç getirir! Şu ana kadar söylediklerimle, sadece bu konunun çok az bir kısmına değinebildim, ama İsa’yı izleyen o insanlar O’na gerçekten Tanrı’nın Oğlu olarak bakıyorlardı.

“Sadece o ilk öğrenciler değil, aynı zamanda birinci ve ikinci yüzyıldaki en çok sözü geçen ve açık sözlü olan İsa’nın izleyicileri de aynı görüşteydi. Justin Martyr Mesih için, ‘İlk doğan Tanrı Sözü, Tanrı’dır, hem Tanrı, hem Orduların Rabbi’dir.’⁴ demiştir. Irenaeus İsa’dan, ‘Rabbimiz, Tanrımız, Kurtarıcımız ve Kralımız’ diye söz eder.⁴ İskenderiyeli Klement O’ndan, ‘Evrenin Rabbi’ne eşit kılınan, gerçekten en belirgin Tanrı’dır, çünkü Tanrı’nın Oğlu’dur’ diye söz etmiştir.”⁴

Tekrar kitaplarını karıştırmaya başlayıp masasındaki kitaplardan birini aldı ve birkaç sayfa çevirdikten sonra şöyle devam etti: “Profesör Maier, İznik Konseyi’nin İsa’nın tanrısallık olup olmadığını değil, Baba ile ebedi olarak bir arada olup olmadığını tartıştılar’ demiştir.”⁴

Andrea sandalyesinde kıpırdadı ve *Da Vinci Şifresi*’nden söz ederek, “Ama kitap, Constantine ve İznik Konseyi’nin, İsa’nın sadece bir insan olduğuyla ilgili yazılan her şeyi çıkarıp attığını ve bütün o diğer şeyleri eklediklerini söylüyor” dedi.

Dr. Martinez, “Buna cevap olarak iki şey söyleyeceğim” dedi, “İlk olarak: İznik Konseyi’nde Gnostik İnciller veya kilise yasası ile ilgili herhangi bir şey hakkında konuştuklarına dair hiçbir tarihsel kanıt yoktur. Herhangi bir tarihsel yazı ya da araştırmada, İznik’te, Yeni Antlaşma’ya hangi kitapların dâhil olacağıyla ilgili bir tartışmanın yapıldığını ima eden bir satır bile bulamazsınız. Dr. Lutzer, ‘İznik’te yirmi değişik karar alınmıştır ve bunların hepsinin içeriği hâlâ mevcuttur; hiçbiri kilise yasasıyla ilgili konulardan söz etmez’ diyor.”⁴

Arkasına yaslanıp, “Söyleyeceğim ikinci şey şudur” diyerek daha felsefi bir tonla devam etti: “Eğer Constantine sadece İsa’nın tanrısallığıyla ilgili İncilleri Yeni Antlaşma’ya dahil ettiyse, o zaman nasıl oluyor da Kutsal Kitap’ta İsa’nın insan özelliklerini de görüyoruz? Nasıl oluyor da O’nun fiziksel, zihinsel ve toplumsal gelişmesinden söz ediyorlar. Aynı zamanda O’nun açlık çekmesinden, şaşkınlığından, sinirlenmesinden, yorgunluğundan ve çilesinden söz ediyorlar.⁴ İbraniler kitabında Mesih’in hem ayartılmaya katlandığı, hem de biz ayartıldığımızda kendisi de ‘her şekilde bizim gibi

---

ayartıldığı için' bizi tamamen anladığı söyleniyor.⁴ Kutsal Kitap açık bir şekilde İsa'nın tamamen insan ve tamamen Tanrı olduğu resmini çiziyor.”

Dr. Martinez duraksadığında Chris onu onaylayarak yavaşça başını salladı. Andrea ile Matt ise onun sözlerini düşünüyor gibiydi.

Ama Martinez'in söyleyecekleri henüz bitmemişti. “Bir soru sorabilir miyim?” dedi.

Matt, başparmağıyla göğsüne dokunarak, “Bana mı?” diye sordu. “Üçünüze de” diye yanıt geldi.

Neredeyse ahenkle omuzlarını silktiler ve Andrea, “Tabii” diye yanıtladı.

“Sizin kurgusal kahramanınızın iddia ettiğine göre, tarihteki o noktaya dek, İsa'nın, izleyicileri tarafından sadece ölümlü bir insan olarak görüldüğü eğer doğruysa, Constantine bunun tersini söyleyen İncilleri nereden buldu?”

Andrea'nın gözleri parladı ve, “Tamam, ne demek istediğini anlıyorum” dedi.

Matt, “İyi denemeydi, ama kitapta yazıldığına göre, onun seçmesi için seksenden fazla İncil vardı. Bunların bazılarının İsa'nın insanlığına ve diğerlerinin de tanrısallığına değindiği kesindir.”

“Ama senin kurgusal kahramanın İS dördüncü yüzyıla kadar İsa'nın izleyicileri arasında, İsa'nın insanlığı ve tanrısallığı arasındaki ilişkiyle ilgili anlaşmazlık veya bir rekabet olmadığını söylüyor; galiba neredeyse olduğu gibi aktarabilirim. Tarihteki o noktaya kadar İsa, izleyenleri tarafından fani olarak görülüyordu. Konu kapanmıştır. Bunu demiyor mu?”

Andrea, Matt'e döndü ve heyecanlı bir şekilde, “Doğru söylüyor Matt. Bu, Teabing'in söylediğinin tam aynısı” dedi.

Matt elini sallayarak, “Her neyse” dedi.

Andrea, Dr. Martinez'e dönüp, “Ne söylemek istediğini anlıyorum. Ya biri ya da diğerinin doğru olması gerekir. Eğer Constantine, İsa'nın tanrısallığına değinmek için bazı İncilleri seçip diğerlerini yok etmişse, İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğu, politik nedenlerden ötürü yeni ortaya sürülmüş bir fikir olamaz. Söylediği sözler tamamen birbiriyle çelişkili” dedi.

Dr. Martinez onaylayarak başını salladı.

Andrea, “Ama beni hâlâ rahatsız eden bir şey var” diye itiraf etti.

Dr. Martinez, “Seni rahatsız eden şey nedir?” diye sordu.

“Oylama ile ilgili olan kısım. Görüldüğü üzere İznik Konseyi'nde, İsa'nın hem insan hem de göksel olduğu konusunda zar zor anlaşmışlar. O zaman belki aynı şekilde tam tersine karar verebilirlerdi. Biliyor musun? Eğer o gün birisi hasta olmasaydı ya da o türden bir şey olsaydı, bütün sonuç değişik çıkmış olabilirdi” dedi.

Dr. Martinez, “Bu soruyu sorduğun için teşekkür ederim, bu konuya değinmeyi untabilirdim” dedi ve bunca zamandır orada duran, masadaki *Da Vinci Şifresi* kitabını eline alıp daha önce okuduğu sayfaları buldu. “Evet, işte burada. Bu Teabing denilen kahraman, İsa'nın tanrısallığının birbirine oldukça yakın bir oylama sonucuyla kararlaştırıldığını söylüyor”⁴ dedi. Sonra başını kaldırdı ve Andrea'ya bakıp gülümseyerek şöyle dedi:

“Ne kadar yakın olduğunu bilmek ister misin?”

Andrea onaylayarak başını salladı.

Dr. Martinez kısık sesle, “Üç yüze karşı iki” dedi.”⁴

“Üç yüz mü?”

Martinez, “Üç yüze karşı iki” diye tekrarladı. “Buna ‘oldukça yakın bir oylama’ adını vermek biraz abartılı, öyle değil mi?”

Andrea, “Tabii ki öyle” diye katıldı.

Dr. Martinez, “Kısaca, bunların hepsi söylenip yapıldığında, bütün Roma İmparatorluğu'nun kilise önderlerinin yüzde 99.33'ü, günümüzde *İznik İnanç Bildirisi* adı verilen bildiriye destekledi. Günümüze kadar birçok kilise de ezbere okunan bildiri şöyle der:

*Gücü her şeye yeten; yeri ve göğü,
görünen ve görünmeyen her şeyi yaratan tek bir Baba Tanrı'ya iman ediyoruz.
Tanrı'nın tek Oğlu,
sonsuzluktan beri Baba'nın bağrında olan Tanrı'dan Tanrı,
Işık'tan Işık, gerçek Tanrı'dan gerçek Tanrı,
ezelden beri var olan, yaratılmamış,
Baba ile aynı öze sahip Rab İsa Mesih'e iman ediyoruz.*

---

*Her şey O'nun aracılığıyla yaratıldı.
O, bizler ve bizim kurtuluşumuz için göksel ortamdan geldi.
Kutsal Ruh aracılığıyla Bakire Meryem'den doğup beden aldı.
Bizim için Pontius Pilatus tarafından çarmıha gerildi, öldü ve gömüldü.
Kutsal Yazılarda belirtildiği gibi üçüncü gün dirildi, göğe yükseldi ve Baba'nın sağına oturdu.
Yaşayanları ve ölüleri yargılamak üzere yücelik içinde geri dönecek
ve egemenliği sonsuza dek sürecektir.*

*Baba ve Oğul'dan gelen, yaşam veren Rab'be, Kutsal Ruh'a inanıyoruz.
Baba ve Oğul'la birlikte O'na tapınıp yüceltiyoruz.
O, peygamberler aracılığıyla konuştu.*

*Elçilerin kurduğu tek bir evrensel ve kutsal Kilise'ye iman ediyoruz.
Günahlarımızın bağışlanması için bir tek vaftiz kabul ediyoruz.
Ölülerin dirilmesini ve dünyaya yaşamın gelmesini umutla bekliyoruz.
Amin.*

Dr. Martinez, bin yedi yüz yıllık eski sözleri söylemeyi bitirince odayı korkunç bir sessizlik kapladı. Bir süre sonra Chris, Matt ve Andrea, inanç bildirisi onları kutsamış olarak oradan ayrıldılar.

Notlar

¹ s. 259.

² Elçilerin İşleri 17:22-23.

³ Richard Abanes, *The Truth Behind the Da Vinci Code*, Eugene, OR Harvest House Publishers, 2004, s. 33.

⁴ s. 259.

⁵ Erwin W. Lutzer, *The Da Vinci Deception*, Wheaton, IL, Tyndale House Publishers, 2004, s. 3, 4.

⁶ s. 259.

⁷ Matta 4:43-44, 46-47; Yuhanna 18:36.

⁸ s. 260.

⁹ Richard Gordon, *Image and Value in the Greco-Roman World*, Aldershot, İngiltere. Varlorum, 1996, s. 96.

¹⁰ Bruce M. Metzger, "Mystery Religions and Early Christianity" *Historical and Literary Studies*, Leiden, Netherlands, E.J. Brill, 1968, s.

11.

¹¹ Edwin M. Yamauchi, *Pre-Christian Gnosticism*, 2nd ed., Grand Rapids, MI. Baker Book House, 1983. s. 112.

¹² M. J. Vermaseran, *Mithras: The Secret God*, London. Chatto and Windus, 1963.

¹³ Lutzer, *Da Vinci Deception*, s. 96-97.

¹⁴ Ronald Nash, *Christianity and the Hellenistic World*. Grand Rapids, MI, Zondervan Publishing House. 1984. s. 126.

¹⁵ s. 260.

¹⁶ Elçilerin İşleri 20:7.

¹⁷ "Haftanın ilk günü herkes kazancına göre bir miktar para ayırıp biriktirsin. Öyle ki, yanınıza geldiğimde para toplamaya gerek kalmasın."

¹⁸ Vahiy 1:10.

¹⁹ *First Apology, The Ante-Nicene Fathers*, vol. I, James Donaldson ve Alexander Roberts eds., Grand Rapids, MI, Eerdrnaris, 1993, Chap. I, Sec. 67.

²⁰ s. 46.

²¹ Age.

²² Age.

²³ s. 342.

²⁴ Kerr Cuhulian, *Full Contact Magick: A Book of Shadows for the Wiccan Warrior*, St. Paul, MN. Llewellyn Publications, 2002. s. 239.

²⁵ Dorreen Valiente, *An ABC of Witchcraft Past & Present*, New York. St. Martin's Press. 1973, s. 306.

²⁶ John Michael Greer, *The New Encyclopedia of the Occult*, St. Paul, MN. Llewellyn Publications, 2003. s. 367.

²⁷ Raven Grimassi, *Encyclopedia of Wicca & Witchcraft*, St. Paul, MN, Llewellyn Publications, 2000. s. 285.

²⁸ Cuhullari, *Full Contact Magick*, s. 103.

²⁹ M. J. Finley ve H. W. Piekert, *The Olympic Games: The First Thousand Years*, New York. Yiking, 1976; A. Dailey ve J. Kleran. *The Story of the Olympic Games*, Philadelphia, Lippincott, 1977; B. Henry ve R. Yeoman, *An Approved History of the Olympic Games*, Sherrnan

---

Oaks, CA. Alfred, 1984; ayrıca Alien Guttman, *The Olympics: A History of the Modern Games*, Urbana, IL, University of Illinois Press, 1992.

³⁰“Torch Run, Olympic Rings Not So Ancient,” *The Herald-Mail*, 14 Temmuz 1996, bkz. www.herald-mail.com/news/1996/olympics/july14herald.html

³¹Yasanın Tekrarı 23:17-18; 1. Krallar 11:33.

³²Darrell Bock, *Breaking the Da Vinci Code*. Nashville, Thomas Nelson Publishers, 2004, s. 187.

³³Richard Abanes. *The Truth Behind the Da Vinci Code*. s. 19.

³⁴s. 342.

³⁵David H. Stern, *The Complete Jewish Bible*, Clarksville, MD, Jewish New Testament Press, 1998. s. 4.

³⁶Yaratılış 3:20.

³⁷s. 141.

³⁸Age.

³⁹Abanes, *The Truth Behind the Da Vinci Code*, s. 33.

⁴⁰s. 142.

⁴¹Romalılar 5:14.

⁴²Yuhanna 4:28-30.

⁴³Yuhanna 20:17-18.

⁴⁴Galatyalılar 3:28.

⁴⁵s. 261.

⁴⁶s. 259.

⁴⁷Age.

⁴⁸s. 260-261.

⁴⁹Mark A. Noll, *Turning Points: Decisive Moments in the History of Christianity*, Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1997, s. 50.

⁵⁰Lutzer, *Da Vinci Deception*, s. 3, 4.

⁵¹Hanegraaff ve Maier, *Da Vinci Fact or Fiction*, s. 14.

⁵²Lutzer, *Da Vinci Deception*, s. 5.

⁵³Matta 16:16.

⁵⁴Markos 15:39.

⁵⁵Luka 4:41.

⁵⁶Yuhanna 1:1-3, 14.

⁵⁷*First Apology, The Ante-Nicene Fathers*, Vol.1, s. 184.

⁵⁸Irenaeus, *Against Heresies, The Ante-Nicene Fathers*. Vol.1, s. 330.

⁵⁹Clement of Alexandria, “Exhortation to the Heathen,” *The Ante-Nicene Fathers*, s.202.

⁶⁰Hanegraaff ve Maier, *Da Vinci Fact or Fiction*, s. 15.

⁶¹Lutzer, *Da Vinci Deception*, s.14-15. Lutzer ayrıca, kilise yasasının İznik Konseyi’nde bildirildiğiyle ilgili yanlış görüşlerin kaynağını araştırıp bulmuş gibi gözüküyor. *Ecce Homo*’daki Baron D’Holbach, bu fikrin kurgusal olduğunu ve ünlü Fransız ateist, Voltaire (1694-1778) tarafından yayıldığını doğrulamıştır. Ama Voltaire’in ilk kaynağının, “o zamana kadar yapılan her ekümenik konseye bir bölüm adanmış olan” İS 887 senesinde yazılmış olan, yazarı bilinmeyen *Vetus Simodu* olarak bilinen bir belge olduğu ortaya çıkmıştır. Lutzer şöyle devam eder: “...Derleyici, tarihçilerin yazılarında bulunmayan ayrıntıları ekler. İznik Konseyi hakkındaki anlatımına gelince, konseyin, İsa’nın tanrısallığı, Üçlülük ve kilise yasasıyla ilgili konuları ele aldığı yazıyor. ‘Kanona uygun ve Apokrifeye ait kitaplar birbirlerinden şu şekilde ayrılmıştır: Tanrı’nın evinde, kitaplar kutsal sunağın yanında yerleştirilmiş, sonra konsey, Rab’be esinlenmiş sözlerin yukarıda bulunması için dua etmişti, durum gerçekten de böyle olmuştu...’ diyor. Bunun uydurma olduğu çok açıktır. İznik’ten bahseden hiçbir temel belgede böyle bir yöntemden bahsedilmiyor.”(16)

⁶²Luka 2:52; Matta 4:2, 8:5-10; Markos 11:15-17; Luka 8:22-23 ve Yuhanna 11:33-36, anılan sıraya göre.

⁶³İbraniler 4:15-16.

⁶⁴s. 261.

⁶⁵Bildirinin bazı dillerinde kullanılan “katolik” kelimesi sadece Katolik Kilisesi’nden söz etmez; bu, “evrensel” anlamına gelen bir sözcüktür. Yani her ülkeden, renkten, toplumsal sınıftan, ırktan ve geçmişten gelen insanları içine alan, dünya çapındaki tek gerçek kiliseden bahsediyor. Bkz. Hanegraaff ve Maier, *Da Vinci Fact or Fiction*, 15; ve Lutzer, *Da Vinci Deception*, 8, ve diğerleri.

4

“Bunlar Size Neleri Bildiriyor?”

Chris, Matt'i, The Daily Grind'in dışında kendisini beklerken gördü. Arkadaşının omzuna dostça vurup ona, “Andrea nerede?” diye selam verdi.

Matt omuzlarını silkerek, “Bilmiyorum. Beni dün gece hiç aramadı. Sonunda ya arkadaşlarıyla dışarı çıktığını ya da geç saate kadar ders çalıştığını düşündüm” dedi.

Kafeye girdiler ve her zaman oturdukları yere oturmak yerine, bu kez köşedeki bir masayı seçtiler. İkiside içeceklerini ısmarlamadan önce, masaya birkaç kitap koydu. Üç arkadaş, bir daha buluşmadan önce biraz araştırma yapacaklarına dair anlaşmışlardı. Chris bilmedikleri konuları araştırmalarını teklif etmişti ve bu, onların o zamandan beri ilk buluşmalarıydı.

Chris ve Matt sandalyelerine oturduklarında Chris, “Peki” diye başladı, “Araştırman nasıl geçti?”

Matt yüzünü buruşturarak, “Eh işte! Maalesef istediğim kadar bilgi toplayamadım. Sanırım konuların çok azını bulabildim” dedi. Matt'in görevi *Da Vinci Şifresi* kitabında, Leonardo Da Vinci ve eserleri hakkındaki büyüleyici iddialarına ilişkin bir araştırma yapmaktı. “Araştırmamı doğru dürüst düzenleyebilmek için zamanım bile olmadı” diye de ekledi.

Chris içeceğinden bir yudum aldı ve ağzını şapırdattıktan sonra, “Bana ne bulduğunu söyle” dedi.

Matt, notlarla dolu birkaç defter kâğıdını masanın üstüne koyup, “Bunun sadece bir roman olduğunu kendime tekrar tekrar hatırlatmam gerekti. Ama yine de, neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu ayırmaya çalışmak çok sinir bozucu” dedi.

Chris, “Örneğin ne gibi?” diyerek onu teşvik etti.

Bütün sanat eserleri, mimari vb. tanımlar doğru mu?

“Peki. Kitap, bu romandaki ‘bütün sanat eserlerinin, mimarının, belgeler ve gizli ayinlerin tanımlamaları doğrudur’ diyor. Öyle değil mi?”⁴

Chris onaylayarak başını salladı.

“Bu yüzden, yaptığım ilk şeylerden biri, Louvre Müzesi'nin resmi web sitesine bakmak oldu.”⁴

Chris, “Bu çok iyi bir fikir” diye onayladı.

“Ama tam burada -tam başlarken- *Da Vinci Şifresi*'nde bir kusur buldum” deyip kitabını açtı. “Bu kitap meşhur cam piramidin, Cumhurbaşkanı Mitterand'ın isteği üzerine tam olarak altı yüz altmış altı pencere camı ile inşa edildiğini söylüyor!”⁴

Chris onaylayarak başını sallayıp, “Ee... Ne olmuş yani?” dedi. “Ama tam olarak altı yüz yetmiş üç adet var!”⁴

“Gerçekten mi?”

Bu sefer onaylayarak başını sallama sırası Matt'teydi: “Şimdi bir yandan gerçeklerle oynandığını anlıyorum, çünkü ‘666 numarasının, Şeytan'ın numarası olduğunu iddia eden komplo meraklılarının arasında hararetli bir konu olduğunu’ söyleyerek devam ediyor kitap.”⁴

Chris, “Evet, bu sadece bir roman” diye katıldı.

“Ama beni hala rahatsız ediyor, çünkü kitaptaki bütün mimari tanımlamaların doğru olduğunu söylemişti.”

Andrea bir anda yanlarında belirip bir sırt çantası dolusu kitabı masanın üstüne boşalttı ve nefes nefese, “Özür dilerim, geç kaldım” dedi.

Matt, “Nerede kaldın?” diye sordu.

Andrea heyecanlı, “Buna inanamayacaksınız. Dün gece hiç uyumadım” dedi.

Matt, “Neden? Bir sorun mu var?” diye sordu.

“Hiçbir sorun yok, bütün gece bunu yaptım” deyip bir dizi kitabı masanın üstüne yığı. Andrea ve Chris birkaç dakika sohbet ederken Matt gidip Andrea’nın çayını ısmarladı. Geri döndüğünde Chris ona şimdiye kadar konuştuklarını anlattı.

“Ona tam senin o piramitteki pencere camları ile ilgili söylediklerini anlatıyordum” dedi.

Matt, “Tam da, kitaptaki bütün sanat eserlerinin tanımlarının epey gerçeğe yakın olduğunu söylemeye başlamıştım. Ama aslında tamamen değil.”

“Sanki Langdon’un, Leonardo Da Vinci’nin Mona Lisa’yı kendi portresi olarak yaptığı konusundaki iddiası daha anlamlı gözüküyordu.

Uzmanlar arasında, bu resmin kimi yansıttığı konusunda anlaşmazlıklar var. Son zamanlarda bazı araştırmacılar Leonardo’ya göze çarpan benzerlikleri olduğunu göstermek için inceleme teknikleri kullandılar.⁴ Ama bütün çağdaş belgeler, poz veren kişinin bir kadın olduğundan bahsediyor ve yaygın görüşlerin tersine, Leonardo’yu tanımlayacak bir portre bulunmamaktadır.⁴ Sanat uzmanlarının çoğu, gerçek Mona Lisa’nın Lisa Gherardini ya da daha az bir olasılıkla Aragonlu İsabella olduğuna inanıyorlar. Ama Langdon, Mona Lisa’nın Mısır tanrıları Amon ve İsis’ten söz ettiğini söylüyor.”⁴

Andrea, “Evet, biliyorum; o kısmın çok büyüleyici olduğunu düşünmüştüm” dedi.

Matt kaşlarını çatıp, “Ama Leonardo, ‘Mona Lisa’ ismini hiçbir zaman telaffuz etmemiştir. Hatta o hayattayken bu isim hiç kullanılmamıştır” dedi.

Andrea, “Böyle bir şey nasıl mümkün olabilir? Resmi o çizdi, öyle değil mi?” diye sordu.

“Evet, ama ‘Mona Lisa’ ismi on dokuzuncu yüzyıla kadar kullanılmamıştı. ‘Mona’, ‘Madonna’ isminin kısaltılmasıdır ve basitçe ‘hanım’ anlamına gelir. Lisa ise, büyük olasılıkla resimdeki kişinin ismidir. İtalyancada ve uzmanlar arasında çoğunlukla ‘La Gioconda’ yani Lisa Gherardini’nin evlendikten sonraki ismiyle tanınır. Yani ‘Mona Lisa’ ile ilgili hikâye tamamen yalandır, çünkü Leonardo resme hiçbir zaman ‘Mona Lisa’ adını vermemiştir.”⁴

“Leonardo’nun Kayaların Madonnası’nın tarifi... Bu arada öğrendiğim yeni bir şeyi size söylemek istiyorum. Görünüşe göre sanat uzmanları kitaptaki kahramanlar gibi ondan, ‘Da Vinci’ olarak söz etmiyorlar. Bu sadece onun doğduğu yeri belirten bir unvan. Okuduklarımdan, sanat çevrelerinde ondan her zaman ‘Leonardo’ diye söz edildiğini öğrendim.

“Ama ben Leonardo’nun resimleri ‘zararlı ve rahatsız edici ayrıntılarla’ doldurarak kilise görevlilerini ‘dehşete düşürdüğüne’ ilişkin hiçbir kanıt bulamadım.”⁴

“Sonra kitap, melek Uriel’in, ‘Meryem’in pençemesi eliyle tuttuğu görünmez kafayı sanki eliyle kesiyormuş gibi yaptığını’ anlatıyor.”⁴ Resmin renkli fotokopisini çıkartıp Andrea ve Chris’e gösterdi. “Siz bu resimde böyle bir şey görüyor musunuz?” dedi.

Andrea ve Chris resmi biraz inceledikten sonra Andrea, “Sadece işaret ediyormuş gibi gözüküyor” diye yanıtladı.

“Aynen. Ama en kötü kısmı şu: Sophie’nin, Kayaların Madonnası’nı yırtmakla tehdit ederek müze bekçisini pes ettirdiği bölümü hatırlıyor musunuz?”

Chris ve Andrea onaylayarak başlarını salladı.

“İşte Chicago Sanat Enstitüsü, Avrupa Dekoratif Sanatlar ve Heykel Bölümü Müdürü Bruce Boucher, New York Times’ta şunları yazmıştır:

Kadın kahraman Sophie Neveu’nün, Leonardo’nun resimlerinden biri olan “Kayaların Madonnası” eserini kalkan olarak kullanırken, vücuduna o kadar yaklaştırdı ki büküldüğü kısmı okumak da nefes kesici. Tuvale değil de, yüz seksen üç santimetreden büyük bir tahtanın üstüne yapılmış olan ‘Madonna’ resminin o kadar esnek olması hiç olası değildir.⁴

“Buna karşın kitap bunun ‘yüz elli iki santimetre uzunluğunda bir tuval’ olduğunu iddia ediyor. Bu bir tuval değildir; ayrıca araştırmaları bunun yüz doksan sekiz santimetre uzunluğunda olduğunu gösteriyor. Böylece, ‘bütün sanat eserlerinin tanımlamalarının gerçek olduğu’ iddiası çürümüş oldu.”⁴

Chris, “İyi bir araştırma yapmışsın, ama yine de hayal kırıklığına uğrattıcı bir şey” dedi. Andrea, “Neden?” dedi sesindeki muzip bir tonla, “Bu bir hayal ürünü, öyle değil mi?”

Matt ona bakıp, “Öyle olduğu gitgide daha çok belirginleşiyor” dedi.

Mecdelli Meryem, Son Akşam Yemeği’nde resmedilmiş midir?

Andrea, “Peki ya, Son Akşam Yemeği?” diye sordu, “Bu benim gerçekten bilmek istediğim konu.” Matt onaylayarak başını sallayıp, “Biraz bilgi buldum, ama yine de üzerinde durmak istediğim daha çok şey var” deyip renkli bir fotokopi çıkarttı ve masanın üstüne koydu. “Hepimiz Teabing’in, Leonardo’nun meşhur resminde neden Meccelli Meryem’in İsa’nın yanında oturduğunu gösterildiğine ilişkin olayı büyüttüğünü biliyoruz, öyle değil mi?” dedikten sonra resimde İsa’nın yanında oturan şekle eliyle işaret etti.

“Kitap, ilk önce resimde bir bardak değil de, aslında on üç bardak olduğuna değiniyor ki, güya İsa’nın kâsesinin aslında bir kâse değil, ama bir kişi olduğu hakkındaki ilk ipucu olsun. Kitapta şöyle deniyor:

Teabing, kendinden memnun bir ifadeyle tebessüm ediyordu. Sophie başını eğip resme baktığında, İsa dâhil, masadaki herkesin bir şarap bardağı olduğunu görünce şaşırmişti. On üç bardak. Ayrıca bardaklar küçük, sapsız ve camdan yapılmışlardı. Resimde kadeh yoktu. Kutsal Kâse yoktu.⁴

Chris, “Bir şey söyleyebilir miyim?” diye sordu. Matt onaylayarak başını salladı. “Kitabı ilk okuduğum zaman buna hiç dikkat etmemiştim; çünkü Son Akşam Yemeği ile ilgili yazdıkları büyüleyiciydi, ama bu sefer anladım. Teabing, Son Akşam Yemeği’ne, bunun olaydan bin yıldan uzun, bir süre sonra çizilen sanatsal bir yorum olmasına rağmen, sanki gerçek bir olayın fotoğrafıymiş gibi yaklaşıyor!” dedi ve sonra kendi *Da Vinci Şifresi* kitabının sayfalarını çevirdi. “Teabing’in bundan sonra söylediklerini dinleyin. Bu beni çok rahatsız ediyor. Şöyle diyor:

Teabing’in gözleri parladı. “Hem İncil’de, hem de kâse efsanesinde bu anın Kutsal Kâse’nin ortaya çıkış anı olarak tanımlanması biraz garip, sence de öyle mi? Herhalde Da Vinci İsa’nın Kadehi’ni çizmeyi unutmuş.”⁴

Chris sözlerine, “Bu sadece gülünç!” diye devam etti, “Kutsal Kitap’ta buna ilişkin hiçbir şey yazılmamıştır.⁴ Hatta İncil, İsa’nın sırf kâse kullandığından söz eder. Hiçbir Kutsal Kitap araştırmacısı ya da tahsilli bir tarihçi, Leonardo’nun resminde mücevherlerle kaplanmış süslü bir kutsal şarap bardağının olmamasına şaşırmasın; bunlar sadece efsanedir, tarih değil!”

Matt onaylayarak başını sallayıp, “Bunu bilmiyordum” dedi. “Ama şimdi Teabing’in Meccelli Meryem dediği, İsa’nın yanındaki kişiden bahsedelim. Uzun kızıl saçlara, birbirine kavuşturulmuş narin ellere ve göğüs imasına’ işaret ediyor.”⁴

Chris, Andrea’ya, “Sen burada bir göğüs iması görüyor musun?” diye sordu.

Fotokopiye iyice bakıp inceledikten sonra başını sallayıp İsa’nın solundaki sakallı şahsa işaret ederek, “Bence bu adamın öbüründen daha büyük göğsü var!” dedi.

Chris gülümseyip, “Ne demek istediğini anladım” dedi.

Matt, “Bunun üstüne, söylediklerini kanıtlamak için İsa ve sağındaki kişinin ‘birbirleriyle aynı giyinmiş olduklarını’ ve oturma biçimleriyle kadın rahmini temsil eden açık bir V şekli oluşturduğunu savunur. Ayrıca İsa ve sağında oturan kişinin birlikte kusursuz bir M şekli oluşturmalarının belki de evlilik anlamına gelen *Matrimonio* ya da Meccelli Meryem’i temsil ettiğini iddia eder”⁴ diye devam etti.

Chris, Andrea’ya, “Sen böyle bir şey görüyor musun?” diye sordu.

Kaşlarını çatıp, “Bir V görüyorum” diye itiraf etti, “Ama birisinin bunun nasıl olup da ‘M’ harfini temsil ettiğini düşünebileceğini anlayamıyorum” deyip resimdeki şekillerin üzerinden parmağıyla geçti.

Matt onaylayarak başını salladı. “O zaman size ne bulduğumu anlatayım. Araştırmancının ortalarında Leonardo, Meccelli Meryem’in İsa’nın Kâsesi olduğunu söylemeye çalışsa bile, Leonardo’nun inancının bu yönde olmayabileceğini anladım. Demek istediğim, Leonardo, İsa’dan neredeyse bin beş yüz yıl sonra yaşadı.⁴ Yani onun olayların geçtiği dönemde yaşayan bir gözlemci olduğu söylenemez, öyle değil mi?”

Andrea, hemen kabul edip, “Evet, söylediklerin mantıklı. Ama sence oradaki kişi, Yuhanna değil de, Meryem mi?”

“Slate dergisinde bu konuyu bence çok iyi açıklayan bir makale buldum. Orada şöyle yazıyor:

İsa'nın sağındaki şahsa dikkatlice bakın. Brown onun bariz bir kadın olduğunu söylüyor. Ama herhangi bir sanat tarihçisi, her zaman Aziz Yuhanna olduğu sanılan bu şahsın, Leonardo'nun Kutsal Kitap'ta yer alan başka resimlerinde de kişileri kadınsı erkekler gibi çizmesine benzediğini söyleyebilir. Eğer Da Vinci, Yuhanna'nın kadınsı bir erkeğe benzediğini düşünüyorsa bu olabilir. Ama bir tabloda kıza benzeyen bir şahsın oluşu, ne Meryem'in Son Akşam Yemeği'nde hazır bulunduğu, ne de İsa'yla Meryem'in evli olduğuna dair bir kanıt oluşturmaz. (Ve bu arada eğer Meryem, Son Akşam Yemeği'nde Yuhanna'nın yerinde oturuyor olsaydı, o zaman Yuhanna neredeydi?)⁴

“Ve şu ana kadar araştırdığım her şey, Leonardo'nun zamanında, Yuhanna'nın genç ve sakalsız olarak gösterildiğini bildiriyor. Daha önce kendisinden alıntı yapmış olduğum kişi olan Bruce Boucher, Floransalı sanatçıların, Yuhanna'yı geleneksel olarak bu şekilde çizdiklerini söylüyor.⁴ Daha da kesin olarak, o zamanlarda yaşayan başka sanatçılar da Son Akşam Yemeği resimlerinde Yuhanna'yı, İsa'nın tam yanında sakalsız olarak çizmiştir.”

Chris, “Evet, bu mantıklı, özellikle Kutsal Kitap'ta bulunan Son Akşam Yemeği anlatımında, Yuhanna'nın başını İsa'nın göğsüne yaslayacak kadar O'na yakın olduğu yazılıdır”⁴ dedi.

Andrea, “Peki, ya giysilere ne demeli?” diye sordu. “Yani, o V harfi ile M harfi ile ilgili şeyler bana biraz yetersiz gözüküyor, ama sanki elbiselerin birbirinin aynısı olduğunu söylediği kısımda iyi bir noktaya değiniyor gibi.”

Matt, “Araştırmamda o kadar ilerleyemedim” diye itiraf etti.

Chris, “Bunun teoloji yerine sanatla ilgili bir açıklaması olduğunu öğrensem hiç şaşırım” dedi, “Ne de olsa, usta bir sanatçı olarak Leonardo, renkleri ve gölgelemeleri düzensel değerleri için seçmiş olabilir, öyle değil mi?” dedi.

Matt, “Tabii ki” dedi.

Andrea, “Şuraya da bakın, bu adamı görüyor musunuz?” deyip, İsa'nın sağındaki adama işaret etti. “Ve bu adamı?” deyip karşı taraftaki bir şahsa işaret etti. “Biri baştan aşağı yeşil renkte giyinmiş ve turuncumsu bir şala sarılmıştı, diğerinin üzerinde de bunun tam tersi vardı” dedi.

Chris, “O zaman belki bu iki adam da evliydi” diye espri yaptı. Sonra Matt'e dönüp, “Peki, Petrus'un sözde tehdit edici bakışına ne demeli? Ve Petrus'un, Meryem'i kiskandığını ima eden elindeki hançere?”⁴ Bunun hakkında bir şeyler buldun mu?” dedi.

Matt, “Biraz” dedi, “Başlangıç olarak, İsa'nın sadece öğretmen bir tavırla yanındaki kişiyle konuşmak için öne doğru eğildiğini düşünüyorum. Şu ana kadar, Leonardo'nun bu resmi, İsa'nın öğrencilerine, onlardan birinin kendisine ihanet edeceğini söyledikten sonraki tepkilerini anlatmak için çizdiğine dair geleneksel fikri kabul etmeyen hiçbir bilimsel kaynak bulamadım” dedi.

Chris, “Eğer bu doğruysa, Leonardo, Yeni Antlaşma'yı biliyordu... Çünkü ilk dört bölümden birinde, İsa bu endişe verici haberi söyledikten sonra Petrus'un Yuhanna'ya, İsa'ya kimden söz ettiğini sormasını söylediğini anlatıyor” dedi.⁴

“Ve en azından bir uzman, hançer tutan elin Petrus'un Getsemani Bahçesi'nde çektiği kılıcı önceden ima ederek, Petrus'un kimliğini belirlemek için çizilmiş olabileceğini söylüyor.⁴ Aslında Leonardo'nun, Petrus'un sağ elini konu alarak çizdiği bir çalışma skeci bu açıklamayı desteklemektedir.”⁴

Mecdeli Meryem İsa'yla evli miydi?

Matt, “O zaman bu, aşağı yukarı benim bulduklarımın aynısı” diye düşündü.

Andrea, “Sen de bu konuda fazla ilerleyemediğini söylemiştin” dedi. Matt omuzlarını silkip, “Sen ne yaptın?” diye sordu.

Andrea, “Birçok değişik araştırma yaptım, ama sanki kendimi daha yeni başlamış gibi hissediyorum” diye yanıtladı.

Chris, “Sen, Mecdeli Meryem açısını araştıracaktın, değil mi?” diye sordu.

Andrea onaylayarak başını sallayıp, “Özellikle onun İsa’yla evli olduğu iddiası” deyip kitabı açtı ve yüksek sesle okumaya başladı: “Teabing şöyle diyor: ‘Mesih ile Mecdelli Meryem’in birlikteliğine dair sayısız referansla canınızı sıkmayacağım. Modern tarihçiler bunu cılkını çıkartıncaya kadar zaten araştırdılar.’”⁴

Andrea, “Doğruyu söylemek gerekirse, ‘sayısız referans’ derken neden söz ettiğini bilmiyorum, çünkü hiçbir referans bulamadım” dedi.

Matt, “Hiç mi?” dedi.

“1983 yılında Michael Baigent, Henry Lincoln ve Richard Leigh tarafından yazılmış *Kutsal Kan, Kutsal Kâse* adlı bir kitap dışında. Ama benim gördüğüm kadarıyla, gerçek araştırmacı ve tarihçilerin hepsi, bu kitabı ‘ucuz bir kurgu’ olarak görüyor” diye yanıtladı Andrea.”⁴

Chris, “Teabing, *Da Vinci Şifresi*’nde de o kitaptan söz ediyor. Bunu biliyor muydunuz?” diye sordu.

Andrea, “Gerçekten mi? Nerede?” diye sordu.

“İki yüz seksen birinci sayfada. Yazarların isimlerini söylemiyor.” Matt, “Bekle bir dakika! Onların isimlerini tekrarlar mısınız?” diye sözünü kesti.

Chris, “Baigent, Lincoln ve Leigh” dedi. Matt gülüp, “Evet, bu komik” dedi.

Chris ve Andrea, “Komik olan ne?” diye sordular. Matt, “Teabing’in ilk adı ne?” diye sordu.

Chris, “Leigh” diye cevap verdi.

“Ve Baigent’in isminde herhangi bir şey fark ediyor musunuz?” Chris ve Andrea’nın aynı anda, “Baigent, Teabing isminin harflerinin yeri değiştirilerek oluşturulmuş bir sözcük” diye cevap vermeleri sırf bir an sürdü.

Andrea, “İyi bir iş çıkardınız!” dedi.

Chris onaylayıp başını salladı ve şöyle dedi: “Öyleyse, yazar bir şekilde bu isimlerin bir karışımını, asıl ‘uzmana’ vererek Baigent ve Leigh’in kitabını tanıtılmaktadır” dedi.

Matt gülümseyerek, “Epey zekice” dedi.

Andrea, “Ama şuna bakın! Bu yazarlar *Da Vinci Şifresi* kitabının yazarına eser hırsızlığı için dava açmış,”⁴

Matt, “O zaman bu fikirler Teabing’in göstermeye çalıştığı gibi, o kadar da yaygın değil mi?” diye sordu,

Chris, “Doğrusu tanıma uyuyor, eğer iki yüz seksen birinci sayfaya bakarsanız Teabing, İsa ve Meryem’in evliliği hakkında ‘geniş kapsamlı bir biçimde’ ve bunu bilen ‘çok sayıda tarihçiden bahseder. Sonra da sadece dört ‘tarih’ kitabı sıralar” dedi.

Andrea ve Matt kendi kitaplarında o sayfayı açıp Chris’in söz ettiği şeyi görünce, onaylayarak başlarını salladılar.

“Bu yazarlardan kaç tanesinin tarih üzerine üniversite okuyup diploma almış olduğunu tahmin edin?” diye söze başladı.

İkili, meraklı bir şekilde Chris’e baktılar, ama ikisi de cevap verme riskine atılmadı.

Chris, “Hiçbiri. Bir tanesinin bile diploması yok ve saygın tarihçi Leigh Teabing’e göre, bu kişiler en bilgili insanlardır!” dedi.

Matt, “Peki, ama İsa ve Meryem’in sevişmesiyle ilgili olan İncil’e ne demeli? Bunun senin için anlamı nedir?” diye sordu.

Andrea sanki çok yorgun gibiydi: “Pek bir şey değil, meğerse Teabing Filipus’un İncili’ni açıkça nihai olarak kabul ediyormuş. İşte şunları diyor:

Kurtarıcı’nın yoldaşı Mecdelli Meryem’dir. Mesih onu öğrencilerinin hepsinden daha çok seviyordu ve onu sık sık dudaklarından öperdi. Diğer öğrencileri bundan gücenmiş ve bunu kınamışlardı. O’na, ‘Onu neden bizden daha çok seviyorsun?’ diye sormuşlardı.⁴

Andrea şöyle devam etti: “İlk olarak Teabing’in, İsa ve Mecdelli Meryem’in evliliğini kanıtlamaya çalışırken, yoldaş kelimesinin Aramicede ne anlama geldiğini açıklamaya başlamasını inceleyerek epey zaman harcadım. Aslında Filipus’un İncili Aramice değil, geç Mısırca’nın bir şekli olan Koptik dilinde yazılmıştır ve bu da aslında daha önce Grekçe yazılan bir belgenin tercümesidir.”⁴

Matt, “Yani Teabing sanki İncil Aramice yazılmış gibi mi konuşuyor?” diye sordu.

Andrea omuzlarını silkip, “Bunu bilmenin yolu yok. Ama bu konunun üstünde tekrar tekrar durduktan sonra daha önemli bir şeyin farkına vardım. Eğer Meryem ve İsa evli olsaydı, öğrencileri neden O’na Meryem’i onlardan daha mı çok sevdiğini sorsunlar ki?”

Chris’e dönüp, “Matt’e, niye beni senden daha çok sevdiğini sorar mısın?” diye sordu. Chris, “Efendim?” diye hayretini ifade etti: “Tabii ki hayır!”

Andrea, “Gerçi biz daha evli bile değiliz” diye vurguladı.

“Böylece bu konu hakkında daha çok araştırma yaptım ve en sonunda bu kanaate vardım” dedikten sonra başka bir kitap açtı. “Kuzey Carolina Üniversitesi, Din Etütleri Bölümü Başkanı Bart Ehrman, Filipus’un İncili hakkında şunları söylüyor: ‘Bu eseri tarihlemek çok zor, ama büyük olasılıkla üçüncü yüzyılda yazılmıştır.’”⁴

Andrea, “Yani eğer Mecdelli Meryem ve İsa’nın sözde evliliğine ilişkin bir yazı üçüncü yüzyılda yazılmışsa ve Matta, Markos, Luka ve Yuhanna kitaplarından ibaret olan birinci yüzyıl kaynakları bunun hakkında hiçbir şey söylemiyorsa, hangisine önem vereyim?” dedi.

Matt, “İyi bir noktaya değindin” diye itiraf etti. “Ama Teabing aynı zamanda İsa gibi yetişkin bir Yahudi erkeğinin evli olmamasının çok görülmedik, hatta belki bir skandal olacağını söylemiyor mu?”

Andrea onaylayarak başını sallayıp, “Evet, şunları söylüyor:

O zamanlardaki sosyal kültür, bir Yahudinin bekâr kalmasını yasaklıyordu. Yahudi geleneklerine göre evlenmemek ayıptı. Yahudi bir babanın oğlu için uygun bir eş bulması zorunluymuştu. Eğer İsa evli olmasaydı, İncil ayetleri bundan mutlaka bahseder ve normal olmayan bekârlığının bir açıklamasını yapardı.⁴

“Bakın, ben bu düşünceyi derhal reddettim, çünkü olaya böyle yaklaşmak sinsî bir tavrıdır.”

Chris, “Ne demek istiyorsun?” diye sordu.

Andrea, “Bence, ‘İncil İsa’nın evlenmediğinden söz etmiyorsa, bu O’nun evlenmiş olduğunu kanıtlar’ demek biraz akılsızcadır!” dedi.

Matt, “Bilmiyorum, bence dediği hâlâ doğru olabilir” dedi.

Chris, “Teabing Matta, Markos, Luka ve Yuhanna’nın uydurma olduğunu düşünüyor, değil mi? Onun aklınca bunlar, Constantine’in propaganda kampanyasının bir parçasıydı.”

Matt, “Evet, ne olmuş yani?” dedi.

Chris, “O zaman bunları kullanarak bir şeyleri kanıtlamaya çalışması nasıl bir anlam ifade ediyor? Her iki olasılığı da savunamaz. Eğer Yeni Antlaşma’daki kitaplar Teabing’in söylediğinden fazla bir şey ifade etmiyorsa, o zaman kesinlikle bu konuda delil olarak kullanılamazlar.”

Matt, “Tamam, anladım” diye kabul etti.

Andrea, hem Chris’e hem de Matt’e bilgisayardan yazdırdığı bir belgeyi verip, “Yine de bu konuda çok zaman harcadım ve İsa’nın öğrencilerinin hepsinin Yahudi olduğunu öğrendim, ama İncil’in ilk dört bölümünde (Matta, Markos, Luka ve Yuhanna) onların medeni durumu hakkında kesin yazılı bir şey yok. Onikiler’den sadece birinin medeni durumunun ne olduğu ima edilmiştir; o da Simun Petrus’tur. Bunu da sadece ‘kayınvalidesinin’ İsa tarafından iyileştirilmesinden anlayabiliyoruz.⁴ Petrus’un eşinden ayrıca, bir kiliseye yazılan ilk mektuplardan birinde (1. Korintliler 9:5) bir önderin evlenme veya bekâr olma ya da kendisini geçindirme veya yardım bekleme özgürlüğünün var olduğundan söz edilen bir kısımda söz ediliyor. Bunun dışında, eşinin kimliği hiçbir zaman belirlenmemiştir ve başka herhangi bir öğrencinin medeni hâli açıklanmamıştır. Ama Müjdelerdeki bekârlık hakkındaki bu tür sessizlik (Teabing’in iddia ettiği gibi) İsa’nın Mecdelli Meryem ile evli olduğunu kanıtlıyorsa, o zaman aynı kolaylıkla Petrus’un dışındaki bütün diğer öğrencilerin de onunla evli olduğu iddia edilebilir.”⁴

“Ayrıca, Hıristiyanlığı benimsemeden önce seçkin bir Yahudi olan Tarsuslu Saul, 1. Korintliler 7:8’de bekâr olduğunu söylüyor. Hatta 1. Korintliler 7’de başkalarını, mümkünse bekâr kalmaya teşvik ediyor. Yahudilerin birinci yüzyıldaki evlilikle ilgili görüşleri demek ki *Da Vinci Şifresi*’nde söylendiği kadar katı değilmiş meğerse.

“Ve birinci yüzyıl tarihçisi Josephus, ‘Ne kendilerine eş alan, ne de hizmetçi tutma isteği olan’ bir Yahudi mezhebi olan Essenilerden hayranlıkla bahseder.”⁴

Chris kâğıdı masaya koyup, “Araştırmama hayran kaldım” dedi. Matt, “Ben de” dedi.

Andrea, “Teşekkürler, size daha çok örnek gösterebilirim, ama alçakgönüllülüğüm beni önlüyor” deyip bir an kendini toparladı ve yüzündeki kendini beğenmiş ifade bir anda şaşkınlığa döndü. “Evet, neredeyse unutmuştum. Neticeye varmak için burada, tüm akademik kariyerini dünyanın antik tarihini araştırarak geçirmiş olan Dr. Paul Maier’den bir alıntı var. Bakın şöyle yazıyor:

Gerçek, İsa’nın hiçbir zaman evlenmediğidir, ama yıllardır ilgi uyandırmak için heyecan uyandırıcı yöntemlere başvuran araştırmacılar ve onları halka tanıtip sevdiiren romancılar, evlenme yaşındaki oğlunu evlendirmeye çalışan bir anne rolünü oynadılar. Bakın, eski çağlardan İsa’nın evlenmiş olabileceğine dair ufacak bir delil kırıntısı olsaydı bile, bir tarihçi olarak bu delili hem Kutsal Kitap’ta hem de eski kilise geleneklerinde böyle bir bilgi olmaması karşısında tartmam gerekirdi. Ama herhangi bir tarihsel kaynakta böyle bir kıvılcım yoktur, (yazarın vurguladığı gibi); bir delil kırıntısı bile yoktur. Birisi böyle garip, ikinci yüzyıl yazarı belirsiz İncillerde bu tür iddiaları bulmayı beklese bile -ki İsa Semineri ve başka radikal kesimler bunları çaresizce canlandırmaya çalışıyorlar. İsa’nın evlendiğine ilişkin hiçbir ima yoktur.”⁴
[yazarın vurgusu]

İsa Mecdelli Meryem’e kiliseyi yönetmesi için emir verdi mi?

Chris, “İkiniz de çok iyi iş yaptınız, bununla rekabet edebilir miyim bilemiyorum” dedi. Araştırma malzemelerini düzenleyip, “Peki, şimdi Teabing’in İsa’nın göğe alınışından sonra kiliseyi Mecdelli Meryem’in yönetmesini tasarladığı iddialarıyla işe başlayalım. Kendisi şöyle diyor:

Değiştirilmemiş olan bu dizelere göre İsa, Hıristiyan Kilisesinin kuruluş direktiflerini Petrus’a vermemişti. Verdiği kişi Mecdelli Meryem’di... İsa ilk feministti. Kilisesinin Mecdelli Meryem’e emanet edilmesini istemişti.”⁴

Gözlerini, elindeki kitaptan kaldırıp şöyle dedi: “İlk olarak, Teabing’in birinci yüzyılda yazılmış İncil kitaplarını reddedip, ‘değiştirilmemiş olan dizeler’ diyerek Mecdelli Meryem’in İncili olarak bilinen sahte bir belgeye dayanması inanılmaz bir şeydir. Alıntı yaptığı kısım şudur:

Ve Petrus dedi ki, ‘Kurtarıcı gerçekten bizim bilgimiz olmadan bir kadınla konuştu mu? Bizim dönüp hep beraber o kadını mı dinlememiz gerekiyor? Onu bize tercih mi etti?’

Ve Levi cevap verdi: ‘Petrus, sen her zaman öfkesi burnunda bir kişi olmuştundur. Ama şimdi seni, bu kadın sanki senin düşmanınmış gibi ona karşı mücadele ederken görüyorum. Eğer Kurtarıcı onu layık kılmışsa, sen kimsin ki onu reddediyorsun? Elbette Kurtarıcı onu çok iyi tanıyor. Bu sebepten dolayı, onu bizden daha çok sevdi.”⁴

Chris iç çekip şöyle devam etti: “İşte, Mecdelli Meryem’in İncili, Teabing’in ima ettiği gibi Nag Hammadi el yazmalarının ya da Lut Gölü Tomarları’nın bir parçası değildir. Bu kitap üç kısımdan oluşuyor. İki tanesi, üçüncü yüzyıldan ve biri de, beşinci yüzyıldan.”⁴

“Ama sizin, İsa’nın, Meryem’e kiliseyi yönetmesi konusunda talimat verdiğine dair bir ima bile olmadığını fark etmenizi istiyorum. Kiliseyi kurmak için Meryem’in görevlendirilmesinden ötürü Petrus’un onu kışkırdığı doğru değildir; o sadece öğrencilerden ayrı olarak Meryem’e, Mesih tarafından özel bir vahyin gelip gelmediğini görmek istiyor -ve bu da mantıklıdır, çünkü bu İncil Gnostik bir İncil’dir ve ‘özel vahiy’ de Gnostisizmin baş unsurlarından biridir.”⁴

Mecdelli Meryem, Mesih’in çocuğunu doğurdu mu?

Andrea, “Tamam, ama Meryem’in ilk kilisenin lideri olması gerektiği bana ikinci derece önem taşıyan bir konu gibi geliyor. Araştırmamı umduğum asıl soru, Meryem ve İsa’nın bir çocukları olduğuna ilişkin iddiadır.”

Chris, “Bu konuya girmemi hâlâ istiyor musun?” diye sordu, “Çünkü sen zaten onların evli olup olmadıkları konusunu çok güzel bir şekilde açıkladın.”

Matt, “Tabii ki, bu konuya girmeni istiyoruz” dedi. Sonra onlara doğru uzanıp komplocu bir şekilde fısıldıyormuş gibi, “Belki çocukları gayrimeşruydular!” dedi.

Chris şaşırılmış bir durumda, “Tamam o zaman” deyip, kâğıtları ve kitapları karıştırmaya başladı. “Bakın Teabing şöyle diyor:

İsa Mesih evlenmekle kalmamış, aynı zamanda baba olmuştu. Tatlım, Mecdelli Meryem, Kutsal Kâse’ydi. İsa Mesih’in asil nesliyle dolu olan kadehti. Soyu taşıyan rahim ve kutsal meyvenin çıktığı üzüm bağıydı.⁴

“Sonra, tabii ki kilisenin, Meryem ‘kraliyet soyundan’ olan ‘Benyamin Evi’nden geldiği için ve kraliyet soyundan gelmiş olan İsa’nın ‘taht için yasal bir talep edebilecek güçlü bir politik birlik kurup Süleyman’ın yönetiminde olduğu gibi kraliyet soyunu yenileyebilecekleri için bunu örtbas ettiğini söylüyor.’ Bunların hepsinin kanıtı, güya ‘Sangreal belgelerinde’ ve ‘dört tane kocaman sandığın içinde’ tutulan ‘on binlerce sayfalık bilgilerde’ tutuluyor ve bu bilgiler, ‘birçok tarihçi tarafından geniş ayrıntılı bir şekilde tarihsel kayda geçirilmiştir.’”⁴

Andrea, “Peki bütün bunlara ne demeli?” diye sordu.

Chris omuzlarını silkip, “Benim anladığım kadarıyla İsa’nın kraliyet soyundan geldiğiyle ilgili kısım dışında söylediğim her şey tamamen kurgudan ibarettir” dedi.

Andrea, “Hiçbiri doğru değil mi?” diye sordu.

Chris, “Alakasız bile yok” diye yanıtladı, Meryem’in sözde soyağacına gelince, Antik Tarih Profesörü Paul Maier diyor ki, ‘Meryem’in hangi kavimden geldiğiyle ilgili hiçbir kayıt yoktur.’⁴ Ve ben, bütün bu soyağacıyla ilgili düşünceleri şaşkıncu buldum. Mantıklı olarak bulduğum tek şey, eğer Mecdelli Meryem Benyamin’in soyundan gelmiş olsaydı, o zaman İsa’yla beraber Kral Davut ile Kral Saul’un egemenlik soylarını beraber sürdürmüş olabilirlerdi. Ama bunun tamamen varsayım olması gerekir, çünkü hiçbir yerde Mecdelli Meryem’in soyuyla ilgili bir bilgi yoktur. Görünüşe göre, sadece Teabing bu sözde ‘gerçekten’ haberdar.”

Matt, “Peki ya, sözünü ettiği bütün o belgelere ne diyorsun? Hepsini de uydurmuş olamaz!” diye itiraz etti.

Chris, “Neden olmasın?” diye sordu, “Bu sonuçta bir roman, hatırlıyor musun?”

Matt, “Ama bu, romanın kilit noktası. Peki ya sadece kilit noktasından sonra daha çok şey uydurmak için hikâyeyi doruğa yaklaşıyorsa?”

Chris onun sözünü bölüp, “Gerçek bir tarihçi olan Paul Maier’e göre böyle bir şey keşfedilmemiştir. Ne sandık, ne de belgeler vardır. Hatta Tapınak Şövalyeleri onları aramamışlar bile. Ayrıca, Yahudiliğin kalesi olan Kudüs Tapınağı dünyada, İsa’nın Kâsesi ile ilgili Hıristiyan belgelerinin aranacağı en son yer olur. Hatta kurguda bile Brown, hikâyesinin sonucunu belirleyen bu ‘on binlerce sayfayı’ ortaya çıkaramıyor.”⁴

Matt, “Ama bunların arasında çok daha esaslı bir şeyler olmalı!” diye itiraz etti.

Chris başını salladı: “Eğer bir tane bile bulursan, bana haber ver. Ama bence *Da Vinci Şifresi* olayı hakkındaki tek, en büyük ilgi çekici şey nedir biliyor musunuz?”

Andrea saf bir şekilde, “Nedir?” diye sordu.

“Eğer kitabın, İsa ile Meryem’in evli olup çocuk sahibi olduklarıyla ilgili ana iddiası doğru olsa bile, hiçbir şey ifade etmez.”

Matt, “Ne diyorsun, anlamadım?” diye sordu. Chris, “Durumu açıklayayım” dedi, “Profesör Bock, röportajcıya şöyle demiştir: ‘Eğer İsa evlenmiş olsaydı, bu Hıristiyan teolojisiyle en ufak şekilde bile çelişmezdi. İsa yüzde yüz insandır. Eğer evlenip çocuk sahibi olsaydı, bunu insanlıkla ilgili bağlantısını göstermek için yapardı, ama tarihsel olarak İsa’nın evli olduğuna dair kanıt olduğuna inanmıyorum. Ama eğer İsa evlenmiş olsaydı, kilisenin bunu örtbas etmesi için hiçbir neden yoktur.’”⁴

Chris biraz daha öne eğilerek, “Hatta size ilginç bir şey söyleyeyim. Aslında şu an dünyada, İsa’nın milyonlarca kan bağı akrabası var. Hatta belki bu odada bile olabilir” dedi. Sanki çok gizli bir şey anlatıyormuş gibi, kafedeki diğer insanlara bakındı. Sonra yine Matt ve Andrea’ya dönüp, “Onlara, Yahudi deniyor” diye fısıldadı.

Andrea kahkaha attı; Matt bile hafiften gülümsedi.

Chris, “Sadece bu kadar değil, ama Kutsal Kitap, İsa’nın evlenip çocuk sahibi olduğu konusunda tamamen sessiz olduğu hâlde, sadece kan bağı olan soyu değil, ama hepimiz O’nun tarafından, çocukların tadını çıkardığı bütün haklar ve mirasla beraber O’nun ailesine evlat edinilip Tanrı’nın çocukları olabiliriz.⁴ Ve bu, bana *Da Vinci Şifresi*’nden daha büyük bir gizem gibi geliyor” dedi.

Mecdelli Meryem, İsa’nın Kutsal Kâsesi midir?

Matt, “O zaman önce şunu tam olarak anlayayım. İsa’nın, Mezdelli Meryem’in kiliseyi yönetmesini niyet ettiğine dair hiçbir güvenilir kaynak yok. İsa ve Meryem’in evli olduğuna dair hiçbir güvenilir kanıt da yok. Ve onların bir çocukları olduğuna dair de bir kanıt yok!”

Chris gözlerini arkadaşına dikip, “Evet, sanırım bunların hepsi doğru” dedi.

Andrea, “Yani kitabın ana iddiası olan İsa’nın Kâsesi’nin bir şey değil de, bir insan olduğu uydurma mıdır?”⁴

Chris onaylayarak başını salladı: “Kâse efsanesi sonuçta sadece bir efsaneden ibarettir. Teabing’in hayal ürünleri olmasa dahi, bu efsane birçok harika hikâye ve şarkının yazılmasına neden olmuştur ve İsa’nın Son Akşam Yemeği’nde kullandığı bir kâsenin, O’nun yaşamına ait herhangi başka bir tarihsel eserden daha büyük bir öneme sahip olmasını beklemenin bir anlamı yok. Eğer ‘Kutsal Kâse’ yarın bulursa, habere çıkıp fahiş bir fiyata satılırdı. Ama kâsenin hiçbir zaman kilisenin misyonu veya etkisiyle bir alakası olmamıştır” dedi.

Matt, “O zaman, Teabing’in söylediklerinin hangi kısımları tarihsel gerçek olarak çıktı?” diye sordu.

Bir an için üç arkadaş birbirlerine boş boş baktılar.

Andrea, “Doğrusu, Tapınak Şövalyeleri ve *Opus Dei* adlı Katolik organizasyonu gerçek” dedi.

Chris, “Ama Teabing’in uyarlamasıyla ilgili çok az benzerlikleri var” diye ekledi.

Andrea, “Ben, değişik İnciller ve ne zaman yazıldıklarına ilişkin çok şey öğrendim” dedi.

Matt, “Evet ve aynı zamanda hangilerinin güvenilir olduğunu öğrendim” dedi.

Andrea, “Kilise ataları, Constantine ve İznik Konseyi hakkında da birçok şey öğrendik” dedi.

Chris, “Doğru, çok şey öğrendik” diye onayladı.

Matt de yavaşça onaylayarak başını sallayıp, “Evet, hiç de zaman kaybı olmadı” dedi.

Chris, “Bence de, ama benimle beraber bir şeyi daha keşfetmenizi isteyeceğim” dedi.

Andrea, “Neymiş o?” diye sordu.

“Teabing ve Langdon’un iddialarını araştırırken, İsa, Mezdelli Meryem, Kutsal Kitap ve kilise hakkında birçok düşündürücü konuşmalarımız oldu. Bir dahaki sefer bulduğumuzda, sizi iki sorunun yanıtına odaklayan keşfedilecek başka bir konuya yöneltmek istiyorum: Eğer İsa, Sir Leigh Teabing ve Robert Langdon’un söylediği kişi değilse, o zaman gerçekten kimdi?” dedi.

Matt, “Peki, olur” dedi.

Andrea, “Ama sen ‘iki soru’ demiştin. Öbür soru ne?” diye hatırlattı.

Chris arkadaşlarına ciddi bir ifadeyle şöyle sordu: “Öbür soru şudur: Ne fark eder?”

Notlar

¹ s. 9.

² <http://www.louvre.fr>

³ s. 30.

⁴ Bkz. <http://www.louvre.fr/jp/louvre/presse/en/activites.archives/anniv.htm>

⁵ s. 30.

⁶ “Lillian Schwartz of Beli Labs and Digby qusted of the Maudsley Hospital in London.” Bkz. “Criticism of The Da Vinci Code,” <http://www.wikipedia.org>, 10 Ocak 2006’da girildi.

⁷ Bruce Boucher, “Does ‘The Da Vinci Code’ Crack Leonardo?” New York Times, 3 Ağustos 2003, (www.nytimes.com [archives])

⁸ s. 137.

⁸ Bkz. http://www.en.wikipedia.org/wiki/Mona_Lisa

⁹ s. 157.

¹⁰ Age.

¹¹ Boucher, age.

¹² s. 9.

¹³ s. 263.

¹⁴ s. 263-264.

¹⁵ Matta 26:17-30; Markos 14:12-26; Luka 22:7-38; Yuhanna 13:1-30.

---

¹⁶s. 271.

¹⁷s. 273.

¹⁸IS 1452-1519

¹⁹Sian Gibby, "Mrs. God," *Slate*, 3 Kasım 2003, (<http://www.slate.com/id/2090640>).

²⁰Boucher, age.

²¹Yuhanna 13:25

²²s. 277

²³Yuhanna 13:21-24

²⁴Richard Abanes, *The Truth Behind The Da Vinci Code*, Eugene, OR Harvest House Publishers, 2004, s. 75.

²⁵Pietro C. Marani, *Leonarda Da Vinci: The Complete Paintings*, New York, Harry N. Abrams, 1999, s. 231.

²⁶s. 275.

²⁷Bu kitabın yalanlarını aşağıda bulunan makaleler ortaya çıkarmıştır: <http://anzwers.org/free/posmis>,
<http://www.alpheus.org/html/articles/esoterichistory/richardson1.html> ve <http://www.anzwers.org/free/posdebunking/>

²⁸Hugh Davies, "Brown stole idea for Da Vinci Code, claim authors," London News-Telegraph, 21 Ekim 2005.

(<http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=/news/2005/10/21/wvinci21.xml&sSheet=/news/2005/10/21/ixnewstop.html>).

²⁹s. 276.

³⁰Abanes, age., s. 39.

³¹Bart D. Ehrman, *Lost Scriptures: Books That Did Not Make It Into the New Testament*, New York, Oxford University Press, 2003, s. 38; A.

K. Helmbold, "Nag Hammadi," Geoffrey W. Broomiley, gen. ed., *The International Standard Bible Encyclopedia*, Grand Rapids, MI,

Eerdmans, 1986, s. 473; ayrıca James M. Robinson, *The Nag Hammadi Library*, San Francisco, Harpers San Francisco, 1978, s. 38, 124, 141,

ve 524.

³²s. 274.

³³Bock, *Breaking the Da Vinci Code*, s. 41.

³⁴Matta 8:14.

³⁵Josephus, *The Works of Flavius Josephus*, s. 531.

³⁶Hanegraaff ve Maier, *Da Vinci Fact or Fiction*, s. 16.

³⁷s. 276.

³⁸Age.

³⁹Karen King, *The Gospel of Mary of Magdala*, Santa Rosa, CA, Polebridge Press, 2003, s. 16-17.

⁴⁰Bock, age., s. 24-25.

⁴¹s. 278.

⁴²s. 277, 284-285.

⁴³Hanegraaff ve Maier, age., s. 18.

⁴⁴Age., s. 32.

⁴⁵Beliefnet.com yazı (http://www.beliefnet.com/story/145/story_14506_1.html)

⁴⁶Yuhanna 1:12.

⁴⁷s. 265-267

5

“Ne Fark Eder”

Chris, Andrea ve Matt bir dahaki sefer buluşmalarına kadar *Da Vinci Şifresi*'ni okumayı bitirmişlerdi. En sevdikleri masada, dumanı tüten içeceklerinin başında, romanın en sevdikleri kısımları hakkında konuşular. Ne var ki, çok zaman geçmeden, Chris konuşmayı daha ciddi bir konuya çekti.

Sonraki Hıristiyanlar, İsa kavramını O'nun ilk öğrencilerinden çalmış mıdır?

Chris, “Tamam, buradan başlayalım” dedi, “Teabing, Constantine'in zamanından bahsederek ‘Tarihin o anına kadar Mesih, öğrencileri tarafından ölümlü bir peygamber olarak kabul ediliyordu... büyük ve güçlü bir adam, ama sonuçta bir insandı. Bir ölümlü.’⁴ Sonra, ‘Pek çok âlim, kilisenin İsa kavramını öğrencilerinden çaldığını, insanlığa getirdiği mesajı kaçırdığını, anlaşılmasız bir tanrısallık perdesine sardığını ve kendi gücünü yaymak için onu kullandığını iddia eder’⁴ diye devam ediyor.

Sonra Chris, “O âlimlerin kim olduklarını biliyor musunuz?” diye sordu.

Matt ve Andrea birlikte başlarını salladılar.

Chris gülümseyerek, “Ben de” dedi, “Kim olduklarını hiç söylemiyor. Ama soru duruyor: İsa ve ilk izleyicileri gerçekten O'nun tanrısallığını iddia ediyorlar mıydı? Teabing, ‘Hayır’ diyor. Bense ‘Evet’ diyorum.

“Hatırladığınız gibi, bazı bilginler kesin tarihleme konusunda anlaşamazken, neredeyse herkes bugün elimizde olan İncil'in en eski bölümlerinin, Matta, Markos, Luka ve Yuhanna olduğuna katılıyor. Bu belgeler söz ettikleri olaylardan kısa süre sonra yazılmıştır ve Mesih'in izleyicilerinin hem ana belgeleridir, hem de onlar tarafından Constantine döneminden çok önce, gerçek ve hatta vahyedilmiş olarak kabul edilmiştir.

“Ve hatırladığınız gibi, İsa'nın öğrencilerinin hepsi Yahudi'ydi. Herhangi bir büyük kişiyi bir tanrı diye adlandıran bir geçmişten gelmiyorlardı. Yahudi olarak daha küçük yaşlardan itibaren sadece tek Tanrı olduğu düşüncesi kafalarına yerleştirilmişti; karşılaştıkları bir kişi ne kadar etkileyici veya sözü geçen biri olursa olsun, onları tanrısallığına inandırması düşünülemezdi bile. Ama yine de, hem İsa, hem de öğrencilerinin söyledikleri aracılığıyla, Yeni Antlaşma'nın ilk sayfalarından itibaren O'nun tanrısallığını okuyabiliyoruz.”

Chris iki arkadaşına iki tarafında da yazılı olan birer sayfa verdi. Ön sayfada, ‘İsa, tanrısallığını iddia ediyordu’ diye bir başlık vardı ve Yeni Antlaşma'dan çeşitli ayetler listelenmişti.⁴ Arka tarafta şu başlık vardı: “İsa'nın izleyicileri O'nu tanrısallık olarak tanımlıyordu.”⁴ Matt ve Andrea okumaya başladı, ama Chris okumalarını yarıda kesti.

“İlgileniyorsanız bunlara daha sonra teker teker bakabilirsiniz. Ama en erken ve güvenilir kanıtlara göre, İsa'nın ilk izleyicilerinin (ve İsa'nın kendisi de) O'nu hem insan, hem Tanrı olarak gördüklerine dair kuşku yoktur” dedi. Hıristiyanlar ve kilise, iki bin yıldır bu gizemi anlamaya çalıştıkları hâlde, ilk Hıristiyanların bile buna inandığı konusunda kuşkuyla yer yoktur” dedi.

Andrea, “Yani, çalınma diye bir şey söz konusu değil o zaman” dedi.

Chris onaylayarak başını salladı.

İsa ve O'nu izleyenlerin iddialarının kanıtı var mıdır?

Matt, masanın üstüne bir kâğıt koyarken yüz ifadesindeki bir şey, Chris'in ona, “Bir sorun mu var?” diye sormasına yol açtı.

Matt dudaklarını büzüstürdü ve sayfaya işaret edip, “Yani - ben buradakilerin hepsini kabul edebilirim. Yani, bunlar bildiğimiz kadarıyla ilk Hıristiyanların yazdıkları en eski yazılardı, değil mi?” diye sordu.

Chris, “Doğru” diye ona katıldı.

Matt, “Ama yine de, eğer İsa Tanrı olduğunu söylese ve O’nu izleyenler de bunu söylese bile, bu O’nun Tanrı olduğu anlamına gelmez” dedi.

Chris, “Doğru, ama İsa ve izleyicileri kanıt olmadan dolaşıp O’nun Tanrı olduğunu iddia etmiyorlardı” dedi.

Matt, “Ne gibi kanıtları vardı?” diye sordu. “İlk olarak bakireden doğması.”⁴

Matt etkilenmemiş gibi gözüktüyordu.

Chris, “Sonra, mucizeleri” diye ekledi.⁴

Matt’in hâlâ şüpheli bir ifadesi vardı.

Chris, “Bunu hatırlayın” dedi, “İncil’in ilk bölümleri, İsa’nın zamanında yaşayıp O’nun yaptıklarını gören ve O’nu tanıyan insanlara yayılmıştı.”

Matt omuzlarını silketti.

Chris, “Ama bence, en zorlayıcı kanıtlardan biri, söz edildiği gibi, Mesih’le ilgili peygamberliklerin yerine gelmesidir”⁴ dedi.

Andrea, “Neyin yerine gelmesi?” diye sordu.

Chris, “Mesih’le ilgili peygamberlik” diye açıkladı. “İsa’nın doğumundan yüzlerce yıl önce yazılan Mesih’le ilgili kehanetler.”

Andrea, “Yani, İsa’nın izleyicileri O’nun hakkında yazan ilk kişiler değil mi?” diye sordu.

Chris gülümseyip, “Hayır, öyle değillerdi. Ve bunlar kesinlikle Gnostik yazarlar değildir; o yazarlar Yeni Antlaşma yazarlarının tanıklık ettiği olaylara eklemeler yapıp tekrar anlatmaya çalışıyorlardı. Mesih’le ilgili ilk yazılar aslında O’nun doğumundan yüzlerce yıl, hatta bazı durumlarda bin yıldan da önce düzenlenmiştir. Bin yıldan uzun bir zaman diliminde yazılmış olan Eski Antlaşma’da, Mesih’in gelişi hakkında üç yüzden fazla kehanet vardır ve bunların hepsi Nasıralı İsa tarafından gerçekleştirilmiştir” dedi.

Matt, “Ne gibi?” diye sordu.

“Yahudiye’deki ufak bir kasaba olan Beytlehem’de doğuşu; bir gün bir sıpanın sırtında Kudüs’e girmesi; arkadaşının -otuz parça gümüş için- O’na ihanet etmesi ve suçlularla beraber idam edilip zengin bir adamın mezarına gömülmesi bunlardan bazıları.⁴ Bunlar sadece bir kısmı” dedi.

Andrea, “Gerçekten” dedi. Bu bir soru değildi.

“Ama bana sorarsanız, İsa’nın o zaman ve şimdi kim olduğuna ilişkin en önemli kanıt, O’nun dirilişidir.”

İsa Mesih’in dirilişi gerçek mi, yoksa kurgu mu?

Chris, değişik notlar ve alıntılarla dolu bir yığın kâğıt çıkartıp şöyle dedi: “Bana göre ya İsa Mesih’in dirilişi insanoğluna yutturulan en hain, kötü ve vicdansız aldatmacadır, ya da tarihin en harika gerçeğidir. İsa’nın ilk öğrencilerinin O’nun tanrılığını kabul etmelerinin nedeni, O’nun fiilen ölümden dirilmesidir. Yeni Antlaşma araştırmacısı ve filozof Dr. William Lane Craig bu konuda şöyle yazmıştır:

Hıristiyanlık, dirilişe inanmasaydı, hiçbir zaman oluşamazdı. Öğrenciler, ezilmiş ve yenik düşmüş adamlar olarak kalırlardı. Eğer İsa’yı, sevdikleri öğretmenleri olarak hatırlasalar bile, çarmıha gerilmesi, O’nun Mesih olduğu umutlarını sonsuza kadar susturmuş olurdu. Çarmıh, O’nun meslek hayatının üzücü ve utanç verici sonu olarak kalırdı. Hıristiyanlığın kökeni, ilk öğrencilerin Tanrı’nın İsa’yı ölümden dirilttiği inancına dayanır.⁴

“Elçi Pavlus, İsa’nın dirilişinin kesinlikle Hıristiyan inancının merkezi olduğunu söylemiştir. Bunu basit bir şekilde, şöyle dile getirmiştir: ‘Mesih dirilmemişse, bildirimiz de imanınız da boştur... Mesih dirilmemişse imanınız yararsızdır, siz de hâlâ günahlarınızın içindedesiniz.’”⁴

Chris şöyle devam etti: “Hatta İsa, açık ve anlaşılabilir bir şekilde dirilişini öngörmüştür. Öğrencileri bunu anlayamadıkları hâlde, Yahudiler O’nun iddialarını ciddiye almıştır. Dr. Bernard Ramm’in yazdıklarını dinleyin:

Müjde'de kaydedilenleri güvenilir tarih olarak sayarsak, Mesih'in kendi ölümü ve dirilişini önceden beklediğini ve bunu öğrencilerine açık bir şekilde bildirdiği şüphesizdir... Müjde yazarları, dirilişin olmasından sonrasına kadar, bu kehanetlerin kafalarına tamamen girememesini açıkça itiraf ediyorlar (Yuhanna 20:9). Ama kanıt orada! İsa onlara, insanlar kendisinden nefret ettikleri için öldürüleceğini ve üçüncü gün dirileceğini söyledi. Bunların hepsi gerçekleşmiştir!⁴

“İsa, öğrencilerine ölümden dirileceğini tekrar tekrar ve kesin bir şekilde söylemiştir.” İki arkadaşına da birbirinin aynısı olan birer kağıt verdi. Sonra, “İşte, bu söz konusu peygamberliklerin bir listesi. Eğer ilgileniyorsanız, istediğiniz zaman sizinle birlikte bunları bulup üstünden geçmekten mutluluk duyarım” dedi. Kâğıtta şöyle bir sıralama yazıyordu:

- Matta 12:38-40; 16:21; 17:9; 17:22,23; 20:18,19; 26:32; 27:63
- Markos 8:31-9:1; 9:10; 9:31; 10:32-34; 14:28,58
- Luka 9:22-27
- Yuhanna 2:18-22; 12:34; 14-16. bölümler

Matt, “Ama yine de, daha önce dikkatinizi çektiğim noktaya değineyim. İsa ve izleyicileri bir şeyi söylemiş olsa bile, bu onun doğru olduğu anlamına gelmez” dedi.

Chris onaylayarak başını sallayıp, “Ama diriliş konusuna gelince elimizde başka herhangi bir tarihsel olayda olacağı gibi, ‘araştırılabilir’ bir tarihsel iddia var. Bilimsel bir iddianın kanıtlanacağı bir şekilde -örneğin bir laboratuvarında- kanıtlanamaz, ama herhangi bir tarihsel olay gibi araştırılıp incelenebilir” dedi.

Matt, “Yani, mektuplar, resimler ve belgeler gibi şeylerden” diye araya girdi.

Chris, “Kesinlikle” diye katıldı. İsa hakkındaki gerçekleri bulmamıza tarihsel kanıtlar yardımcı olabilir” dedikten sonra, yanındaki kitap yığınının kalın bir kitap kaldırdı ve Matt’le Andrea’nın önüne koydu.⁴ “Bu kitap, İsa’nın dirilişi hakkında seksen iki sayfa kanıt içerir. Ama size sıralayayım: Sahip olduğumuz en eski dört belge, İsa’nın ölümü, gömülmesi ve dirilişini çok ayrıntılı bir şekilde anlatır” dedi.⁴ “Araştırmacıların büyük çoğunluğu, bu belgelerin olaylara tanıklık eden ve herhangi bir kısmının doğru olmadığını söyleyemeyecek insanların zamanında yazıldığına katılıyorlar.

“Ve hiç kimse, İsa’nın öğrencilerinin gerçekten O’nun dirilişinden hemen sonra Müjdeyi duyurmaya başladığı gerçeğine itiraz etmiyor; hatta Elçilerin İşleri kitabında adı geçen Petrus’un Pentekost vaazı, İsa’nın dirilişinden sonraki elli gün içinde olmuştur. Özellikle 1. Korintliler kitabının on beşinci bölümündeki iman bildirisi, hayret verici şekilde erken, hatta olaydan sonraki iki yıl içerisinde yazılmıştır!”⁴

Andrea, “İnanç bildirisi mi?” diye sordu.

Chris, “Özür dilerim” dedikten sonra cebinden Kutsal Kitap’ı çıkartıp, “Bir anda kendimi kaptırdım. Birçok araştırmacı bunun en eski Hıristiyan inanç bildirisi, yani Hıristiyanların ezbere söyledikleri bir özet bildiri olduğunu düşünüyor” deyip şöyle okudu:

Aldığım bilgiyi size öncelikle ilettim: Kutsal Yazılar uyarınca Mesih günahlarımıza karşılık öldü, gömüldü ve Kutsal Yazılar uyarınca üçüncü gün ölümden dirildi. Kefas’a, sonra Onikiler’e görüldü. Daha sonra da beş yüzden çok kardeşe aynı anda görüldü. Bunların çoğu hâlâ yaşıyor, bazılarıysa öldüler.⁴

“Yeni Antlaşma araştırmacısı Dr. William Lane Craig, bu inanç bildirisinin ‘şüpheye yer vermeksizin İsa’nın çarmıha gerilmesinden birkaç yıl sonrasına dayandığını’ söylüyor.”⁴

Matt, “Tamam, yani hikâye çok erken başladı. Ama bu onun gerçek olduğu anlamına gelmez” dedi.

Chris onaylayarak başını salladı ve eliyle masadaki kalın kitaba işaret edip, “Ama tarihsel deliller bunun gerçek olduğunu doğruluyor” dedi.

“Bu nedenden dolayı, olaylar olduktan kısa süre sonra Pavlus İsa’nın dirildiğini gören beş yüz kişi -çoğu hâlâ yaşıyor- hakkında yorumlama yapabildi!” Chris notlarının arasından bir fotokopi kâğıdı çıkardı ve “Dr. J. N. D. Anderson’un yazdıklarını dinleyin” dedi:

Kanıtları reddetmek için en etkili yol, bu hikâyelerin basit bir uydurmaca olduğunu ve saf yalandan oluştuğunu söylemek olur. Ama benim bildiğim kadarıyla bugün bir tek eleştirmen bile böyle bir tavır almaz. Hatta bu imkânsız bir konum olur. Tanıkların sayısını düşünün, beş yüzden fazla. Bu tanıkların kişiliklerini bir düşünün. Bunlar dünyada bilinen en yüksek ahlaksal öğretileri yayan ve düşmanlarının tanıklıklarına göre bile hayatlarını bu öğretilere göre sürdüren insanlardır. Bir gün yenik düşmüş korkak bir grubun, bir evin üst katına sindiklerini, birkaç gün sonra ise hiçbir zulmün susturamayacağı bir gruba dönüşmelerini, sonra da bu etkileyici değişikliği dünyaya sanki berbat bir uydurmaymış gibi yutturmaya çalışmalarında yatan psikolojik garipliği gözünüzün önüne getirin. Bu açıkça mantıksız olur!⁴

“Ve Dr. John Warwick Montgomery şöyle der:

Şuna dikkat edin! İsa'nın öğrencileri O'nun dirilişini ilan ettiği dönemlerde, bu olayın tanıkları ve söz ettikleri kişiler hâlâ yaşıyorlardı. İS 56 yılında Pavlus beş yüzden fazla insanın, dirilmiş İsa'yı gördüklerini ve bunların çoğunun hâlâ yaşamakta olduğunu söylemiştir (1. Korintliler 15:6). İlk Hıristiyanların, İsa'nın bedenini getirerek iddiaları çürütebilecek insanların arasında yaşadıklarını unutup da böyle bir masal üreterek bunu vaaz etmeleri, güvenilirlik çizgisini aşar.⁴

“Ve -şununla bitireceğim- Oxford Tarihçisi ve meşhur üç ciltlik *Roma Tarihi* kitabının yazarı Thomas Arnold şöyle demiştir:

Binlerce ve on binlerce insan, en önemli davayı ele alan bir yargıç gibi, dirilişle ilgili kanıtların teker teker üstünden geçmiştir. Ben bunu, başkalarını ikna etmek için değil, kendimi tatmin etmek için defalarca yaptım. Yıllardır başka zamanların tarihleri üzerinde çalışıp bunlar hakkında bulduğum kanıtları inceleyip karşılaştırmaya alıştım. Adil bir soruşturmacının anlayışına göre, insanlık tarihinde Mesih'in öldüğü ve ölümden dirildiğine ilişkin Tanrı'nın bize vermiş olduğu müthiş belirtiden daha iyi ve daha tam bir şekilde verilen başka bir kanıt bilmiyorum.⁴

Bu ne fark eder?

Chris okumayı bitirirken Andrea bardağındaki son yudumu içti. Matt yavaşça dudağını ısırdı.

Matt, “Tamam, bu mantıklı. Ama yine de buna inanmam. *Da Vinci Şifresi*'nde denildiği gibi, İsa'yı usta bir öğretmen olarak saymak daha gerçekçi” dedi.

Chris sandalyesinde geriye yaslanıp, “İsa'nın o seçeneği sana bıraktığını hiç sanmıyorum” dedi. Matt'in ağzı açık kaldı. “Ne dedin sen?” dedi. Chris, “Bence İsa o seçeneği sana ya da bana ya da herhangi birine bırakmadı. Gördüğün gibi, tarihsel kayıtlara göre, başkalarının O'nun hakkında ne düşündüğü İsa için çok kritikti. Bu, tarafsızlığın mümkün olduğu bir konu değildir.”

“Bence Yeni Antlaşma kitaplarının güvenilir tarihsel belgeler olduğunu zaten gördük; o kadar güvenilir ki, İsa sadece bir efsaneymiş gibi reddedilemez. İlk İncil kayıtlarının doğru bir şekilde O'nun yaptıklarını, gittiği yerleri ve söylediği sözleri kaydettiğine inanmak için her türlü neden var. Ve bunlar İsa'nın kesin olarak Tanrı olduğunu benimsediğini açıkça ortaya koyuyor. Böylece herkes, ‘O'nun Tanrı olduğu iddiası doğru mu, yoksa yanlış mı?’ sorusunu cevaplamak zorunda” dedi.

Matt sinirleri gerilmiş bir şekilde sandalyesinde kıpırdadı, ama Chris sözlerine devam etti: “Birinci yüzyılda insanlar İsa'nın kimliği hakkında birçok şey söylerken, İsa öğrencilerine şunu sordu: ‘Sizce ben kimim?’ Simun Petrus, ‘Sen, yaşayan Tanrı'nın Oğlu Mesih'sin’ yanıtını verdi.⁴ Herkes Petrus'un yanıtını kabul etmez, ama hiç kimse İsa'nın sorusundan kaçmamalı! İlk izleyicilerin, İsa'nın Tanrı olma iddiasının O'nun dirilişiyle kanıtlandığını iddia etmeleri ya doğru ya da yanlış olmalı! Burada sadece iki seçenek mevcut” dedi.

O bir yalancı mıydı?

Chris, Andrea'ya bakıp, "Varsayalım ki İsa, Tanrı olduğunu ileri sürdüğünde Tanrı olmadığını biliyordu. O zaman O'nun hakkında ne düşünürdün?" diye sordu.

Andrea, "O'nun bir yalancı olduğunu söyledim" diye yanıtladı.

Chris onaylayarak başını sallayıp şöyle dedi: "Ben de. Hatta hem bir yalancı, hem de ikiyüzlü olurdu, çünkü başkalarına ne olursa olsun dürüst olmalarını öğretirken, kendisi büyük bir yalanla yaşamaktaydı.

"Bunun dışında O'nun bir cin olduğunu söylemek zorunda kalırdım. Çünkü başkalarının sonsuz kaderi için kendisine güvenmelerini söyledi. Eğer iddialarının yalan olduğunu bilseydi, -iddialarını desteklemeyeceğini bildiği hâlde- yüzyıllarca birçok izleyicisini yanlış yola götürdüğü için adından söz edilmeyecek kadar kötü biri olurdu."

Andrea onaylayarak başını salladı: "Evet, bunu anlayabiliyorum."

Chris, "Son olarak bütün bunların üstüne bir de ahmak olurdu, çünkü O'nun Tanrı olma iddiası, kendisinin çarmıha gerilmesine mal olmuştu ve bu o zamanlarda çok kolay öngörülen bir sonuçtu" dedi.

"Yani, eğer İsa yalancı, dolandırıcı ve bundan dolayı kötü ve budala biri olsaydı, o zaman bize en derin ahlaki talimatları ve ahlaksal örneği nasıl bize bırakmış olabilir? Sahtekâr ve aldatıcı olan bir kişi, bencil olmayan ahlaksal doğruları öğretip de İsa'nın yaşadığı ahlak örneğini yaşayabilir mi?"

Andrea cevap vermedi, Matt umursamaz bir şekilde dinledi.

İsa deli miydi?

Chris, "Tamam" diye devam etti. "Yani belki İsa'nın yalancı olması olanaksız bir şeydir. Belki O'nun Tanrı olmadığı hâlde insanlara öyle olduğunu söylemesi akıl almayacak bir şey. Ama bir olasılık daha var" dedi ve durdu.

Andrea, Chris'in öne sürdüğü fikri düşünüyordu. "O gerçekten de kendisinin Tanrı olduğunu düşünmüş olabilir." dedi.

Chris onaylayarak başını salladı. "O tamamen samimi olduğu hâlde, yanılıyor olabilir. Ama eğer ben samimiyetle Tanrı olduğuma inansaydım, benim hakkımda ne düşünürdünüz?"

Matt, "Deli olduğunu" dedi. Kahvesini tekrar doldurduğundan beri ağzından çıkan ilk sözlerdi bunlar.

Chris onaylayarak başını sallayıp Matt'e gülmüştü. "Özellikle şiddetle tek Tanırlı bir kültürden gelen ve dolaşım insanlara sonsuz kaderin kendisine inanılmasına bağlı olduğunu söyleyen birisi için" dedi.

Notlarının arasından fotokopi edilmiş bir kâğıt çıkarttı. "Filozof Peter Kreeft'in bu olasılık hakkında bazı müthiş yorumları var:

Deliliğinizin ölçüsü sizin olduğunuzu düşündüğünüz kişi ile olduğunuz kişi arasındaki mesafedir. Eğer ben Amerika'nın en iyi filozofu olduğumu düşünseydim, sadece küstah bir budala olurum; eğer Napolyon olduğumu düşünseydim, herhâlde tamamen budala olurum; eğer bir kelebek olduğumu düşünseydim, artık deli olduğumu düşünürdünüz. Ama eğer Tanrı olduğumu düşünseydim, kesinlikle deli olduğumu söylediniz. Çünkü sınırlı olan herhangi bir şeyle sınırsız olan Tanrı arasındaki uçurum, sınırlı olan iki şeyin arasındaki boşluktan da büyüktür, yani insan ve kelebekten bile ...

...Peki, o zaman neden İsa bir yalancı veya deli değildi? İncil'i okumuş olan hemen hemen hiç kimse bu olasılığı dürüst ve ciddi olarak ele alamaz. İsa'nın sağduyusu, akıllılığı, bilgeliği ve çekiciliği nasırlaşmış ve önyargılı okuyucular dışında herkesi kaçınılmaz bir şekilde etkiler... İsa'yı yalancılarla ya da Nietzsche gibi ölen delilerle kıyaslayın. İsa (1) pratik bilgeliğe, insanların düşüncelerini anlayabilme yeteneğine; (2) insanları etkileyen büyük bir sevgiye, tutkulu merhamete, insanları kendisine bağlayıp onları bağışlayabilme yetkisine, "yazıcılar gibi olmayan" otoriteye; (3) şaşırtıp hayran bırakma yeteneğine, ne yapacağı önceden bilinmeyen bir yaratıcılığa sahiptir. Bu üç özelliğe hiçbir yalancı sahip değildir. Yalancılar ve delilerin hepsi

---

donuk ve önceden ne yapacakları kestirilebilir kişilerdir! Hem İncil'i, hem de insanları tanıyan hiç kimse, İsa'nın yalancı, deli ya da kötü bir insan olma olasılığını aklından bile geçirmez.⁴

O Rab'dir!

Chris masaya bir kitabı almak için uzandı ve kitabı açtı. "C. S. Lewis" diye devam etti, "Cambridge Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı profesörü ve eski bir agnostikti. *Mere Christianity* kitabında şöyle demiştir:

Ben burada O'nun hakkında sık sık söylenen gerçekten mantıksız olan şeyin söylenmesini engellemeye çalışıyorum: 'İsa'yı büyük bir ahlak öğretmeni olarak kabul etmeye hazırım, ama O'nun Tanrı olma iddiasını kabul etmiyorum!' Böyle bir ifade bizim söylemememiz gereken bir şey! Sadece insan olan birisi, İsa'nın söylediği türden şeyleri söylemiş olsaydı, büyük bir ahlak öğretmeni olmazdı. Ya kaynamış bir yumurta olduğunu söyleyen bir adamla aynı seviyede olan bir akıl hastası, ya da cehennemdeki Şeytan olurdu. Kararınızı vermelisiniz! Bu adam ya Tanrı'nın Oğlu'ydu ve hâlâ öyle, ya da bir deli ya da daha kötü bir şeydir. O'nu deli diye susturabilirsiniz, O'na tükürebilirsiniz, O'nu cin deyip öldürebilirsiniz; ya da O'nun ayaklarına kapanıp O'na Rab diyebilirsiniz. Ama lütfen O'nun sadece büyük bir öğretmen olduğunu söyleyerek O'nu küçümseyici ifadeler üretmeyelim. O böyle bir ifade kullanmamız için açık bir kapı bırakmamıştır. Bırakmayı da niyet etmemiştir.⁴

"Eğer Nasıralı İsa bir yalancı veya akıl hastası değilse, o zaman Rab olmalı... Bu kesinlikle O'nu tanıyıp sevgisini, bağışlayışını, gücünü yaşamış ve O'nunla yeni bir yaşama başlamış kişilerin vardığı bir sonuçtur."

Bir anda Andrea, gözleri fal taşı gibi açılmış bir şekilde uzanarak erkek arkadaşının kolunu tuttu. "Bir dakika, bir dakika, bekle" dedi.

Matt, "Ne oldu?" diye sordu.

Saniyeler geçerken, Chris ve Matt ona baktı. En sonunda konuştu. "Eğer bunların hepsi doğruysa, o zaman, o zaman bütün bunlar gerçek!" Matt, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu. Andrea ellerini kaldırıp, şakaklarını ovdu. "Bakalım düşündüklerimi ifade edebilecek miyim. Chris, Tanrı'nın sevgisinden ve merhametinden bahsederken, şunu fark etmemi sağladı. Bak, bu iki bin yıl önce yaşayan insanlar hakkında değil, hatta Rönesans dâhisi tarafından yapılan bir kod hakkında bile değil; bu benim hakkımda. Yani, bunun hakkında bir düşün, Matt! Bu eğer doğru değilse, o zaman Tanrı'nın sevgi ve merhamet hakkında söyledikleri doğru değil" dedi ve sanki biri onun düşüncelerini tamamlayacakmış gibi Matt'e ve Chris'e baktı. "Ama eğer bu doğruysa... o zaman tüm bunlar gerçek. Hepsi gerçek" dedi.

Matt, "Neyin hepsi?" diye sordu.

Gözleri yaşla doldu. "Tanrı'nın seni sevdiği. Seni bağışlamaya istekli olduğu ve seni kabul ettiği ve..."

Chris'e dönüp, "Doğru mu?" dedi.

Chris ciddi bir şekilde onaylayarak başını salladı. "Doğru" dedi, "Eğer doğruysa, o zaman gerçektir. Tanrı'nın, kendisinin kim olduğuyla, senin kim olduğunla ve O'nun senin için ne yaptığıyla ilgili söyledikleri tamamen doğru" dedi.

Matt, "Evet, yanıt buydu" dedi.

Andrea, "Ne yanıtı?" diye sordu.

Matt, "Chris'in bizimle konuşmak istediği şeyin" diye yanıtladı. "'Ne fark eder' sorusunun cevabı budur."

Chris ona katıldı, "Evet, aynen öyle!"

Notlar

¹ s. 260.

² s. 261.

³ Bkz. Matta 28:18-20; Markos 2:5-7; Luka 23:42-43; Yuhanna 5:23, 24; Yuhanna 8:19; Yuhanna 8:58-59; Yuhanna 14:1; Yuhanna 14:6-11; Yuhanna 19:7; Yuhanna 10:29-34 ve diğeri.

⁴ Bkz. Yuhanna 20:28 (Tomas); Yuhanna 1:1-14 ve 1. Yuhanna 5:20 (Yuhanna); Romalılar 9:5, Filipililer 2:6-11, ve Koloseliler 1:15-17 (Pavlus), ayrıca Pavlus'un 2. Korintliler 13:14'deki Baba, Oğul, ve Kutsal Ruh'u eşit kılan kutsaması.

⁵ Bakireden doğuşun delile ait değeri ve açıklaması için, bakınız *İnançlar için İnanışın Ötesi* anlamına gelen *Beyond Belief to Convictions*, Josh McDowell and Bob Hostetler, Wheaton, IL, Tyndale House Publishers, 2002, s. 68-71.

⁶ İsa'nın mucizelerinin delilsel değeri için, bkz. *İnançlar için İnanışın Ötesi* anlamına gelen *Beyond Belief to Convictions*, Josh McDowell and Bob Hostetler, s. 71 -77.

⁷ Bu peygamberlik açıklaması için, bakınız *Bir Hüküm Talep Eden Yeni Deliller* anlamına gelen *The New Evidence That Demands a Verdict*, yazan, Josh McDowell, Nashville, Thomas Nelson Publishers, 1993, s. 164-202.

⁸ Mika 5:2; Matta 2:1; Zekeriya 9:9; Matta 21:2; Mezmurlar 41:9; Matta 26:49; Zekeriya 11:12; Matta 26:15; Yeşaya 53:12; Matta 27:38; Yeşaya 53:9; ve Matta 27:57-60.

⁹ William Lane Craig, *Knowing the Truth about the Resurrection*, Ann Arbor, MI, Servant Books, 1988, s. 116-17.

¹⁰ 1. Korintliler 15:14, 17.

¹¹ Bernard Ramm, *Protestant Christian Evidences*, Chicago, Moody Press, 1953, s. 191.

¹² McDowell, *The New Evidence that Demands a Verdict*.

¹³ Matta 27:1-28:15; Markos 15:1-16:8; Luka 22:66-24:49; ve Yuhanna 19:1121:14.

¹⁴ Lee Strobel, *The Case for Christ*, Grand Rapids, MI, Zondervan Publishing House, 1998, s. 230.

¹⁵ 1. Korintliler 15:3-6.

¹⁶ Lee Strobel, *The Case for Easter*, Grand Rapids, MI, Zondervan Publishing House, 1998, 2003, s. 36.

¹⁷ J. N. D. Anderson, "The Resurrection of Jesus Christ," *Christianity Today*, 29 Mart 1968, s. 5-6.

¹⁸ John W. Montgomery, *History and Christianity*, Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 1971, s. 78.

¹⁹ Thomas Arnold'un alıntısı, Wilbur Smith'in *Therefore Stand* adlı kitabında bulunmuştur. Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1945, s. 425-26.

²⁰ Matta 16:15-16.

²¹ Peter Kreeft, *Fundamentals of the Faith: Essays in Christian Apologetics*, San Francisco, Ignatius Press, 1988, s. 60 ve 61.

²² C. S. Lewis, *Mere Christianity*, New York, Macmillan, 1952, s. 40-41.

6

Başarıyla Sonuçlanan Araştırma

“Her insanın ruhunda mutluluk ve anlam konusunda bir susuzluk vardır”
Thomas Aquinas

Dan Brown’un romanı, *Da Vinci Şifresi*, hayali kahramanların hayali bir Kutsal Kâse’yi hayali bir şekilde arayışlarını anlatmaktadır. Bu kitabın milyonlarca satmasının nedeni sadece eğlendirici bir kitap olması değildir. Bir başka neden de, her birimizin bir arayış içinde olduğumuz ve sırrı keşfedip aradığımız şeyin gerçekte ne olduğunu bilmesek bile, onu bulmanın özlemini çekmemizdir.

Bu kitabın kahramanları olan Chris, Matt ve Andrea da hayali kahramanlar oldukları hâlde, konuşmalarının ayrıntıları gerçektir ve konuşmalarda aktarılan yüzlerce alıntı, sadece asıl destekleri sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onların iddia ve keşiflerini daha çok araştırmanız için de bir fırsat sağlar.

Tanrı’nın kim olduğu...

Bazı insanlar, İncil’in doğru olup olmadığı ya da İsa’nın tamamen insan ya da tamamen Tanrı olup olmadığı ya da İsa’nın gerçekten ölümden dirilip dirilmediğinin önemli olmadığına inanırlar. Ama bunlar aslında önemli şeylerdir. Çünkü eğer bunlar doğruysa, o zaman Andrea’nın söylediği gibi, Tanrı’nın sevgisi ve O’nun sizin için olan harika tasarıları da gerçektir! Eğer bunlar doğruysa, o zaman Tanrı gerçekten vardır! Eğer bunlar doğruysa, o zaman İsa gerçekten de size duyduğu sevgiden ötürü ölmüştür. Eğer bunlar doğruysa, o zaman gerçekten bağışlanabilirsiniz ve geçmişiniz yıkanıp temizlenebilir. Eğer bunlar doğruysa, o zaman gerçekten de Tanrı’yı daha yakın bir şekilde tanıyabilirsiniz. Eğer bunlar doğruysa, o zaman Tanrı’nın koşulsuz sevgisini gerçekten yaşayabilirsiniz. Eğer bunlar doğruysa, o zaman Tanrı’nın sizin hayatınız için tasarladıklarını gerçekten de yerine getirebilirsiniz.

Hıristiyan inancı, gizli bir bilgiyi bulmak (ya da onu bastırmak) ya da İsa hakkında uzun zamandır gizli olan sırları öğrenmekle ilgili değildir. Hatta bu konuda hiçbir sır yoktur. Tanrı, büyük sevgisiyle, her birimizin kendisiyle canlı bir ilişkinin tadını çıkartmamızı arzular. “Başka ilahlara tapmayacaksınız. Çünkü ben kıskanç bir RAB, kıskanç bir Tanrıyım” diyerek Musa’nın zamanından beri bu konuda çok açık bir şekilde konuşmuştur (Mısır’dan Çıkış 34:14).

İsa’nın kim olduğu...

Tanrı bizimle yaşamak ve kendisinin yaptığı şeylere katılmanın sevincini bizlere tattırmak ister. Yanıtlara vermemiz gereken karşılık, Tanrı’nın, Oğlu İsa Mesih’in yaşamı aracılığıyla kendisi hakkında bildirmiş olduğu şeyleri alıp, bu vahyi temel alarak O’nu izlemek için imana dayalı bir karar almamız olmalıdır. Tanrı’nın, yaşamlarımızda hiçbir zaman hayal bile edemeyeceğimiz şeyleri gerçekleştirmesine tanık olurken, imanımız itaate, itaatimiz de sevinç ve övgüye dönüşür.

Bir insan O’nu nasıl bu şekilde tanıyabilir? Tanrı’yı kişisel olarak tanımak ya da böylesi önemli sorulara gerçek yanıtlar bulmak mümkün müdür?

Biz kimiz; sevgi, bağışlama ve kurtuluş hakkında Tanrı neler söyler?

Tanrı’yı yakından, kişisel bir şekilde tanımak, yaşamın anlam ve amacını keşfetmek ve bir gerçek değil, gerçeğin ta kendisini bulmak mümkündür. Benim bunu bilmemin nedeni, Tanrı’nın beni

---

değiştirmiş olmasıdır. Ben eskiden Kutsal Kitap, din ve İsa Mesih'in kendisi hakkında çok kuşkucu biriydim. Kendi yaşamımda mutluluk ve anlam bulma arayışım ve üniversitede Hıristiyan olan akranlarıma bana yönelttiği sorulara yanıtlar vermek üzere verileri bir araya toplamak ve kanıtları değerlendirmek için aylarımı harcadım. Hatta gitmekte olduğum üniversiteyi bıraktım. Okumak ve İsa Mesih'e inanmak için hiçbir entelektüel neden olmadığını kanıtlamak üzere araştırma sonuçlarımı toplamak için Avrupa'ya seyahate çıktım.

Sonra bir gün, epey bir araştırmadan sonra, Londra'daki bir kütüphanede otururken, Tanrı bana, "Josh, iddialarını destekleyecek hiçbir şeye sahip değilsin" der gibiydi. Bu düşünceyi derhal bastırdım. Yine de, hemen hemen her gün içimde aynı sesi işittim ve ne kadar araştırma yaptıysam, bu sesi o kadar çok işittim. ABD'ye ve üniversiteye geri döndüm, ama geceleri uyuyamıyordum. Gece saat onda yatıyor ve İsa Mesih'in Tanrı Oğlu olduğu konusunda toplamakta olduğum karşı konulmaz kanıtları çürütmeye çalışarak sabahın dördüne kadar uyanık kalıyordum.

Entelektüel açıdan dürüstlükten uzak hareket ettiğimin farkına varmaya başladım. Aklım bana, Mesih'in iddialarının gerçekten de doğru olduğunu söylüyordu, ama iradem beni başka bir yöne çekiyordu. Vahiy 3:20'de geçen, Mesih'in bana kişisel çağrısını içimde hissetmeye başladım. Ama Hıristiyan olmak bana çok onur kırıcı bir şey gibi gözüküyordu. Gerçeği bulmayı çok istemiştim, ama bulduğumda da izlemeye razı değildim.

İçimdeki bu çatışmayı çözümlenem gerektiğini biliyordum, çünkü bu durum beni deli ediyordu. Kendimi her zaman açık görüşlü bir insan olarak görmüştüm, bu yüzden Mesih'in iddialarını en büyük sınava sokmaya karar verdim. Bir gece, Michigan Union City'deki evimde, üniversitedeki ikinci yılımın sonunda, Hıristiyan inancını benimsedim. Birisi, "Hıristiyan olduğunu nereden biliyorsun?" diyebilir. Ben oradaydım! Hıristiyan bir arkadaşımınla beraberdim; Tanrı'yla ruhsal ilişkiyi kuran ve yaşamımı sonsuza dek değiştiren dört şey için dua ettim.

Sizin için durum, Tanrı'nın benim yaşamımda etkin oluş biçiminden farklı olabilir, ama benim yaşamımı değiştiren, özlem dolu yüreğimi ve araştıran aklımı tatmin eden aynı gerçek, yani tek gerçek, sizin için de aynı şeyleri yapacaktır. Tanrı'nın her birey için farklı bir tasarısı vardır, ama Tanrı yine de hepimizin aynı sevinç doluluğunu yaşamamızı ister.

Sizi şu son kısa bölümü okumak için birkaç dakikanızı ayırmaya teşvik etmek isterim. Okuduklarınızı yerine getirirseniz, yaşamınızın sonsuza dek değişeceğini size garanti ederim.

1. Biz Tanrı'yı kişisel olarak tanıyabilir miyiz?

- Tanrı seni **seviyor** ve kendisini kişisel olarak tanıman için yaratmıştır. "*Tanrı dünyayı o kadar çok sevdi ki, biricik Oğlu'nu verdi. Öyle ki, O'na iman edenlerin hiçbiri mahvolmasın, hepsi sonsuz yaşama kavuşsun*" (Yuhanna 3:16).
- Tanrı'nın **senin için** bir planı vardır. "*Sonsuz yaşam, tek gerçek Tanrı olan seni ve gönderdiğin İsa Mesih'i tanımlar*" (Yuhanna 17:3).

2. O'nu kişisel olarak tanınamızı ne engeller?

- **İnsanlar günahkârdır.** "*Herkes günah işledi ve Tanrı'nın yüceliğinden yoksun kaldı*" (Romalılar 3:23).
Bizler Tanrı'yla paydaşlık içinde olmak üzere yaratıldığımızdan, kendi inatçı bencilliğimizden ötürü, hayatımızı bağımsız bir şekilde yaşamayı seçeriz. Dolayısıyla Tanrı'yla olan paydaşlığımız bozulur. Aktif bir asilik ya da pasif bir ilgisizlikle nitelenen bu inatçı bencillik, Kutsal Kitap'ın adına günah dediği şeyin bir kanıtıdır.
- **İnsanlar Tanrı'dan ayrı düşmüştür.** "*Günahın ücreti ölümdür.*" [Tanrı'dan ruhsal olarak ayrıdır] (Romalılar 6:23).

“Rabbimiz İsa, Tanrı’yı tanımayanları ve kendisiyle ilgili Müjdeye uymayanları cezalandıracak. Böyleleri Rab’bin varlığından ve yüce gücünden uzak kalarak sonsuza dek mahvolma cezasına çarptırılacaklar” (2. Selanikliler 1:8,9).

Her birimizin bireysel yaşamlarında görülen bu günah, bizleri Tanrı’nın sevgisinden ve O’nunla yakın bir ilişkiden ayırır. Böylesi bir ayrılık hem dünyasal açıdan kargaşa yaratır, hem de sonsuz sonuçlara neden olur.

Tanrı, insanın günahı için Oğlu İsa Mesih’i göndermiştir. Bizler İsa Mesih’i bireysel olarak yaşamamıza davet etmeliyiz; bundan sonra, Tanrı’yı kişisel olarak tanıyabilir ve O’nun sevgisini yaşayabiliriz.

3. Tanrı bu ayrılığı gidermek için bir köprü kurdu.

Tanrı’nın Oğlu İsa Mesih, insanları günahlarından özgür kılmak için Tanrı’nın sağladığı tek kurtuluş yoludur. Yalnızca İsa aracılığıyla Tanrı’yı kişisel olarak tanıyabilir ve O’nun sevgisini tadabiliriz .

- **Mesih yerimize öldü.** *“...Biz daha günahkârken, Mesih bizim için öldü”* (Romalılar 5:8).
- **Mesih ölümden dirildi.** *“Mesih günahlarımıza karşılık öldü, gömüldü ve Kutsal Yazılar uyarınca üçüncü gün ölümden dirildi. Kefas’a, sonra Onikiler’e görüldü. Daha sonra da beş yüzden çok kardeşe aynı anda görüldü”* (LKorintliler 15:3-6).
- **Tanrı’ya giden tek yol Mesih İsa’dır.** *“İsa, ‘Yol, gerçek ve yaşam Ben’im’ dedi”* (Yuhanna 14:6).

Ama...

4. Bu gerçekleri bilmek yeterli değildir.

- Kişisel olarak İsa Mesih’i Kurtarıcımız ve Rabbimiz olarak kabul etmeliyiz. Ondan sonra Tanrı’yı kişisel olarak tanıyabilir ve O’nun sevgisini tadabiliriz. *“Kendisini kabul edip adına iman edenlerin hepsine Tanrı’nın çocukları olma hakkını verdi”* (Yuhanna 1:12).
- Mesih’i, iman aracılığıyla kabul eder; O’na, O’nun gücüne ve yetkisine iman ederiz. *“İman yoluyla, lütufla kurtuldunuz. Bu, sizin başarınız değil, Tanrı’nın armağanıdır. Kimsenin övünmemesi için iyi işlerin ödülü değildir”* (Efesliler 2:8-9).
- Bizler Mesih’i kişisel davet üzerine kabul ederiz. *“İşte kapıda durmuş, kapıyı çalıyorum. Biri sesimi işitir ve kapıyı açarsa, onun yanına gireceğim”* (Vahiy 3:20).

Ve...

5. Mesih’i kabul ettiğimizde...

“Bizler O’nu imanla, kendi isteğimizle kabul ederiz ve yeniden doğuşu yaşarız” (Yuhanna 3:1-8).

Mesih’i kabul etmek, benlikten Tanrı’ya dönmeyi (tövbe etmeyi) ve Mesih’in bizleri bağışlaması ve bizleri olmamızı istediği hâle getirmesi için O’na güvenmeyi içerir. İsa Mesih’in Tanrı Oğlu olduğuna ve çarmıhta bizim günahlarımız için öldüğünü sadece entelektüel olarak kabul etmek yeterli değildir; duygusal bir deneyim yaşamış olmak da yeterli değildir.

---

6. Kutsal Kitap, Mesih'i kabul edenlerin sonsuz yaşamın sahipliğini söz veriyor

“Bizler O’nu kabul ettiğimizde, cennette sonsuz yaşama ve burada, yeryüzünde bol ve anlamlı bir yaşama sahip olacağımız konusunda güvence alırız. “Tanıklık da şudur: Tanrı bize sonsuz yaşam verdi, bu yaşam O’nun Oğlundandır. Kendisinde Tanrı Oğlu bulunanda yaşam vardır, kendisinde Tanrı Oğlu bulunmayanda yaşam yoktur” (1. Yuhanna 5:11-12).

Son bir söz...

Şu anda bile Mesih'i dua aracılığıyla, imanla kabul edebilirsiniz. Aşağıdaki duanın sözleri sihirli sözcükler değildir, ama bir insanın benlikten Tanrı'ya dönme konusundaki içten arzusunun dışavurumu konusunda sadece bir öneridir:

“Rab İsa, ben senin olduğunu iddia ettiğin Kişi olduğuna inanıyorum ve Seni şahsen tanımak istiyorum. Çarmıhta benim günahlarım için öldüğünden ötürü Sana teşekkür ederim. Yaşamımın kapısını açıyor ve Seni Kurtarıcım ve Rabbim olarak kabul ediyorum. Günahlarımı bağışlayıp bana sonsuz yaşam verdiğin için Sana teşekkür ederim. Yaşamımın yönetimini ele al. Beni olmamı istediğin türde bir insan yap. Âmin.”

Eğer yukarıdaki duayı Mesih'i kabul etmek için içten bir arzuyla ettiyseniz, Mesih'in yaşamınızda olduğundan ve sizi hiçbir zaman terk etmeyeceğinden (İbraniler 13:5) emin olabilirsiniz. Tanrı'nın, arayışınızın gerçek yanıtı olduğu ve sizi Kendisiyle birlikte heyecan dolu bir yaşam yolculuğuna çıkarmak üzere çağırdığı için Tanrı'ya sürekli teşekkür edin.

Bibliyografi

- Abanes, Richard. *The Truth Behind The Da Vinci Code*. Eugene: Harvest House Publishers, 2004.
- Addison. *The History of the Knights Templars, the Temple Church, and the Temple*, 3. baskı. 1852. New York: AMS Press reprint, 1978.
- Albright, W. F. *The Archaeology of Palestine*, rev. Baltimore: Penguin Books, 1960.
- Albright, W. F. *Recent Discoveries in Bible Lands*. New York: Funk and Wagnalls, 1955.
- Anderson, J. N. D. "The Resurrection of Jesus Christ". *Christianity Today*, 29 Mart 1968.
- Archer, Gleason L. *Encyclopedia of Bible Difficulties*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1982.
- Arndt, William F. ve F. Wilbur Gingrich. *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Chicago: The University of Chicago Press, 1952.
- Athanasius. Letters, no. 39 (Easter 367). *A Select Library of the Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church*. Vol. 4. Ed. Philip Schaff. New York: The Christian Literature Company, 1888.
- Barber, Malcolm. "The Trial of the Templars Revisited". *The Military Orders: Welfare and Warfare*. Ed. H. Nicolson. Aldershot, England: Ashgate, 1998.
- Blaklock, Edward Musgrave. *The Acts of the Apostles*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1959.
- Blaklock, Edward Musgrave. *Laqman's Answer: An Examination of the New Theology*. London: Hodder and Stoughton, 1968.
- Bloomberg, Craig. "The Da Vinci Code". *Denver Seminary Journal* (2004), vol. 7. <www.denverseminary.edu/dj/articles2004/0200/0202.php> .
- Bock, Darrell L. *Breaking the Da Vinci Code*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 2004.
- Boucher, Bruce. "Does 'The Da Vinci Code' Crack Leonardo?" *New York Times*. 3 Ağustos 2003. (Bkz. www.nytimes.com [archives].)
- Brown, Dan. *The Da Vinci Code*. New York: Doubleday, 2003.
- Bruce, F. F. "Archaeological Confirmation of the New Testament". *Revelation and the Bible*. Ed. Cari Henry. Grand Rapids: Baker Book House, 1969.
- *The Books and the Parchments: How We Got Our English Bible*. 1963 (1950). Old Tappan, N.J.: Fleming H. Reveli Co., 1984.
  - *The Canon of Scripture*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1988.

-
- *The Defense of the Gospel in the New Testament*. rev. ed. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1977.
  - *Jesus and Christian Origins Outside the New Testament*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1974.
  - *The New Testament Documents: Are They Reliable?* Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1964.
- Burrows, Millar. *The Dead Sea Scrolls*. New York: Yiking Press, 1955.
- Burrows, Millar. *What Mean These Stones?* New York: Meridian Books, 1957.
- Campbell, G. A. *The Knights Templar: A New History*. Stroud, UK: Sutton, 2001.
- Case Study: The European Witch-Hunts, c. 1450-1750 and Witch-Hunts Today.
<http://www.gendercide.org/case_witch-hunts.html>.
- Clouse, Robert G. "Templars", *The New International Dictionary of the Christian Church*. 1974. Ed. J. D. Douglas. Grand Rapids: Zondervan, 1978.
- Craig, William Lane. "Did Jesus Rise from the Dead?" *Jesus Under Fire: Modern Scholarship Reinvents the Historical Jesus*. Ed. Michael J. Wilkins ve J. P. Moreland. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1995.
- Craig, William Lane. *Knowing the Truth about the Resurrection*. Ann Arbor, MI: Servant Books, 1988. Rev. ed. of *The Son Rises*. Chicago: Moody Bible Institute, 1981.
- Cuhuliani, Kerr. *Full Contact Magick: A Book of Shadows for the Wiccan Warrior*. St. Paul, MN: Llewellyn Publications, 2002.
- Currie, George. *The Military Discipline of the Romans from the Founding of the City to the Close of the Republic*. Indiana Üniversitesi Mastır Kurulunun katkısında olan bir tez, 1928.
- Davidson, Samuel. *The Hebrew Text of the Old Testament*. London, 1856.
- Earle, Ralph. *How We Got Our Bible*. Grand Rapids: Baker Book House, 1971.
- Edersheim, Alfred. *The Life and Times of Jesus the Messiah*. Vol. II. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1962.
- Edersheim, Alfred. *The Temple: Its Ministry and Services*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1958.
- Edwards, William D., M.D., vd. "On the Physical Death of Jesus Christ," *Journal of the American Medical Association* 255: II (21 Mart 1986).
- Ehrman, Bart D. *Lost Scriptures: Books That Did Not Make It Into the New Testament*. New York: Oxford University Press, 2003.
- Elliger, Karl, ve Wilhelm Rudolph, eds., *Biblia Hebraica Stuttgartensia/ quae antea cooperantibus A. Alt, O. Eissfeldt, P. Kahle ediderat R. Kittel; editio funditus renovata, adjuvantibus H. Bardtke ... [vd] cooperantibus H.P. Rüger et J. Ziegler ediderunt K. Elliger et W. Rudolph;*

---

textum Masoreticum curavit H.P. Rieger, Masoram elaboravit G.E. Weil; editio tertia emendata opera W. Rudolph et H.P. Rieger. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1987.

Ewert, David. *From Ancient Tablets to Modern Translations: A General Introduction to the Bible.* Grand Rapids: Zondervan, 1983.

Ferguson, Everett. "Factors Leading to the Selection and Closure of the New Testament Canon". *The Canon Debate*. Eds. Lee Martin McDonald ve James A. Sanders. Peabody, Mass: Hendrickson Publishers, 2002.

Finley, M. I. ve H. W. Pleket. *The Olympic Games: The First Thousand Years.* New York: Viking, 1976.

Fisher, J. T. ve L. S. Hawley. *A Few Buttons Missing.* Philadelphia, Penn.: Lippincott, 1951.

Free, Joseph P. *Archaeology and Bible History.* Wheaton: Scripture Press, 1969.

Geisler, Norman L. ve William E. Nix. *A General Introduction to the Bible.* Chicago: Moody Press, 1968.

Geisler, Norman L. *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics.* Grand Rapids: Baker, 1998.

Glueck, Nelson. *Rivers in the Desert: History of Negeo,* New York: Farrar, Straus, and Cadahy, 1959.

Gordon, Richard. *Image and Value in the Greco-Roman World.* Aldershot, UK: Variorum, 1996.

Green, Michael. *Man Alive.* Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1968.

Greenleaf, Simon. *The Testimonu of the Euangelists, Examined by the Rules of Evidence Administered in Courts of Justice.* 1847. Grand Rapids: Baker Book House, 1965.

Greer, John Michael. *The New Encyclopedia of the Occult.* St. Paul, MN: Llewellyn Publications, 2003.

Grimassi, Raven. *Encyclopedia of Wicca & Witchcraft.* St. Paul, MN: Llewellyn Publications, 2000.

Grounds, Vernon C. *The Reason for Our Hope.* Chicago: Moody Press, 1945.

Guttman, Aller. *The Olympics: A History of the Modern Games.* Urbana, IL: University of Illinois Press, 1992.

Habermas, Gary R. *The Verdict of History: Conclusive Evidence for the Life of Jesus.* Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1988.

Hanegraaff, Hank, ve Paul L. Maier. *The Da Vinci Code: Fact or Fiction?* Wheaton: Tyndale House Publishers, Inc., 2004.

Hanson, George. *The Resurrection and the Life.* London: William Clowes & Sons, Ltd., 1911.

Hartzler, H. Harold. "Foreword." *Science Speaks.* Peter W. Stoner. Chicago: Moody Press, 1963.

Hastings, James, John A. Selbie, ve John C. Lambert, eds. *A Dictionary of Christ and the Gospels.* Vol. II. New York: Charles Scribner's Sons, 1909.

-
- Helmbold, A. K. "Nag Hammadi". *The International Standard Bible Encyclopedia*. 1986. Ed. Geoffrey W. Broomiley. Grand Rapids: Eerdmans, 1990.
- Henry, B., ve R. Yeoman. *An Approved History of the Olympic Games*. Sherman Oaks, CA: Alfred, 1984.
- Henry, Cari, ed. *Revelation and the Bible*. Grand Rapids: Baker Book House, 1969.
- Hoehner, Harold. *Chronological Aspects of the Life of Christ*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1977.
- Holloman, Henry W. *An Exposition of the Post-Resurrection Appearances of Our Lord*. Unpublished Th.M. thesis, Dallas Theological Seminary, Mayis 1967.
- Hort, Fenton John Anthony, ve Brooke Foss Westcott. *The New Testament in the Original Greek*. Vol. 1. New York: Macmillan Co., 1881.
- Hort, F. J. A. *Way, Truth and the Life*. New York: Macmillan and Co., 1894.
- Ignatius. "Epistle to the Ephesians". *Genuine Epistles of the Apostolical Fathers*. William of Canterbury, çev. London: Samuel Bagster, 1840.
- Josephus, Flavius. "Against Apion". *The Antiquities of the Jews*. New York: Ward, Lock, Bowden & Co., 1900.
- *The Antiquities of the Jews*. New York: Ward, Lock, Bowden & Co., 1900.
- Kenyon, Frederic G. *The Bible and Archaeology*. New York: Harper & Row, 1940.
- *Handbook to the Textual Criticism of the New Testament*. London: Macmillan and Company, 1901.
- Kieran, J., ve A. Dailey. *The Story of the Olympic Games*. Philadelphia: Lippincott, 1977.
- King, Karen L. *The Gospel of Mary of Magdala*. Santa Rosa, CA: Polebridge Press, 2003.
- Kreeft, Peter. *Fundamentals of the Faith: Essays in Christian Apologetics*. San Francisco: Ignatius Press, 1988.
- Kulmarı, Linda, ve Jay Tolson (with Katy Kelly). "Jesus in Arnerica," *U.S. News and World Report*, 22 Aralık 2003. <www.usnews.com [archives]>
- Latharn, Henry. *The Risen Master*. Cambridge: Deighton, Beli, and Co., 1904.
- Latourette, Kenneth Scott. *A History of Christianity*. New York: Harper and Row, 1953.
- Lecky, William Edward Hatpole. *History of European Morals from Augustus to Charlemagne*. New York: D. Appleton and Co., 1903.
- Lewis, C. S. *Mere Christianity*. New York: Macmillan, 1952.
- Lewis, C. S. *Miracles: A Preliminary Study*. New York: Macmillan, 1947.

-
- Little, Paul E. *Know Why You Believe*. Wheaton: Scripture Press, 1987.
- The Lost Books of the Bible and The Forgotten Books of Eden*, Cleveland: World Publishing Company, 1926.
- Lucian of Samosata. "Death of Pelegrine". *The Works of Lucian of Samosata*, 4 vols. çev. H. W. Fowler ve F. G. Fowler. Oxford: The Clarendon Press, 1949.
- Lutzer, Erwin W. *The Da Vinci Deception*. Wheaton: Tyndale House Publishers, Inc. 2004.
- Marani, Pietro C. *Leonardo da Vinci: The Complete Paintings*. 1999. New York: Harry N. Abrams, Inc., 2003.
- McDowell, Josh. *A Ready Defense: The Best of Josh McDowell*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1993.
- McDowell, Josh. *The New Evidence That Demands a Verdict*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1999.
- McDowell, Josh ve Bob Hostetler. *Beyond Belief to Conuictions*. Wheaton, IL: Tyndale House Publishers, 2002.
- Metzger, Bruce M. "Mystery Religions and Early Christianity". *Historical and Literary Studies*. Leiden, Netherlands: E. J. Brill, 1968.
- Metzger, Bruce M. *The Text of the New Testament*. New York: Oxford University Press, 1968.
- Miller, Laura. "The Da Vinci Code" *The New York Times Book Review* (22 Şubat 2004): 23.
- Montgomery, John W. *History and Christianity*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1971.
- Moreland, J. P. *Scaling the Secular City*. Grand Rapids: Baker, 1987.
- Moyer, Elgin S. *Who Was Who in Church History*, rev. ed. Chicago: Moody Press, 1968.
- Nash, Ronald. *Christianity and the Hellenistic World*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1984.
- Noll, Mark A., *Turning Points: Decisive Moments in the History of Christianity*, Grand Rapids: Baker Book House, 1997.
- Payne, J. Barton. *Encyclopedia of Biblical Prophecy*. London: Hodder and Stoughton, 1973.
- Pliny the Younger. *Letters*. çev. W. Melmoth. Quoted in Norman L. Geisler, *Bakers Encyclopedia of Christian Apologetics*. Grand Rapids: Baker Book House, 1998.
- Ralls, Karen. *The Templars and the Grail*. Wheaton, IL: Theosophical Publishing House, 2003.
- Ramm, Bernard. *Protestant Christian Evidences*. Chicago: Moody Press, 1953.
- Ramsay, Sir W. M. *The Bearing of Recent Discovery on the Trustworthiness of the New Testament*. London: Hodder and Stoughton, 1915.

-
- Ramsay, W. M. *St. Paul the Traveller and the Roman Citizen*. Grand Rapids: Baker Book House, 1962.
- Richardson. "The Priory of Sion Hoax". *Gnosis: A Journey of the Western Inner Traditions* (İlk bahar 1999).
- Roberts, Alexander ve James Donaldson, eds. *The Ante-Nicene Fathers*. Grand Rapids: Eerdmans, 1993.
- Robertson, Archibald Thomas. *Word Pictures in the New Testament*. Vols. I-V. Nashville: Broadman Press, 1930.
- Robinson, James M. *The Nag Hammadi Library*. 1978. San Francisco: Harper San Francisco, 1990.
- Robinson, John A. T. *Redating the New Testament*. Philadelphia: Westminster, 1976.
- Roper, Albert. *Did Jesus Rise from the Dead?* Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1965.
- Sanders, C. *Introduction to Research in English Literary History*. New York: Macmillan Co., 1952.
- Sanello, Frank. *The Knights Templar: God's Warriors and the Devil's Bankers*. Lanham, MD: Taylor, 2003.
- Schaff, Philip. *History of the Christian Church*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1910.
- *The Person of Christ*. New York: American Tract Society, 1913.
- Schonfield, H. J. *The Passover Plot: New Light on the History of Jesus*. New York: Bantam, 1967.
- Sherwin-White, A. N. *Roman Society and Roman Law in the New Testament*. Oxford: Clarendon Press, 1963.
- Sherwin-White, A. N. *Roman Society and Roman Law in the New Testament*, reprint edition. Grand Rapids: Baker Book House, 1978.
- Smith, Wilbur. *Therefore Stand*. Grand Rapids: Baker Book House, 1945.
- Smith, William, ed. *Dictionary of Greek and Roman Antiquities*, rev. ed. London: James Walton and John Murray, 1870.
- Stoner, Peter W. *Science Speaks*. Chicago: Moody Press, 1963.
- Strobel, Lee. *The Case for Christ*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1998.
- *The Case for Easter*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1998.
- Stott, John R. W. *Basic Christianity*. 2. baskı. Downers Greve, IL: InterVarsity Press, 1971.
- Tacitus, Cornelius. *Annals*. *Great Books of the Western World*. Ed. Robert Maynard Hutchins. Vol. 15. Chicago: William Benton, 1952.
- Tenney, Merrill C. *The Reality of the Resurrection*. Chicago: Moody Press. 1963.

-
- Thorburn, Thomas James. *The Resurrection Narratives and Modern Criticism*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., Ltd., 1910.
- “Torch Run, Olympic Rings Not So Ancient,” *The Herald-Mail*. 14 Temmuz 1996. Bkz. <www.herald-mail.com/news/1996/0lympics/july14herald.html> .
- Toyrabee, Arnold. *Study of History*. Vol. 6. London: Oxford University Press, 1947.
- Unger, Merrill F. *Unger’s Bible Dictionary*. rev. ed. Chicago: Moody Press, 1966.
- Valiente, Doreen. *An ABC of Witchcraft Past & Present*. New York: St. Martin’s Press, 1973.
- Vanderkam, James, ve Flint, Peter. *The Meaning of the Dead Sea Scrolls: Their Significance For Understanding the Bible, Judaism, Jesus, and Christianity*. San Francisco: Harper San Francisco, 2002.
- Vermaseren, M. J. Mithras: *The Secret God*. London: Chatto and Windus, 1963 .
- . Vos, Howard F., ed. *Can I Trust the Bible?* Chicago: Moody Press, 1963.
- Walker, Williston. *A History of the Christian Church*. New York: Charles Scribner’s Sons, 1970.
- Walvoord, John F. ve Roy B. Zuck, eds. *The Bible Knowledge Commentary: Old Testament*. Wheaton, IL: Victor Books, 1985.
- Whedon, D. D. *Commentary of the Gospels Matthew-Mark*. Vol. 9. New York: Hunt and Eaton, 1888.
- Wilkins, Michael J. ve J. P. Moreland, eds. *Jesus Under Fire: Modern Scholarship Reinvents the Historical Jesus*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1995.
- William of Tyre. *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*.
- Wurthwein, E. *The Text of the Old Testament: An Introduction to the Biblia Hebraica*. çev. Erroll F. Rhodes. Grand Rapids: Eerdmans, 1979.
- Yamauchi, Edwin M. *Pre-Christian Gnosticism*. 2. baskı. Grand Rapids: Baker Book House, 1983.
- Zacharias, Ravi. *Can Man Live Without God?* Dallas: Word Publishing, 1994.